YAZIN

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
Ekim'87
74
600 TL.
KDV Dahil

GENEL AF!

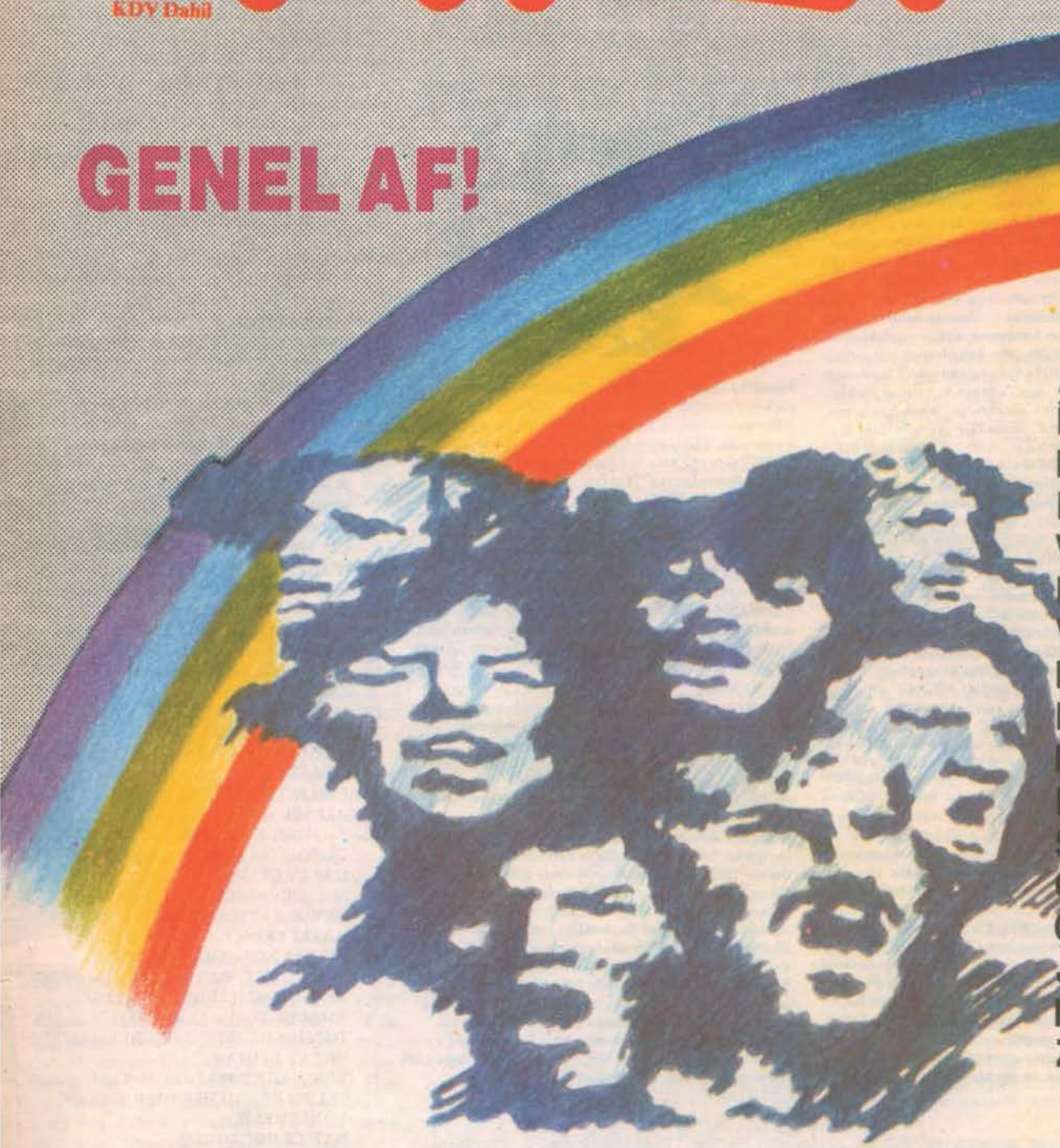

Aziz Nesin
İlhan Selçuk
Haluk Gerger
Halit Çelenk
Varlık Özmenek
Nevzat Helvacı
Veli Devecioğlu
Erşen Sansal
Fevzi Argun
Hasan Şensoy
Haldun Özen
Sümeyra Çakır
Oktay Etiman
Çağatay Anadol
Jülide Gülizar
Fikri Sağlar
Zeki Erkut

GENÇLİK DÜŞMANI ANAP'A HAYIR!

Behice Boran ve Haydar Kutlu İle Söyleşi

Diyarbakır'da Öğrenci Olmak...

YARIN

3 GÜÇLERİMİZİ BİRLEŞTİRELİM, ANAP'A HAYIR DİYELİM
YARIN
4 "YARATILMAK İSTENEN BURJUVA GÖRÜNÜŞLÜ ORTAÇAĞ KÜLTÜRÜ"
AZİZ NESİN
AZİZ NESİN
7 "12 EYLÜL PAŞALARI, DIŞ POLİTİKA ALANINDA ÜLKEMİZE ONULMAZ YARALAR VERMİŞLERDİR"
HALUK GERGER
8 "12 EYLÜL ASKERİ DARBESİ TÜRKİYE'Yİ DAHA İYİ BAĞLAMA SİYASETİNİN BİR GEREĞİYDİ..."
İLHAN SELÇUK
10 CEZAEVİ ZULMÜNE SON! GENEL AF...
11 NEDEN GENEL AF...
12 DİDARABLA'YA MEKTUP
14 VARLIK ÖZMENEK—NEVZAT HELVACI
VELİ DEVECİOĞLU—ERŞEN SANSAL
FEVZİ ARGUN İLE CEZAEVLERİ ÜZERİNE SÖYLEŞİ
17 AN'I YAKALAYIP AKIP GİDEN ZAMANA KATAN OBJEKTİF: BRASSAİ
ALEV SEVİNÇ
18 "RUHİ SU BİR CESARETTİR, BİR İNANÇTIR"
SÜMEYRA ÇAKIR
20 YÜKSEKÖĞRETİMDE PLANLAMA VE ÖZERKLİK
HALDUN ÖZEN
22 ÖZERK DEMOKRATİK ÜNİVERSİTE KURULTAYI ÇALIŞMALARI ÜZERİNE
ALİ CANER
23 ORTA AVRUPA'DA BARIŞ'I YEŞERTMEK İÇİN FEDERAL ALMAN VE DEMOKRATİK ALMAN GENÇLER ELELE
24 "DEMOKRASİ MÜCADELESİYLE BARIŞ BİRBİRİNE SIKI SIKIYA BAĞLIDIR."
BEHİCE BORAN
25 "DÜNYA BARIŞINA KATKI, ULUSAL ÇIKARLARI KORUMANIN EN YÜKSEK İFADESİDİR."
HAYDAR KUTLU
26 BARIŞ İÇİN NE DEDİLER?
FİKRİ SAĞLAR—NEVZAT HELVACI
ÇAĞATAY ANADOL—JÜLİDE GÜLİZAR
28 KİBRİS BİR BARIŞ ADASI OLMALADIR
ZEKİ ERKUT
29 15. KONGRESİNE DOĞRU IUS
30 ANTİ—EMPERYALİZMİN YENİ HAMLESİ: ORTA AMERİKA BARIŞ PLANI
CEM SEY
32 BİRLİKTE MÜCADELEYE HAZIR MIYIZ?
ALİ SEL
34 AKADEMİK—DEMOKRATİK MÜCADELE VE POLİTİK MÜCADELE ÜZERİNE
HASAN ÇELİK
36 SOL, DEVRİMCİ GÜÇLERİN BİRLİĞİ VE DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ
HAYRİ EKİNCİ
37 OKUMA NOTLARI
38 "TİP VE FKF, DAHA SONRA DEV—GENÇ VE THKP—C İÇİNDE YER ALDIM. AMACIM, DAHA ADİL EŞİTLİKÇİ BİR TOPLUM DÜZENİNİN KURULMASIYDI"
OKTAY ETİMAN
41 YÖK MAHKEMELERİNDE YENİ CELSELER: "HEDEF DEMOKRATİK YÖNETMELİK
HATİCE HOCAOĞLU
42 TAŞRA ÜNİVERSİTELERİ. "DİYARBAKIR'DA ÖĞRENCİ OLMAK"
HAKAN ÖZEL
45 OKURDAN
46 FUTBOL KÜLTÜRÜ
SİNAN DENİZ
47 MEZAR BAŞLARINDA EDİLEN YEMİNLER UNUTULMADI
SELİM ÖZEN

Aydınlık Gelecek İçin...

Türkiye'nin itibarı iyidir... "Bu sözler, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'na ait. Bir başbakanın ülkesinin itibarı üzerine böylesi bir açıklama yapmasının üzerinde durulmalıdır. Türkiye'nin itibarı üzerine bir açıklama yapmak zorunluluğu nereden kaynaklanmaktadır? Bu sorunun yanıtı, 12 Eylül rejiminin gerekçelerinin savunulmasında aranmalıdır. Ekonomik planda, ancak baskıcı bir yönetimle uygulanabilecek IMF reçetelerinin sınırsız uygulayıcısı olarak ulusararası tekellerin hizmetine girmeyi "ülke ekonomisinin yükselen itibarı" olarak gösteren 12 Eylül'cü iktidar sahipleri aynı yalana bu kez de insan hakları düzleminde başvurmaktadırlar. Demokrasiden yana güçlerin en temel insan haklarına ilişkin yaptıkları açıklamaları, ortaya koydukları belgeleri ve yükselttikleri direnişi "ülkenin itibarıyla oynanıyor" teranesiyle karşılayan iktidarın, bugün insan haklarına ilişkin mesafe kaydedildiğinden sözetmesi "insan haklarına selam, işkenceye devam" demektir. Avrupa'daki tutucu partilerin oluşturduğu "Avrupa Demokrat Birliği"ne üyeliğe kabul edilen ANAP, bu kabulü "itibar artışı" olarak göstermektedir. Başbakanın bu "itibar" ile övündüğü anlarda ise, cezaevlerine basının yaptığı gezide gerçekleri dile getiren tutuklu ve hükümlüler yaptıklarının bedelini bilinen yöntemlerle ödemeye devam ediyordu.

Yukarıda söylenenler, erken seçim kapısına dayanmış Türkiye'nin karanlık tablosunun yalnızca bir yüzüdür. Karanlık tablo ise, demokrasi ve insan haklarına ilişkin tüm ölçütleri benimsemiş insanlık karşısında bugünkü iktidarın sıfırın altına düşmüş itibarını tarif etmektedir. Bu gerçeği seçimlerde belgelemek, ANAP'ın bu karanlığı beş yıl daha sürdürmek için devletin tüm yasal, ekonomik olanaklarını kullanarak oynadığı oyunu açığa çıkarmak bir görevdir. Seçimlerde, gençlik düşmanı, insanlık düşmanı, demokrasi düşmanı ANAP'a ve onun bütünleştiği baskıcı rejemi hayır denmelidir. ANAP'ı yalnız bırakmak, demokrasi, insan hakları yanlısı güçleri birleştirmek gerek...

Bu çerçevede, ANAP'ın kültür politikası, dış politika yaklaşımları, siyasi perspektifi ve basınla ilişkileri üzerine değerli yazarlar Aziz Nesin, İlhan Selçuk ve Haluk Gerger'le yaptığımız söyleşiler sayfalarımızda yeralıyor.

Her ülkenin olduğu gibi, Türkiye'nin de yazgısının dünyamızın yazgısına her zamankinden daha çok bağlı olduğu bu tarihsel an'da, silahsızlanma konusunda atılan olumlu adımlar tüm insanlığı umutlandırıyor. SSCB'nin çabalarıyla oluşturulan anlaşma ortamının "2000 yılında nükleer silahsız bir dünya" hedefinin gerçekleştirilmesi ve silahlanmayı uzaya taşırma projelerinin durdurulmasına uzanacak bir verimliliğe

havuşturulması gerekli. Bu yolda çaba harcayan tüm güçlerin dayanışması, birliği insanlığın geleceğine sahip çıkmanın en somut göstergesi olacaktır. Bu kapsamda, TİP Genel Başkanı Sayın Behice Boran ve TKP Genel Sekreteri Sayın Haydar Kutlu'nun barış, silahsızlanma, Türkiye'nin dış politikası ve militarizmi üzerine görüşlerine yerveriyoruz. Türkiye'nin bulunduğu stratejik bölgede barış için üzerine çok büyük sorumluluklar düştüğü bir gerçek. Türkiye gençliği bu sorumluluğu omuzlayan güçlerden biridir ve her geçen gün, barış mücadelesinde daha etkinleşecektir. Sayın Fikri Sağlar, Nevzat Helvacı, Jülide Gülizar ve Çağatay Anadol'un konu üzerindeki yazılarıyla, Kıbrıs Türk Barış Derneği Başkanı Sayın Zeki Erkut'un "Kıbrıs Bir Barış Adası Olmalıdır" talebine bu inançla yer veriyoruz.

Hemen belirtelim, YARIN sayfalarını tüm demokrasi güçlerine demokrasi mücadelesinde yeralan herkese açık sayıyor. Bu çerçevede, Türkiye'de barış ve demokrasi çabasına omuz veren tüm siyasi çevreler, siyasiparti liderleri, gençlik önderleri ile üretici tartışmalara, söyleşilere yer vermek istiyor. Liderlerin geçmiş değerlendirmelerine, bugüne bakışlarına, gelecek perspektiflerine büyük önem veriyor. 12 Mart öncesi THKP—C Hareketinin önde gelen isimlerinden Oktay Etiman'la yaptığımız söyleşinin bu kapsamda ilginç ve öğretici olduğuna inanıyoruz. Önümüzdeki sayıdada İGD Genel Başkanlığı yanmış Ahmet Muhtar Sökücü ile bir söyleşiye yer vereceğiz. Mücadeleyi bir bütün, kendi siyasi hareketini ve çizgisini de o bütünü içinde bir unsur olarak gören ve diğer unsurlarla mücadeleyi değil, bütünü güçlendirmeyi hedef edinen güçler yukarıda çizdiğimiz karanlık tablonun bozulup aydınlığa çıkılmasında öncü güçlerdir... Aydınlık geleceğe olan inancımızla, sevgiyle, dostlukla...

Sahibi: SAMİ ALPTEKİN. Sorumlu Yazışleri Yönetmeni: MUSTAFA OKAN. Genel Yayın Yönetmeni: TANER GÜREL. İdari Müdür: YALÇIN UYSAL. İnceleme-Araştırma Sorumlusu: YASEMİN ÇONGAR. Haberler Sorumlusu: BEYHAN SUNAL - MUSTAFA ÜSTÜN. Bürolar: İSTANBUL: ZEKERİYA AYTEMUR, Divanyolu Hoca Rüstem Sokak Zafer Han 7/14 Cağaloğlu. İzmir: NEDRET GÜNDÜZ, 848. Sokak Erbezci İşhanı No. 36 Daire 2-3 1. Beyler Konak. Muhabirler: Adana: Özel Sancak İşhanı Asmalısı No. 5 Dörtyolağzı. Trabzon: HASAN TOMBAK, Maraş Caddesi Onbaşı İşhanı No. 7. Yurtdışı: İsveç: GÜRHAN UÇKAN, Box: 38045, 10064 Stockholm. F. Almanya: MEHMET BİLGİN Vulkan Str. 20, 4000 Düsseldorf 1. Hollanda: RAMAZAN EKİNCİ, Postbus 392, 6040 Aj Reormond. İsviçre: BERDAR ATAMAN, Apollo Str. 8, 8032 Zürih. Kıbrıs: SEVGÜL ULUDAĞ 19 Necmi Alioran Sokak Lefkoşa. Abone Koşulları/ Yurtiçi: Yıllık 4800 TL. Altı Aylık 2500 TL. Yurtdışı: Yıllık 41 DM, Altı Aylık 21 DM, Tek Sayı 5 DM. Teknik İşler/ Dizgi: Bil Offset. Tel: 230 18 51. Film: Arsu Ofset. Tel: 229 76 92. Grafik Düzenleme: Yarın. Basım: Daily News. Yönetim Yeri: Sağlık Sokak. 36/7 Kolej Ankara Posta Çeki: 164860. Dağıtım: Hürriyet Holding A.Ş. İlan Koşulları/ Arka Dış Kapak: Tam Sayfa 200.000 TL. Yarım Sayfa 125.000 TL. Çeyrek Sayfa 70.000 TL. Arka İç Kapak: Tam Sayfa: 150.000 TL. Yarım Sayfa 80.000 TL. Çeyrek Sayfa 50.000 TL. İç Sayfalar: Tam Sayfa 100.000 TL. Yarım Sayfa 60.000 TL. Çeyrek Sayfa 35.000 TL.

TÜSTAV
ARŞİVİ
Umur Coşkun
Bağışı

Güçlerimizi Birleştirelim, ANAP'a Hayır Diyelim

Geçen Sayıda Söylediklerimiz oldu. Türkiye'nin dişlerinden birisi söküldü. Boynuna da çan bağlandı. Halkoylamasından 'evet' çıktı. Halkımız 12 Eylül ve 1982 Anayasası ile dayatılan rejime 'hayır' dedi. Hesap sorma sürecinin yolunu açtı. Kullanılan devlet olanaklarının tümü, yaratılan çok yönlü korku, tehditler demokrasi istemini ezemedi. Kan şoku sökmedi.

Halkoylamasının çok az bir farkla 'evet'le sonuçlanması sonucu küçümseyici yorumlara yol açmamalıdır. Halkımızın demokrasi isteği ve politikleşmesine ilişkin elitist, umutsuzluğu körükleyici yorumlar politik miyoptuktur. Sonuçlar korkunun, köyüne gelecek su, elektrik, işsizlik, terörle yaratılan çok yönlü korkunun büsbütün kırılmadığını gösteriyor. Bu gerçek, önemli olanı, gelişmenin ana yönünü görmezlikten gelmeye sürüklenmemelidir. Alınacak daha çok yol vardır, yollarda açılmıştır. Demokrat, sol, sosyalist güçlere düşen bu yolda güçlerini birleştirmek ve hızla yürümektir.

Hayır oylarının yüksekliği, yalnızca ANAP 'ın bütün devlet olanaklarını seferber edip, milyarlar harcaması ve 'anarşi terör tehditi' ile de açıklanamaz. Yaratılan yığınlığa da bağlanamaz. Demokrasi güçlerinin, yığınların günlük yaşamlarında demokrasinin ekmek, su kadar yaşamsal olduğunu anlatmakta yetersiz kaldıklarını ve 'yasakları'n, aynı zamanda ülke yaşamının her alanın kitlelerin gerçek anlamda etkin söz sahibi olmasının ve örgütlenmesinin de 'yasak' olduğu anlamına geldiğini etkin biçimde anlatamadıklarında gösterdi.

Sosyalistler ve devrimci sol güçler olarak, sınırlı olanaklarımızı, gücümüzü, ayrım noktalarını ısrarla öne çıkartarak, ayrı tuttuğumuzu düşünelim. Asgari müştereklerde bile ayrı tavır almaya çalıştığımızı düşenelim. Bu durum bizlere umutla bakmak isteyen yığınlara umut verebilir mi? 'küskün kardeşler" imajı yığınların sola yönelmesini hızlandırıcı bir etmen olabilir mi? Hızla yürümekten kastımız budur.

Halkoylamasında halkın kazandığını, alelacele çıkartılan kapkaç seçim yasası da göstermiyor mu? Yüzde yetmişin karşısında yüzde otuzu iktidar edecek seçim barajları, halkın kendi temsilcilerinin kimler olduğunu bilmeden oy kullanmaya zorlanmasının korkudan başka bir anlatımı var mıdır? Olamaz.

Bu seçim yasası ile ANAP iktidarının parlementer görümlülü 'otoriter'rejim yanlısı olduğu iyice açığa çıkmıştır. Ordunun, süngünün gölgesinde bir iktidar olduğu apacık ortaya çıkmıştır.

Bu iktidarın parlamentonun toplumun en üst kurumu olmasını istemeyen, parlamentoya ve halkına güvenmeyen bir iktidar olduğu geniş kitlelerin gözünde kesinleşmiştir. Mızrak çuvala girmez olmuştur.

Türkiye'de demokratikleşmenin iki temel gerek şartı vardır: Birincisi, yasaksız politik örgütlenme ve bütün siyasal toplumsal eğilimlerin temsilini sağlayacak, ulusal artık 'milli bakiye'ye dayalı seçim sistemi ile ohışmuş, üstünde hiçbir kişi ve kurumun olmadığı, ordu dahil bütün devlet işlerinin denetiminde olduğu bir parlamento. İkincisi, Parlamento dışında yığınların örgütlendiği, yığınların doğrudan katılımını sağlayan temsili demokratik kurumların yaratılıp, güçlendirilmesidir.

Bu yığın örgütlerinin, sendikalar, dernekler, girişimler, kulüpler, çevreler vs., parlamento çalışmalarına doğrudan katılmasının önü açılmalıdır. Böylelikle kitle katılımcı denetim yolları açılmış olacaktır. Bu, parlamentonun askeri darbelerle kesintiye uğramaması, otoriter rejimlerin yerleşmesinin önlenmesi için temel dayanaktır. Parlamento böylelikle tabanda etkin yürütücülerine kavuşmuş, kitlelerin korumasına kavuşmuş olacaktır.

Ülkemizde bu yönde girişimler için zengin deneyler birikmiştir. Salt 1980 sonrası öğrencilerin yığınsal sendikal temelde örgütlenmeleri, öğrenci dernekleri, bunların ulusal düzeyde ifadeleniş biçimleri bile bir örneklem oluşturmuştur. Öğrenci derneklerinin örgütlenme hakkını kullanabilmek, ANAP iktidarının engellerini ve baskılarını aşabilmek için geliştirdiği yöntemler, parlamento çalışmalarına etkin müdahale biçimleri parlamento dışında yığın örgütlenmelerinin demokratikleşmeye katkılarını göstermeye yeterlidir. Bu örnek kitlelerin demokrasinin korunup geliştirilmesinde, ANAP iktidarının otoriter heveslerinin kursaklarında kalmasının sağlanmasında etkin kararlı güçler haline getirilebileceğinin yanıtlarını veriyor.

Halkımızın 12 Eylül rejimini ve ANAP iktidarını sarsıp sorguladığı bu dönemde, öğrenci gençlik geliştirdiği bu önemli çabaları daha da geliştirmelidir. Bugün öğrenci gençliğin yığınsal, sendikal temelde örgütlenmesinin önünde iki temel görev vardır. Birincisi, birliği korumak. Bu birliğin siyasal çekişmeler, didişmelerle çatlamasının ve çürümesinin önüne geçmek. Gençliğin öncü, politik kesimleri arasında kardeşçe dayanışma, birlik ruhunun geliştirilmesini sağlamak, devrimci sol güçler arasında diyalog ve işbirliğini geliştirecek yeni bir sol kültür yaratmak için çaba göstermek. Ön yargıları, yersiz sıfatları aşmak. Gençlik içinde bütün politik akımların varlıklarını diğer akımlarının varlıklarına bağladıkları ve her eğilimin gücü oranında temsil edildiği bir güç ve eylem birliği anlayışını değişmez ilke düzeyine çıkartmak.

İkincisi derneklerin yığınsallaşmasını ve yaygınlaştırılmasını daha da artırmak. Bu sorunun çok yönlü ve kararkarışık bir çabayı gerektirdiği çok açık. Geniş öğrenci yığınlarının 'rızası'nı geliştirecek örgüt için demokrasi sorununa yaratıcı, yeni yaklaşımlar aramak gereklidir. Kitlelerin ' doğrudan katılım'ını sağlayacak mekanizmalar üzerinde 'çoğulculuk' temelinde düşünmek gereklidir.

Öğrenci dernekleri, sendikal temelde yığın örgütleri olmaları nedeniyle kitleleri günlük yaşam halkalarında yakalamalıdır. Aynı zamanda, doğru talepler ortaya koymak da yetmez, bunlara ulaşabilecek doğru araçlar koymayı da gerektirir. Kitleselleşme kitleleri örgütte ve eylemde kazanmak ve harekete geçirmek, karşıkarşıya kalınan görevlerin apaçık ve gerçekçi olması ve bunların uygulanabilmesi için pratik araçların buhınmasını gerektirir. Bugün, öğrenci örgütlenmesinin zorunluluğunu ilk kavrayan ve önderlik eden güçlerin sosyalist ve devrimci sol güçlerin olması gerçeği, kitleselleşmenin başlıca dürtüsünün sadece siyasal fikirler ve ideoloji olduğu yanılgısına sürüklememelidir. Kaldı ki kitleselleşmenin geliştirilmesi için, yeni sosyal güçler olarak adlandırılan çevreciler, feministler vs. güçleri de kapsıyacak bir yeni anlayış ve programın ortaya çıkartılması zoruniudur.

Parlamento dışında yığın örgütlerinin yaratılması sürekli ve düzenli bir çabayı gerektiriyor. 'Otoriter'heveslerin tümüylekursaklarda kalmasını sağlıyacak 'sihirli formül' budur.

Bu koşullar altında, 'otoriter' ANAP iktidarının, niyetini bütün açıklığı ile ortaya koyan kapkaç yasa ile seçimler önümüze gelmiştir. Gençlik ANAP'ın kendisine düşman olduğunu apaçık görmüştür. Gençlik ANAP'a karşıdır. Kendilerinin yaptırdığı uyduruk anketler bu gerçeği değiştiremez. Bu nedenle 'ANAP'a oy yok' diyecektir.

Özgürlüklere düşman, bilime düşman, sanata kültüre düşman, insan haklarına ve özgürlüklerine düşman, barışa düşman, yığınlara ve örgütlerine düşman ANAP'a hayır.

Güçlerimizi birleştirelim, ANAP'a hayır diyelim.

m.

AZİZ NESİN
"Yaratılmak istenen burjuva görünüşlü ortaçağ kültürü."

Ben ANAP'ın kültüre karşı olduğuna inanmıyorum. Kültür düşmanı olduğuna da inanmıyorum. Tam tersine, çok iyi bir kültür dostluğu kurmaya çalışıyorlar, kültür ilişkisi kurmaya çalışıyorlar. Zaten ANAP'tan önce, 1980 12 Eylül'ünde bunu iktidara gelen askerler de izlediler. Onlar da kültür düşmanı değil, ama çok önemli olarak,çok belirgin olarak belli bir sınıfın kültürünü kurmaya çalışıyorlar. Örnek vermek gerekirse 1980'den önce de vardı, Süleyman Demirel zamanında, AP zamanında başlamıştı. Onlar tam anlamıyla başarıya ulaştıramadılar. Askerler ve bundan sonra ANAP, bunu çok büyük ölçüde başarıya doğru götürüyor. Bizim ülkemizde bugüne dek parlementoya girmiş hiçbir partinin kültür ve azınlık politikası olmadı. 1980 12 Eylül'ündeki askerlerinde azınlık kültür politikası yoktu. Ondan önceki AP'nin de yoktur.

Parti programında yazılı bir kültür politikası yoktur. Kültür politikasını ilk kez CHP yapmaya kalkıştı. Yüksek Kültür Kurulu kuruldu. Ben de o kültür kuruluna üye idim ve gerçekten de o günkü koşullara göre ve CHP'nin iktidarına göre oldukça iyi bir kültür politikası, yazılı olarak saptandı. Ancak bu saptanmasından sonra yayınlanmaya bile fırsat bulamadan CHP iktidarı devrildi. Şimdi ne oldu?, gerek AP zamanında, gerek 1980 askeri darbesinden sonra ve gerek onun ister istemez süreği olan ANAP iktidarı zamanında yazılı, bir biçime getirilmeyen, sözlü olarak anlaşmalı, çok önemli bir kültür politikası izleniyor. İlk kez oluyor tarihimizde ve bunlar kendi istedikleri kültür politikası doğrultusunda durmadan koşturarak, sanat- kültür yaratmaya çalışıyorlar. Benim görüşüme göre, özü şu, dış görünüşüyle çağdaş olan bütün teknolojiyi almak çağdaş denilecek bütünteknolojiyi - tabii aygıt ve araç olarak - almak, ama bu dış çağdaşlığın içerisinde öz olarak tam bir İslamı ortaçağ kültürü getirmek. Bunun içinde en başında Türkiye'deki sağcılar 1980'e kadar ve ondan önceki AP iktidarı dönemine dek Türkiye'de dinci ve ırkçı sağcı olarak ve gene dinci aşırı milliyetçi sağcı olarak ve karşılıklı durumda idiler ve çelişkiyi görüntülemekte idiler. Türk İslam sentezinde dinci sağcılarla aşırı ulusalcı sağcılar uzlaşma yolu arayıp birleştiler. O zaman, en yeni modern arabayı kullanacaklar, en modern yapılarda yaşayacaklar, her türlü konfor olacak, tıpkı petrol zengini Arap ülkelerinde olduğu gibi. Her çoğul-t tipte teknoloji olacak. Eğer bu teknolojiyle otomasyon gerekiyorsa otomasyon olacak, bilgisayar gerekiyorsa bilgisayar olacak. Ama, kafa yapısı bakımından insanlar çağı yaşayamayacaklar, çok geri yaşayacaklar. Neden bunu yapmaya çalıştılar? Çünkü, bu teknolojive koşut olarak, insanın beyni çalışırsa o zaman bazı şeylere karşı gelmesi gerekiyor. Halbuki teknoloji elde edip de, kafası orta çağda kalırsa o zaman teslimiyetçi bir insan çıkacak ortaya, hiçbir şeye karşı gelmeyecek, Böyle bir insan yetiştirmek istiyorlar. Kültür politikalarının özü bu. İnsanları da böyle, üniversiteleri de böyle. Herşeyi buna göre hazırlıyorlar. Bu dizge yalnız Türkiye'nin dizgesi değil. Büyük capta Amerika'da da aynı durumda; bol bol üniversite var. Bu üniversitelerden orta düzeyde aydınlar çıkacak. Tabı Amerika'yla ölçüldüğünde Amerika'yla aynı koşutlukta değil ama Amerika'nın kötü bir örneği, Türkiye'de bol sayıda üniversite olacak. Lisenin bile yeterli olmadığı taşra illerinde üniversite olacak, bunların altyapıları olmayacak. Yani; bilimsel altyapılarolmayacak,kitaplıklar, laboratuvarları, yeterli hocaları olmayacak, Ama, bunlardan bolca üniversite mezunları çıkacak, böylece insanlar dış gereksinimleri bakımından doyuma ulaşmış olacaklar. Üniversite mezunları, üniversite diplomalıları olacak. Bu ülkeyi kim yönetecek? Ha, onun içinde ayrı üniversiteler gerekiyor. Ülkeyi yönetebilecek derken yönetici anlamında değil, yani biliminl yönetecek, sanatını yönetecek, edibiyatını yönetecek, ticaretini yönetecek, dış alım- satımını yönetecek her alanda yönetecek insanlar gerekli. Çünkü bunlar önemli beyinler ve bu önemli beyinler daha küçük yaştan beri iyi besin alan, iyi protein alan ve durumu çok iyi olan insanlardan oluşur. Onlar için ayrı üniversite gerekli, olanlar böyle Türkiye'yi askeri bakımdan, yönetimsel bakımdan, bilimsel bakımdan, kültürel bakımdan yönetecekler. Buna karşılık bizde de Bilkent kuruldu. Bilkent kurulmakla kalmadı, bunun arkasından yeni üniversiteler de kuruluyor.

Bir Tercüman Üniversitesi çıkacak, çıkmakta. Ben Almanya'dan yeni geldim. Almanlar Türkiye'de bir üniversite kurmayı düşünüyorlar. İlişkiye geçmişler. İlk kez söylüyorum, daha basında çıkmadı. Bunu hiç kimse bilmiyor. Anlaşma halindeler. Tabii bu kapış kapış bir şey. Türkiye'yi yöneteceklerin Almanların etkisinde olması, Amerika'hların etkisinde olması ya da işte Tercüman yoluyla falan etkisinde olması bu bir kapışılan olay. Örneğin bana Alman'ların Dışişleri Müsteşarı dedi ki("bizim dışarıda iki yerde Alman üniversitemiz var. Biri İran'da, bir tanesi de Hindistan'da. İler ikisi de bize ağır yüklere , ağır parasal yüklere neden oluyor. Buna karşın biz yine de Türkiye'de bir üniversite açmak istiyoruz. "Tabii bu parasal yükümlülüğü, çok daha kolay yoldan, Alman üniversitesi çıkışlılarıyla halledip geri alabilecekler. Tabii Türkiye'ye düşen sorumluluk şudur. Bunun karşısında yasayı nasıl yapacağız ki kendi doğrultumuz da üniversiteler kurulabilsin. Çünkü yasayı yaptığın zaman boyu 1.60 dan yukarılar yararlanamaz diyemezsin. Böyle bir özel üniversite yasası çıkarsa bundan bizim bilar bilim merkezi de yararlanabilir. Nesin Vakfı da kurabilir. Öyle bir şey ki, Türkiye'nin ilerici demokrat insanlarını dışlayıp kendi içlerinde bu üniversiteyi yapacaklar. Nitekim. yalnız bununla kalmayacak. Son iki günden beri Zaman Gatesinede İslami üniversiteyle ilgili yayın yapılmakta. Demek ki İslami üniversite kurulabilir. Galiba kurulacak. Onun dışında Hakkari'de üniversite olsun Siirt'te üniversite olsun, Kars'ta olsun, heryerde olsun. Onlardan da sıradan, kendilerini üniversite çıkışlı sanan, yarı- aydın çeyrek - aydın, üçte bir, beşte bir aydınlar çıkarın. Politikaları budur. Yeni politikaları yok demek doğru değil. Kendi sınıflarının sanatını ilk kez ortaya koymaya çalışıyorlar.

Müzikte aldı başını gidiyor. Tek sesli müzik, işte onu'da çok sesli müziğe çevirmeye çalışıyorlar. O kadar sanat dostular ki, bundan önceki iktidarlar hiç bir zaman bu kadar sanat dostu olamadı. Ancak, hangi sanatta dost, hangisine düşman olduklarını bilmek gerekiyor. Bakınız, Türkiyenin ne kadar tanınmış yazarları varsa hepsi Türkiye Yazarlar Sendikasında. TYS'nin 8 yıl süreyle etkinliği yasaklandı. Ayrıca askerimahkemeye verildik. Bu böyle olurken bizi istemedikleri için, başka bir edebiyatçı yetiştirmek istedikleri için Türkiye Edebiyatçılar Derneğini kurdular. Ve bunlar, biz askeri mahkemelerde duruşmalara çıkarken onlar televizyonda bakanların koltuğu altında, onların yardım ve hükümetin desteğiyle zorla edebiyatçı çıkarmaya çalıştılar.

Çok akıllıca ve planlı olarak 1980'den beri, hatta ondan da önceden beri devam ediyor. Tiyatroda

da öyle Devlet tiyatrosunu eline alıyor, şehir tiyatrosunu eline alıyor. Sözde özel tiyatrolara yardım ediyor. Onlarda kiralarını bile ödemiyor. Karısının başını örttüğü zaman 60 sene önceki gibi örtmüyor. Neden kaynaklandı: Bir kere Türkiye iki bakımdan önnemli, bir tanesi her ülke olduğu gibi sömürülmeye çok uygun, bundan daha öneli stratejik durumu. Biz yalnız pazar olarak önemli değiliz. Stratejik yer olarak dünyanın çok önemli bir yerindeyiz. Onun için bizi ellerinden çıkarmak istemiyorlar. Bir de yanlış tanımlanuyalım burjuva kültürü yaratmak istemiyorlar. Keşke yaratmak isteseydi, yani Almanya'daki gibi bir burjuva kültürü yaratılsaydı, bunun karşısında bir proleter kültür yaratılabilirdi. yaratmak istediği burjuva görünüşlü ortaçağ kültürü. Onun için bugün bizim Sosyal Demokratlare çok ihtiyacımız var. Bizim burjuva kültürüne ihtiyacımız var. Hatta burjuva insanına ihtayacımız var. Onlar olmadıkça ne karşıtı çıkabiliyor, ne de burjuva kültürünün üzerine basıp onu eleştirip, onu beğenmeyip, onun beğenmeyen yanlarını alıp yeni bir kültür yeni bir senteze varılabilir. Şimdi yapılmak istenen dış görünüşüyle, apartmanıyla, kütüphanesi, ciddi kitapları ansiklopedileriyle iletişim araçlarının etkisiyle böyle bir ev böyle bir yaşam olacak ama kafası batı burjuvaisi kafası değil. Kafası kesinlikle akılcı değil. Burjuva olmak için akılcı olmak gereriyor.

12 Eylül öncesi iktidarlar sanat kültür politikasını ve dış politikayı çok iyi yürütemedi. Çünkü ters sesler çıkıyordu. Ekonomide de öyle. Kültürde de öyle, sosyal yaşamda da öyle. İnsanlar bu gidişe karşı sesler çıkarıyordu. Toplu sözleşme sesi çıkıyordu, grev sesi çıkıyordu, tiyatroda, edebiyatta başka ses çıkıyordu. Bütün bunları susturup da tek ses haline getirmenin yolu bir askeri haskıyla olabilirdi. Demek ki, bunu onlar yapmadıklarındayani AP'nin yapamadığını- askeri yönetim onları da dışlayarak yaptı.

Olay şöyle 1980 yıkımı bundan önecekl iki askeri darbede başarılmayan çok önemli bir şeyi yaptı. 1960'ın yıkım hedefi DP idi. Yıkım gerekçesi DP'nin anayasayı bozmuş olmasıydı. Böyle olunca bunu düzeltmeye çalıştılar. Gördüler ki, istedikleri olmadı. Sonra 12 Mart'ta bunu çok daha ileriye götürerek yalnız tek patiye değil bütün ilerici demokratlara yöneltiler. Hedef bu oldu. Ama onlarda kendi açılarından yanlış bir şey yaptılar. Kişilerle uğraştılar. Bir de gördüler ki, Hasanın yerine 50 tane Hasan çıkmış, Fatmanın yerine 50 tane Fatma çıkmış. Bunlar iflah olmaz dediler. Üçüncü darbede kişilerle değil kurumlarla uğraştılar. En önemli kurum Anayasa'yı yıktılar. Sonra ne kadar kurum varsa hepsini yıktılar. Sendikaları yıktılar. Yalnız hepsının yerine yenisini koydular. Demokratik bir anayasayı yıktı, kendi anayasasını getirdi. DİSK'i yıktı. TDK'nu yıktı Atatürk Enstitüsü'nü kurdu. Üniversiteyi yıktı, yerine YÖK'ü kurdu. YÖK Bilkent'le aynı koşutta. En belirgin gerçekten de kurumsallaşmadır. Türkiye'de ne kadar demokratik ilerici, liberal kurumlar varsa hepsini yıkıp kendi kurumlarını getirdiler. Ama bir ülkenin toplumsal güçlerinin tümünü yok edemiyorsun. Yine güçler, düşünceler çıkıyor, ister istemez. Bu da şu demektir: Demek ki 4. askeri darbe hazırlıkları da yavaş yavaş ortaya konuluyor.

Bu gün gerçekten pek farkına varmadığımız dinci sağcı ve aşırı milliyetçi büyük bir gençlik var. Onlar adamakıllı gelişti. Tabi ilerici kesimler bu darbelerden yara aldı. Tabi kendi gençliğine saldıracak değildi. Ama bugün artık 1960'daki sağcılık yok. Üniversite bitirmiş sağcı var. Bugün Amerika'da, Avrupa'da böyle sağcı var. Gerek dinci, gerek aşırı milliyetçiler. Sağcı deyince biz bunların ikisini sayıyoruz. Asıl sağcı kapitalizmdir. Kapitalizm bunları güdüyor, elinde tutuyor. Aym yolda gitmelerini sağlıyor. Türk-İslam sentezi gibi.

Kapitalizm kendini iyice yerleştirmek için bu iki gücü iyi kullanıyor. Kültür politikası gayet iyi, akıllıca yürütülüyor.

Tabi sınırları koyarken kesin sınırlar koymamak gerek. Ama, bütünü ele alırsak onlar, kendi gençlerine bu baskıyı bir eğitim amacıyla sundular. Yani, daha evcilleştirmek, daha kendi doğrultularına getirmek için bunu yaptılar. Gerçekte ilerici demokrat kesim zarar gördü. Bu davalardan da ortaya çıkıyor. Aynı suçtan sağcı ve ilerici gençlerin aldığı ceza birisinin adi suçlu, diğerinin ise ölüm cezasına çarptırılmasına neden oluyordu. Şimdi ANAP dolaylı olarak şunu anlatmak istiyor, askeri yönetimin yaptığı işlerden sorumlu değilim havasına girmek istiyor, bunu aslında tam söyleyemiyor, ben söylüyorum. Çünkü, askerlerden yönetimi devraldı ve onların icazetiyle partiyi kurdu. Bunu söyleyemiyor. Ama bunu sezdirmeye çalışıyor. Böylece bu baskılar benim eserim değil, bunu askerler yaptı demeye getiriyorsa da onların, 12 Eylül'ün mirasçısıdır.

Bunu nasıl açığa çıkartırız? Bunu açığa çıkarmaya gücümüz yet-

mez. Yani, burda bir karamsarlık yok bir gerçekçi görüş var. Açığa çıkartmak için sürekli uğraşırız, ama Türkiye genelinde bunu açığa çıkartmak fırsatı, olanağı elimizde yok. Gerçekten bugün Türkiyedeki demokratların, ilericilerin, hatta Atatürkçülerin sözünün yayılma ve etki alanı çok daralmış durumda. Bunu yalnız 1980 yapmadı. Eskiden beri böyle yapıldı. Ters birikim oldu. Eğer öyle olmasaydı kendi aleyhine olan bir Anayasaya Türk halkı %92,5 oy vermezdi? Çok açık biçimde ortada, bir insan ya da bir kurum bir ulustan %92,5 oy aldıysa bununla katiyen övünmemelidir.

Bu utanılacak bir durumdur. Bu demektir ki o ülke kışla olmuştur, Yüzde 50, yüzde 60, yüzde 70 olabilir ama yüzde 92.5 oy alıyorsa bana kalsa referandum iptal edilir. Ama bizde tam tersi yüzde 92.5 oy aldım diye seviniyorlar. Olmaz. Yani ayrı ayrı düşünen insan yok mu? Üstelik yüzde 7.5 insan nu farklı düşünüyor? Aslında bu utanılacak bir durumdur.

Bizim gücümüz neye yeter? Bizim gücümüz yazmaya, konuşmaya yeter. Dar sahalar içinde kalır. 500 600 bin satan gazetelerde bunu anlatma olanağımız yok. 3 bin, 5 bin, 10 bin satan dergilerde, konuşmalarda dar sahamızı, dar alanımızı gittikçe genişletme yolunu bulabiliriz. Bir de bizim düşüncelerimiz kendiliğinden, özünden çarpıcı, öbürleri gibi genele, herkese uyan sözler olmadığı için, örneğin şimdiye dek kimse "bir ülkede yüzde 92.5 oy alan övünmez, utanır" sözünü söylemedi. Bu son derece çarpıcı bir sözdür. Bizim böyle çok çarpıcı sözlerimiz var. Biz bunları uydurmuyoruz, orjinallik olsun diye de söylemiyoruz. Bu sorunların özünü kavranış olmamızdan ileri geliyor. Benim salık vereceğim şey, her konuda iki tane çok yalın gerçeği gözden uzak tutmamak; bir tanesi yasal olmak, bir tanesi açık olmak. yasal olarak çok şey yapılabiliyor. Yasalara uygun yapmak demek, yaptığım yasalara saygı duyuyorum demek değildir. Ben bugün Türkiye'deki yasaların yüde 80'ine, yüzde 90'ına saygı duymuyorum. Saygı duymadığım için de o yasaları sevmiyorum. Ama o yasalara uymak zorunda olduğum için de uyuyorum. Acaba uymasam ne olur? Bilsem uymasam başarı kazanacağım, uymam. Ve ben biliyorum ki, yasalara uymadan Türkiye'de başarı kazanılmaz. Özellikle bugünkü koşullarda. Onun için ben bu yasalara uyuyorum. Şöyle bir şey öğrettiler, "yasalara saygılı olunuz", ben yasayı beğenmiyorsam, neden saygılı olayım? Bu iki yüzlülük, sahtecilik olur. Benim bu yasalara saygım yok, sevgim de yok, beğenmiyorum, değiştirmeye çalışıyorum, ama yasalara uyarak değiştirmeye çalışıyorum. Neden yasalara uyarak

değiştirmeye çalışıyorum? Korkumdan falan değil.

İkincisi açıklık. Biz, yani biz derken benim bağlı bulunduğum örgütler hep bunu uyguladı. Ne yapmak istiyorsak açık seçik, içtenlikle söylüyoruz. Yani arkasında başka bir niyetimiz, gizli olan hiçbirşeyimiz yok. Ve bunun başarılı olduğunu 1980'den sonra çok net olarak gördük. Açık söylüyoruz, arkasında başka bir anlam bulma olanakları yok ve yasal yapıyoruz. Ama hep yasalara karşı tavır alıyoruz. Bundan sonra da sanıyorum, yapılacak şey budur.

Tabi seçeneklerini bulmak gerekiyor. Karşımızda devlet var. hükümet var, parlemento var. Hepsi karşımızda. Bizim karşımızda ne var, YÖK var. Biz YÖK'e karşı bir seçenek getirdik. BİLAR Bilim Merkezi var. Ama o kadar zayıf bir seçenek ki, 10 tane sandelye, 5 tane masa, bir küçük oda. Onu zor yapabildik. Ama gücümüz buna yetiyor, yapıyoruz. Başka ne seçenek getirdik? TDKyıkıldı, Türk Dil Derneği'ni kurduk. İşte BİLAR Şirketini kurduk, Türk- Yunan Dostluk Derneği'ni kurduk. Çok tehlikeli bir demek. Bu nun gibi, dilekçe olayları gibi olaylar var. Daima seçeneğim de, kapitalizmin güdümünde olan dinci ve aşırı sağcı olan gençliğe de seçenek getirmesi gerekiyor, kendisi açısından.

Ama öyle durumlar oluyor ki, biz pekala o durumlarda sağcılarla bile işbirliği yapabiliriz, yapmamız da gerekir. Bunu da kurnazlık olarak değil, içtenlikle yapmamız gerekiyor. Bir örnek vereceğim, 2000 Doğru dergisinde Atatürk'ün Kürt sorunu konusundaki sözü üzerine dergi toplatıldı. Şimdi burada tavır olmak gerekiyor, sağcıları da içine alan bir tavır almak gerekiyor. Çünkü bu sorun sağcı, solcu sorunu değil. Nitekim biz buna karşı bir bildirge yayınladık. Sağcı ve solcu dergileri çağırdık. Gelirler mi, gelmezler mi bilemiyoruz. Pek başarılı olmuyor. Sağcılar genellikle katılmıyorlar. Bizim Ekmek ve Hak Dilekcesi'ne katılmadılar, Aydınlar Dilekçesin'ne katılmadılar. Ama olsun biz bu gerçeği ortaya koyarız, onlardan da böyle öneriler gelirse onlara da katılırız. Çünkü Atatürk'ün söylevini, konuşmasını yasaklarsa bir yönetim, günün birinde onların da başına gelecek bir bela vardı, onlara da koşarız yardım ederiz. Burada sorun sağcılık, solculuk değil. Atatürk'ü sevip sevmemek de değil. Atatürk'ün bile bir sözü yasaklanabiliyorsa o zaman çok başka şeyler yasaklanabilir. Burada birlikte davranmak gerekir. Yalnız, şunu söylemek istiyorum, bütün sağcı eylemlere, düşüncelere, seçenekler getirilmeli. Zaten seçeneklerimiz var. Örgütsel olarak bunu bir bütün içine sokmalı.

Bu kültür politikasına karşı kurulacak kiltür politikası çok açık ve berrak: Her konuda demokratikleşme. Bunu ortaya koymamız ve demokratikleşmenin ne demek olduğunu açık seçik bilmemiz gerekiyor. Ondan sonra kurumsallaşmak, orda zayıfız. Çünkü bizim kurumlarımız, devletin kurumlarına karşı kurum deneyecek kadar zayıf. Hem sayısal olarak azız, hem de parasal olarak gücümüz yok. Kapitalist değiliz. Dayanıyoruz, kendi gücümüzle yapmaya çalışıyoruz. Onun için son derece zor. Biz dört aydan beri İstanbul'da bilim merkezi kurmak için yer anyoruz. Bizim vereceğimiz kira ile böyle bir yer bulamıyoruz. Hala arkadaşlar anyor, nasılkurunulaşacaksınız? Yeriniz yok, toplanacak yeriniz yok, şu yok, bu yok. Bunlarla olmuyor, bitmiyor. Yasaları bozarak, çiğneyerek sizi yasadışına çıkarmaya çalışıyorlar, mahkemelere veriyorlar. Aklanıyorsunuz yine yapıyorlar. Kurduğumuz kurumu tanınuyorlar. Bakınız Türk Dil Derneği, tanınmadılar, zorla tanıdılar, BİLAR zorla tanıttık. Ekin'i tanımadılar. Böyle zorluklar var. Onun için biz onlara daima seçenek getireceğiz. Ve daima kurumlaşacağız. Ama hiç bir zaman eşit olup, eşit koşullarla değil Bu günkü koşullarda bunu elde edemeyiz. Bu olası değil.

Ben alternatifi şöyle değerlendiriyorum. Bütün gericiliğe karşı bizim alternatifimiz, demokratikleşme olmalıdır. Yani demokrasinin çok partili olmak demek olmadığını söylemeliyiz. Çok parti olur ve özgür seçim de olur. Bu demokrasinin koşullarından bir tanesidir. Biçimsel koşul olarak bu gerekldir. Ama bir ülkede çok parti olması özgür seçim olması o ülkenin demokratik olmasına yetmiyor. Bir defa kaldı ki biçimsel demokrasi bile Türkiye'de yok. Çünkü olması gerekir başka bir parti yok. 50 milyonluk Türkiye'de elbette komünist var. İnsan komünist olsun ya da olmasın komünist partinin kurulmasına çalışmalıdır. Nitekim çok belirgin örneğini referandumda yaşadık. Ben ve benim gibi pek çok insan Ecevit'in yanında değiliz, düşman değiliz elbette. Süleyman Demirel'in tamamen karşısındayız. Böyle olduğu halde insan hakları açısından biz "evet" oyu verdik. Yalnız insan hakları açısından , onları sevdiğimizden, beğendiğimizden, politikalarını onayladığımızdan değil. Ama insan haklarına yapılan saldırı bir kamuoyu yarattı. Tıpkı bunun gibi her insanın, her aydının, her akıbaşında insanın Türkiye'de Komünsit Parti'nin kurulmasına çalışması gerekir, komünist olması gerekmez. Bu obnadığı için demokrasi biçimsel olarak bile olmuyor. Bu olsa olur mu? Bu olsa yine olmaz. Bundan sonra demokrasinin asıl özü geliyor, demokratikleşmeden şunu anlıyoruz: Bir ülkenin bütün nimetlerinden zenginliklerinden, varlığından eşit olarak yararlanmak demektir. Eğitim alanında eğer Galatasaray Lisesi'ndeki ile Hakkari Lisesi'ndeki arasında büyük ayrım varsa. Bu memleketin nimetlerinden biri az biri fazla alıyorsa o zaman demokrasi yok demektir. Bilkent'te okuyan, parası olduğu için Bilkent'te okuyor. Daha zeki olmayan ya da onun kadar zeki olan bir insan okuyamıyorsa, başka okulda okuyorsa o ülkede demokratikleşme yok demektir. İnsanların çoğu protein almadığı için geri zekalı oluyorsa, öbürü protein aldığı için ileri zekalı oluyorsa burada demokrasi yoktur. Bazı insanlar örgütleri kurmakta zorluk çekiyorsa, yasalar engelliyorsa burada eşitlik, demokrasi olmaz. Bizim kültür politikamızın seçeneği demokratikleşmektir. ●

HALUK GERGER
"12 Eylül paşaları, dış politika alanında ülkemize onulmaz yaralar vermişlerdir"

ANAP'ın, öteki tüm alanlarda olduğu gibi, dış politikada da icraatının değerlendirilebilmesi için öncelikle bu iktidarın genel niteliklerini tesbit etmek gerekir: ANAP iktidarı, 12 Eylül askeri darbesinin sivil görünümündeki bir uzantısıdır. Bu tesbit doğruysa, o zaman da, 12 Eylül askeri darbesinin, kısa da olsa, bir değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir.

12 Eylül askeri darbesi, Türkiye'de, gelişen toplumsal uyanış karşısında, burjuvazinin ekonomik toplumsal ve buna bağlı olarak da politik egemenliğinin ağır darbeler yediği bir dönemde gerçekleştirilmiş-

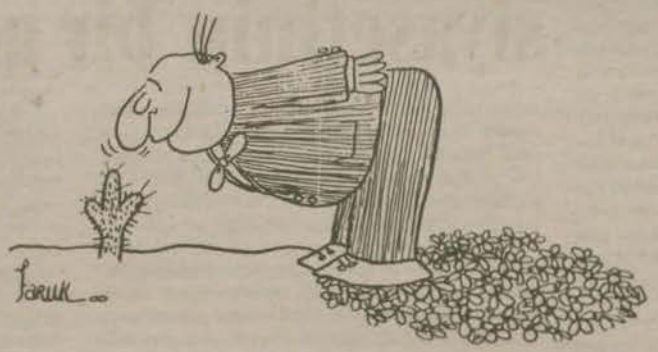

tir. Hepimizin yakından tanık olduğu gibi, sözkonusu darbeyi gerçekleştiren paşalar, ülkemizde yalnızca özgürlüklere, demokrasiye, insan haklarına ağır darbeler indirmekle kalmamışlardır. Aynı paşalar, halkımızın ve tarihimizin en ileri güçlerine, işçi sınıfına ve emekçilere, gençlere ve aydınlara, zulmetmekle de yetinmemişlerdir. Bütün bu yapılanların temel nedeni olarak; içerde, emekçi sınıfların, yalnızca susturulmalarını değil, aynı zamanda, bu sınıflardan burjuvaziye görülmemiş oranlarda bir servet transferini de amaçlamış olan 12 Eylül paşaları, dış politika alanında da ülkemize onulmaz yaralar vermişlerdir. 12 Eylül darbesi, "istikrar" a kavuşturduğu, yani suskunluğa mahkum ettiği Türkiye'yi, Orta Doğu'da, genel olarak Batı'nın, özel olarak da ABD'nin sıçrama tahtasına, giderek de, bir jandarmasına dönüştürmeyi hedeflemişdir. Bu tuzağın uygulayıcısı iç ve dış güçler, Türkiye'ye em-

peryalizmin uğursuz yeni Soğuk Savaşı'nda da hain roller biçmeyi planlamışlardır.

12 Eylül askeri darbesi, Türkiye'yi uluslararası kapitalizmetam anlamıyla entegre etmeyi, ülkede gerçek (ilkel) kapitalizmi egemen kılmayı (ve bunun uluslararası işbölümüne uygun senaryolarını) tezgahlamıştır.

Yarın Dergisi'nin çoğu üniversite öğrencisi genç okuyucularına bu son söylediğimi, onların çok iyi bildiği bir örnekle açıklamak isterim. YÖK düzeni, Türkiye'nin, Türkiye perspektifli bilim üretmesini ve ulusal teknolojik atılımlarını engelleyerek, ülkemizi daha uzun yıllar sürecek bir biçimde emperyalizmin "Patent" zincirlerine bağlamayı garanti altına almıştır. Hiç kuşkusuz, YÖK'ün gerçekleştirdiği barbarlıklar yanında bu nokta gözden kaçmış olabilir. Unutmamak gerekir ki, tüm yapılan haksızlıkların altında yatan temel neden bu olmuştur.

İşte, 12 Eylül askeri darbesinin bir sözde sivil uzantısı olarak, ANAP'ın, içte ve dışta, yaptıkları da bu planlara uygun politikaları sürdürmek olmuştur. 1980 12 Eylül'ünden bu yana, Türkiye'nin ulusal onur ve itibarı ayaklar altına alınmış, ulusal bağımsızlığımız iktidarlar eliyle çiğnenmiş ve ulusal çıkarlarımız tamamiyle yok varsayılmıştır.

12 Eylül 1980 askeri darbesi'yle emperyalizm, mazlum ulusların dünyasında, halkımızın hakketmediği, bir gedik açmıştır. ANAP iktidarı bu gediği daha da açmak için elinden geleni yapmaktadır ve ilerde fırsat bulduğu ölçüde de yapacaktır. Ülkemizin onuruna ve hakımızın çıkarlarına aykırı bu gidişe "dur" demek bizim yalnız hakkımız değil, aynı zamanda, görevimizdir de. Şimdi Türkiye halkı, yalnızca içerde baskı ve sömürüye engel olmak değil, aynı zamanda, uluslararası planda, barış düşmanlığına, bağımlılık zincirlerine ve emperyalizmin hain tuzaklarına da göğüs germek gibi onurlu bir görevle karşı karşıya bırakılmıştır. ANAP iktidarına son vererek 12 Eylül çerçevesini de kıracak Türkiye halkı, yalnız kendini kurtarmakla kalmayacak, aynı zamanda, ülkemizi uluslararası barış bağımsızlık ve eşitlik güçleri ile de onurlü bir dayanışma içine sokacaktır.

Tüm ülkeler gibi Türkiye için de özgürlük, içerde demokrasi dışarda ise bağımsızlık yolundan geçer. Bu yolun karşısındaki iç ve dış güçler ise, bugün Türkiye'de Paşalar Darbesi'nin uzantısı olan ANAP iktidarında bütünleşmişlerdir. Demokrasi ve bağımsızlık güçlerinin de ANAP'a karşı birleşmesi, bütünleşmesi başarının ilk koşuludur.

Ekonomi, demokrasi, genel af, işkence vs sorunların ağırlığı nedenlyle hemen her zaman ve her ülkede olduğu bu politikanın seçimlerde belirleyici bir ağırlığının olabileceği söylenemez.

Bununla birlikte ,yukarıda sayılan soruların ulusal bağımsızlık ile olan yakın bağları vurgulanabildiği ölçüde, halkın dış politikaya ilgisi artırılabilir. Kuşkusuz, bunu esas olarak sol güçlerin yapması gerekir.

ANAP içinse, dış politika sorunlarından ziyade, dış çıkar çevrelerinden yardım ve destek bulma uğraşı önemli olacaktır. Emperyalizmin de bu seçimlerde temel desteğini ANAP'a kaydıracağı, ama "tüm yumurtaları aynı sepete koymaktan da" kaçınacağı söylenebilir.

İLHAN SELÇUK

"12 Eylül askeri darbesi, Türkiye'yi daha iyi bağlama siyasetinin bir gereğiydi."

YARIN □ *Sayın Selçuk, şu anda ülkemizde basın özgürlüğünün durumu nedir? Varlığından sözedilebilir mi?*

İLHAN SELÇUK □ Basın özgürlüğünün varlığından sözetmek doğrusu oldukça güç. Türkiye'de fikir özgürlüğü yok. Fikir özgürlüğünün olmadığı bir ülkede basın özgürlüğünün olmadığını söylemek doğaldır. Fikir özgürlüğü bulunan batı demokrasilerinde de basın özgürlüğünü sağlamak doğrusunu isterseniz zaman geçtikçe oldukça güçleşiyor. Çünkü basın özgürlüğünün koşullan her yerde, her zaman sağlanamıyor. Tabii bu söylediğimiz klasik burjuva demokrasileri için geçerli olan sözlerdir. Bir ülkede bu bağlamda basın özgürlüğünün olması için, önce yasal bir düzenleme gereklidir. Bu yasal düzenleme, basın yayın özgürlüğünü fikir özgürlüğü kapsamında bütün olanaklarıyla tanır. Bizdeki gibi gazeteciler, yazarlar sık sık fikir suçlarından ötürü sorguya çekilmezler, savcılığa çağrılmazlar, gazeteler, dergiler toplatılamaz ve basının üzerindeki bütün yasal baskılar kaldırılmıştır. Buna karşın örnek olarak gösterilen bu ülkelerde de kapitalizmin tekelleşmesi sürecinde basın özgürlüğünün bir takım kayıtlara bağlandığı görülüyor. Tabii bu bağlantılar sermayenin basın sektörünü eline geçirerek, ona istediği yapıyı vermesinden kaynaklanıyor. Diyelim ki, bir ülkede tekelci sermaye gazeteleri ele geçirmeye başlasın. O zaman durum nasıl açıklanabilir? Bir gazetenin patronu aynı zamanda bir holdingin başıysa, ya da basında holdingleşme, tekelleşme süreci gerçekleşmişse nasıl özgür sayılabilir bir basın? Bunun üzerine bir de reklam baskısını koyalım. Demek ki; tayin edici olan gazetelerin parasal kaynaklarıdır. Gazetelerin parasal kaynakları da iki ana bölümde özetlenebilir; birincisi satış gelirleri, ikincisi ise reklam gelirleri. Reklam gelirlerinin kaynağı, büyük, küçük ya da orta sermaye ama tayin edici olan büyük sermayedir. Büyük sermayenin basın üzerindeki reklam baskısı ile birlikte basının holdingleşme süreci de eğer hızlanmışsa, yasal düzenlemeler demokratik olsa bile o toplumda yine basın özgürlüğünün yaranolduğunu söylemek, bir gerçeği dile getirmektir. Bu kapsamda Türkiye'deki durum daha da beter, çünkü biliyorsunuz ki, bizde fikir özgürlüğü yok ve yasalarımız da batı demokrasilerindeki koşulları içermiyor. Ayrıca Türkiye'de Babı Ali hızlı bir tekelleşme süreci yaşıyor. Bu tekelleşme sürecinin içinde gazeteler hızla bir takım sermayedarların eline geçiyorlar. Ve böylece basın, kendi içinden sermayenin güdümüne teslim olmuş oluyor. Bu bakımdan Türkiye'de basın özgürlüğünün var olduğunu söylemek oldukça zordur. Apaçık biliniyor ki; Türkiye'de tekelci basın dışındaki bir takım dergilerin, gazetelerin dışında, sermaye ideolojisine karşı yayın yapabilecek organ yoktur.

YARIN □ *24 Ocak kararları bir anlamda Türkiye'de devlet-tekel kapitalizmini yerleştirmeye yönelik kararlardır ve bu kararlar 12 Eylül 1980 darbesi ile birlikte uygulamaya konuldu. Bu açıdan değerlendirirsek 12 Eylül öncesi ile sonrası arasında basın özgürlüğü açısından bir değişiklik var mıdır?*

İ.SELÇUK □ Kuşkusuz 12 Eylül'den önce de basın özgürlüğü yoktu. Fikir yasakları vardı ve Türkiye' de sürekli olarak basın özgürlüğünü kazanmak isteyen güçlerle, basın özgürlüğünü vermemek yolunda direten güçler arasında bir çatışma ve kapışma vardır. Bu çatışma ve kapışmanın bazen yoğunluğu artar, kimi zaman biraz rahatlama olur ve gevşer. Nitekim 27 Mayıs devriminden sonra böyle bir görece özgürlük dönemi yaşanmıştır. Fakat, siyasal iktidar sermayenin azgınlaştığı dönemde fikir özgürlüklerinin ve basın özgürlüğünün üzerine yürür. Bu da çatışmanın yoğunlaşması sürecidir. Tarihe baktığınız zaman bir genelleme yapabiliriz. Burjuva iktidarları ne zaman zorluklara uğrarlarsa, köşeye sıkışırlarsa hukuğu rafa kaldırırlar ve hukuk dışı baskı araçlarını yürürlüğe koyarlar. Türkiye'de konum 12 Eylül'de birden bire ağırlaşmıştır. Çünkü ekonomik durumun bozukluğu, toplumdaki istikrarın bozulması (bu istikrar tabi burjuvazinin istikrarı anlamındadır, çünkü Türkiye'de ne zaman istikrar bozuluyor deseler, halk kitleleri uyanıyor, demokrasi istiyor, devrim istiyor, daha fazla hak istiyor demektir). Türkiye'ye dayatılmış olan cici demokrasinin artık yetmediği anlamına gelmektedir. 12 Eylül, kapitalist toplumda çelişkilerin ve çatışmaların büyüdüğü bir ortamda, büyük sermayenin dış ve iç kapitalizmin, silahlı kuvvetleri devreye sokmasıyla gerçekleşmiştir. Burada silahlı kuvvetler tabii emir-kumanda zinciri içinde müdahale ediyor, MGK siyasal sorumluluğu üstlenıyor ve MGK'nın gösterdiği siyasi doğrultuda askeri yönetimin mekanizmaları sıkıyönetimler, basına ikinci bir zincir vuruyorlar. O dönemi hep birlikte yaşadık. Gazete kapatmalar, toplatmalar gazetelere telefonla emirler, direktifler vermeler, yayın özgürlüklerinin daha fazla kısıtlanması bu dönemde daha yoğun bir biçimde yaşanmıştır. Tabi 12 Eylül'ün sermaye ideolojisi doğrultusundaki müdahalesi, zaman içinde kendince başarıya ulaştıktan sonra geriye çekilmek ve yönetimi sivillere devretmek politikası, dışarıdan da yapılan telkinlerle hakim olmuştur ve basın özgürlüğü de gene görece bir açılışa doğru yönelmiştir. Fakat bugünkü durum, hiçbir zaman evrensel ölçüde insan haklarına, fikir özgürlüklerine, basın özgürlüğüne ve batı demokrasilerinin içerdiği koşullarla uzaktan yakından ilişkisi olmayan bir durumdur. 12 Eylül'ün de Türkiye'ye armağanı elbette bütün özgürlükler nasıl daraltılmışsa, basın özgürlüğünün de daraltılmasıdır.

YARIN □ *Özal iktidara geldiği 6 Kasım 1983'den buyana sürekli basından şikayetçi oluyor. Bu hangi nedenlerden kaynaklanıyor ve süreç içinde nasıl değişti?*

İ.SELÇUK □ Özal'ın süreç içinde basından yakınması zamanla arttı. Başlangıçta büyük ölçüde yakındığını sanmıyorum. Eğer bildiğim beni yanıltmıyorsa, Özal ile basın arasında bir yakınlık, bir dostluk, bir balayı süreci yaşanmıştır. Bunun nedenleri de açık; 12 Eylül'den sonra Özal iktidarını, yani 6 Kasım 1983 seçimlerinden sonra oluşan iktidarı çoğu gazete, dergi, yazar bir sivilleşme sürecinin başlangıcı gibi görmüştür. Seçim sandığından çok büyük bir patlamayla Özal iktidarının çıkması da zaten bu yüzdendir. Bir yanda, daha askeri-bürokratik görüntülü MDP, öteki yanda da daha sivil ve kravatlı görüntülü ANAP vardı. ANAP'ı bir seçenek olarak devreye sokan güç Amerika'dan kaynaklanıyor. Çünkü, bu işin uzmanları halkın MDP'yi 12 Eylül askeri yönetimi ile özdeşleştireceğini ve Özal'ın daha sivil görüntülü ANAP'ına kayacağına daha baştan hesaplamışlardı. Bu hesabın içinde Özal'ın balayı, cicim ayları yaşandı. Özal'la basın arasında 3ört dönemi diyeceğimiz bir dönem yaşandı. Bundansonra basındaki eleştiriyi birkaç nedene bağlayabiliriz; birisi, halkın tepkileri çoğaldıkça bazı gazeteler halkın tepkilerini dile getirmek zorunda kaldılar. Çünkü gazeteler de boşlukta yaşamıyorlar, nihayetinde okurlarına gazete satacaklardır. Ve kapitalist sistem içinde Özal iktidarını eleştirmesi birincisi okurlarının isteklerini yerine getirmesidir ikincisi, satış sağlar ve bir anlamda da hamamın namusunu kurtarır. Böyle olunca basındaki eleştiriler yoğunlaşmaya başladı. Özal orta direği canlandırmakve enflasyonu durdurmak için geldi. Bu kapitalist sistem içinde başarılması gereken doğal bir görev, çünkü orta direk ne kadar rahatlarsa (orta direk dediğimiz orta sınıflar), ne kadar ülkede ağırlıklarını duyurabilirlerse, burjuva demokrasileri için de istikrar o kadar sağlanılaşabilir. Ama geniş ölçüdeki köylü kitleleri, büylük işçi kitleleri orta sınıfın dışında sayılır. Bunu Özal ekonomisinde orta direk diye sisi bir kavrama bağladılar ve orta direğin de Özal'ın enflasyonu durdurma politikasından pek memnun olacağını sandılar. Ne yazık ki, ya da başka bir bağlamda ne iyi ki Özal ekonomisi başarıya ulaşamadı. Başarıya ulaşamayınca da toplumsal tepkiler basın yoluyla dile getirilmeye başlandı. Yavaş yavaş bu tepkiler çok sert eleştirilere dönüştü ve Özal ile basın arasındaki balayı da bitti. Buna karşın yine de bugün Türkiye'deki ve Amerika'daki sermaye çevreleri hala Özal'ı tuttuğu için ve basındaki bazı gazeteler de doğrudan doğruya bir takım holdingler yoluyla Özalekonomisinebağlı olduğu için; Özal yeterince eleştirilemedi. Özal'ın eleştirisi belirli ölçüler içinde yapılıyor. Tabii sol açıdan, gerçekçi bir sol açıdan bakıldığı zaman Özal'ın eleştirisiyle yetinmemek lazım. Çünkü Özal gider başka bir Özal çıkar. O gider yine başkası gelir, ovun devam eder. Türkiye ekonomisi IMF'ye bağlıdır. IMF'den gelen tepeden buyruklarla yönetilir ve Özal bu tepeden gelen buyrukları yerine getiren adamdır. Kişilere yönelik eleştiriler sonuçta o kişi gitse bile boşlukta kalıyor. Onun için sistem eleştirisini getirmeden özellikle sol basının görevini yaptığı kanısında değilim, sağ basın tabi sistem eleştirisi getirmez. Bu sistem onların düzenini Türkiye'de geçerli kılıyor. O bakımdan onların Özal'ı eleştirmesi, Özal'ın yerine başka biri gelse bu işler daha iyi olur anlamına gelir.

YARIN □ *12 Eylül'den bu yana yedi yıl geçti. Bu süreç içinde basın üzerine düşen sorumluluğu yerine getirebilmiş midir? Hem MGK döneminde, hem de 12 Eylül'le bütünleşmiş ANAP iktidarı döneminde.*

İ.SELÇUK □ Bu gibi sorularda bir genelleme yapmak zorunluluğu ortaya çıkıyor. Yani, basın görevini yerine getirdi mi, getirmedi mi? Getiren de var, getirmeyen de var. YARIN Dergisi de 12 Eylül döneminde çıkmış ve yayın görevini sürdürmüştür. YARIN Dergisi'nin görevini yerine getirdiğini söyleyebiliriz. Kuşkusuz bu görevi yerine getirme kavramı da görecelidir. Çünkü koşullar görevin ölçülerini saptıyor. Ve askeri tıkı düzenle yönetilen bir ülkede basının istediğini yazıp çizebilmesi olanaksız. O açıdan, baktığınız zaman görevini yerine getiremiyor diyebilirsiniz. Ama maddi koşullar bu kadar sert ise, bu maddi koşullar içinde basının görevini yerine ge-

"...Onların hesabı şu: biz, ekonomik durum daha da kötüleşmeden, bütün koşullar bizden yanayken ve henüz sandıktan çıkabilecek durumdayken bir erken seçim yaparız, seçimin bütün şartalrını biz belirleriz, yasaları istediğimiz gibi değiştiririz, televizyon elimizdedir, dış kapitalizmin bizden yana olduğunu biliyoruz, iç sermaye odakları da bizden yanadır, muhalefeti daha toparlanmadan yakalarız. Tam eşref saatidir ve zamanlamayı biz ayarladığımız göre, güdümlü bir seçimle 1987'de iktidarımızı pekiştiririz..."

tirmeye çalışması bile bir erdemdir. Bu görevi gazeteler yerine getirdi diyemiyorum. Sürekli üzerlerinde bir denetim ve gözetim vardı. Sürekli olarak gizli ve açık baskı unsurları çalıştırıldı ve hiçbirimiz görevimizi yeterince yerine getiremedik.Ama herşeyi göze alarak ya da satır aralarını kullanarak ya da elinden ne geliyorsa yaparak görevini yerine getirmeye çalışanlar da oldu. 12 Eylül'ün dengelerinden yararlanarak birşeyler yapmaya çalışanlar da oldu. Burada doğru yanlış birtakım izlenimler de doğdu. Ayrıntılara girmek istemiyorum ama, kapitalizmin iç çelişkilerini, askeri yönetimin iç çelişkilerini kullanarak, elinde ne olanak varsa ondan yararlanan yazarların, çizerlerin, gazetelerin de eleştiriye uğradığını görüyoruz. Karmaşık bir yapıdır, karmaşık bir sorundur, bir genelleme yapmak gerekiyorsa Sezar'ın hakkını Sezar'a, gerçekten gazeteci ve yazar olarak çalışanların hakkını çalışanlara vererek diyebiliriz ki, genelde basın görevini yapamamıştır. Eğer basının içinde bir dayanışma olsaydı büyük gazeteler belli sorunlarda bir dayanışmanın birlik ve beraberliği içinde davranabilselerdi 12 Eylül yönetimi geriye çekilirdi ve basın özgürlüğü de korunmuş olurdu. Bunu yapamadık ve basın iyi bir sınav vermedi.

YARIN □ *Şu anda ülkemizin gündemindeki en önemli sorun "erken seçim". Erken seçimde halkın tercihi üzerinde basın da bir rol oynayacak. Bu anlamda erken seçime yönelik olarak basının rolü ve görevleri üzerine görüşlerinizi alabilir miyiz?*

İ.SELÇUK □ Bu erken seçim, ona ben "acele seçim" diyorum. Bir yerde mal göstermek için, mal da tabi iktidar oluyor, düzenlenmiş bir oyun. Bu oyun başarıya ulaşacak mı, ulaşmayacak mı? Nedir bu oyun? Önce bu soruyu yanıtlamak gerekiyor. 12 Eylül 1980 günü askeri darbe vuruldu. Çeşitli nedenleri var; görülen nedenleri var, darbenin vurulması için özellikle yaratılan nedenleri var, dış nedenleri var, iç nedenleri var. Baktığımız zaman tabloya şunu görüyoruz; 1979'da İran Şah'ının yıkılmasından sonra ABD'nin Orta-Doğu'daki konumu sallantıya girdi. Basra Körfezi'nin en büyük jandarması almaya zorladı. Bu önlemler nelerdir? Onların hesabı şu; biz ekonomik durum daha da kötüleşmeden, bütün koşullar bizden yanayken ve henüz sandıktan çıkabilecek durumdayken bir erken seçim yaparız, seçimin bütün şartlarını biz belirleriz, yasaları istediğimiz gibi değiştiririz, televizyon elimizdedir, dış kapitalizmin bizden yana olduğunu biliyoruz, iç sermaye odakları da bizden yanadır, muhalefeti daha toparlanmadan yakalarız. Zaten muhalefet partileri kendilerine gelememişlerdir, tam anlamıyla partileşememişlerdir ve siyasal yasaklı liderler henüzkendi kadrolarını toparlayamamışlardır, tam eşref saatidir ve zamanlamayı biz ayarladığımıza göre güdümlü bir seçimle 1987'de iktidarımızı pekiştiririz. Şimdi eğer bu plan tutarsa 1987 seçimlerinde ANAP'ın çoğunluğu kazanma olasılığı vardır. Seçim kanunları değiştirilmiştir ve ANAP yüzde 32 oyu aşabildiği takdirde azınlığın oylarıyla çoğunluk iktidarını parlementoda kurabilecektir. Varsayalım ki böyle bir plan gerçekleşti. o zaman 12 Eylül rejiminin orta direği ANAP, parlementoda çoğunluğu sağlayan parti olarak 1989'da yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de söz sahibi olacaktır. Cumhurbaşkanlığı 1982'de anayasa ile birlikte yapılan referandum ile saptandı,ş bunabir seçim denebilir de denmeyebilir de, 1989'da meclis seçecek Cumhurbaşkanı'nı. O zaman mecliste çoğunluğu kazanmış olan parti belinden kaydı. Afganistan da aynı eğik düzeyde bulunduğu için geriye Türkiye kaldı. Türkiye'nin güvenceye alınması lazım. Ve ABD'nin Orta-Doğu'daki siyaseti için Anadolu'nun daha iyi kullanılabilmesi gerekiyor. Bu durumda hem İran'daki büyük çalkantının yarattığı korkuyla hem de Türkiye'yi daha iyi bağlama siyasetinin bir gereği olarak 12 Eylül'de askeri darbe yapıldı. Bu askeri darbenin kuşkusuz bütün dünyada yankıları ve tepkileri oldu. Askeri darbenin işlevi Türkiye'de 'sol'u temizlemek ve dünya kapitalizmine daha uygun bir alan yaratmak, dünya kapitalizminin —ki patronu ABD'dir.— kullanabileceği bir saha yaratmaktı. Burada bunun siyasetini ve programını belirleyen yüksek yapıdaki görevliler bir takvim oluşturdular. Bu takvime göre 10 yıllık bir program için 12 Eylül rejimi oluşturuldu. Rejimin öteki adı "vesayet demokrasisine geçiş". 12 Eylül 1980'de üç yıllık bir askeri yönetim kararı vardı. Bu üç yıllık askeri yönetimden sonra da yedi yıl sürecek bir vesayet demokrasisi ile 1990'da Türkiye'yi başka bir noktaya getirmek planın özüydü. 1982'. de anayasa plebisite benzeyen bir referandumla halka kabul ettirildi ve Cumhurbaşkanı Kenan Evren olarak saptandı. 1982 anayasası halk oylamasının özgürlük ve demokrasi ortamında gerçekleştirilmediğini herkes biliyor. 1983 yılında yapılan genel seçimle 12 Eylül rejiminin orta direği sayılmaması gereken ANAP'a iktidar devredildi, fakat Çankaya'da da gene 12 Eylül askeri yönetiminin MGK başkanı Kenan Evren bulunuyor. Şimdi Başbakan, Hükümet, Cumhurbaşkanı, parlamentonun çoğunluğu ve yine belirli belediyeler 12 Eylül rejiminin dayanaklarıdır. Buna kapitalist düzenin en güçlü boldinglerini, tekellerini ve şirketlerini, dış destek olarak Washington'u da katalım, o zaman 12 Eylül rejiminin dayanaklarının pek hafife alınabilir olmadığını görüyoruz. Bu rejim 1987'e kadar kör-topal geldi ve bu rejimi yeninden kıpırdatabilecek bir muhalefet de oluşturulmadı. 1987'ye kadar bu muhalefet oluşmasa bile halkın tepkilerinin,halkın muhalefetinin yoğunluğu, potansiyeli bugünkü Başbakan'ı birtakım önlemler birleyici olacak. Aynı zamanda Özal iktidarı anayasanın değiştirilmesini de bazı koşullara bağladı, onları da unutmamak gerekiyor. Eğer, 1 Kasım seçimlerinde çoğunluğu kazanır da parlamentoda yine ANAP ağırlığını koruyabilirse, 1989'da Cumhurbaşkanı'nı da belirleyecektir. O zaman 1989'dan 1996'ya kadar Çankaya'da yine 12 Eylül rejiminin güvendiği bir kişi Cumhurbaşkanlığı yapabilecektir. Bu bir plan. Bu plan gerçekleşebilir mi, bu projelerin uygulanma olasılığı nedir? Bütün bunlar tartışılabilir, ama onların kafasındaki planın bu olduğu artık açık seçik ortaya çıkmıştır. O zaman Türkiye'deki demokratlar, sosyalistler, sosyal demokratlar, devrimciler bu planı boşa çıkarmak için ne yapmaları gerektiğini kendi içlerinde dilşünmeli ve ona göre davranmalıdırlar.

Şimdi bu kapsam içinde basının ne yapması gerektiği ortaya çıkar. Çünkü basın için özgürlük hava gibidir, demokratik ortamda soluk alamayan, özgürlükleri içine çekemeyecn bir basın yaşayamaz. O zaman da basının görevi kendiliğinden ortaya çıkıyor. Basın bu planı boşa çıkartmak için çahşmalıdır. Çünkü bu vesayet demokrasisinin devamı ve basın özgürlüğünün baskı altına alınması demektir.

YARIN □ *Sizce izlenmesi gereken basın politikası ne olmalıdır? Örneğin, yerel basın konusunda neler düşünüyorsunuz?*

İ.SELÇUK □ Basın tekelleşiyor dedik, konuşmamızın başında da basının özgürleşmesi için gerekli koşulları saydık. Burada benim yaklaşımım tekelci basının dışındaki bütün ilerici dergileri ve gazeteleri desteklemektir.

Türkiye'de bir ulusal basın var ve bu, ülkenin en uzak noktalarına kadar anında gazeteleri yetiştirmek için en üst teknolojik ürünleri Türkiye'ye ithal etmiş durumda. Basın sanayileşiyor, çağdaşlaşıyor, çok daha eski makinelerde gazetelerini basıyor, görüntüde ilerliyor, ama teknoloji ne demektir? Çok üstün bir silahın icat edildiğini varsayalım, bu silah iyilik için de kullanılabilir, kötülük için de. Silah kimin eline geçmiş, nasıl kullanılıyor? Bu önemli bir soru. Basının da değerlendirilmesi aynı biçimde olabilir. Bir gazete aydınlık içinde yayın yapabilir, karanlık içinde yayın yapabilir. Karanlık için yayın yapan bir gazetenin en son teknolojik olanakları kullandığını düşünelim. Rengarenk çıkıyor, tertemiz, son teknikle gerçekten okurları üzerinde iyi bir izlenim bırakıyor. Fakat gerici bir ideolojinin yayınını yapıyor. Demek ki, bir anlamda Türkiye'deki basının ofset tekniklerine geçmesi, bilgisayarın devreye girmesi, teknik bakımdan birilerleme sayılsa da fikir bakımından aynca değerlendirilmesi gereken bir olaydır. Burada öyle bir gazete düşünelim ki, Ahu Tuğba'nın Serpil Çakmaklı'nın fotoğrafını bastığı zaman ya da Türkiye'ye gelen Hollandalı turist kadının üstsüz resmini yayınladığı zaman en ince detayına kadar okurlarına ulaştırabildiğindeo rağbet görün. Bu bir yaklaşım biçimidir. O zaman Türkiye'de basın bütün ülkeyi kavrayan ve kapsayan ulusal bir basın haline geliyor dediğimiz zaman da onu şartlı olarak değerlendirmek gerekir.

Merkezi basının bütün Türkiye'ye yaygınlaşmasının sonucunda yerel basın ölüyor. Yerel basın öldüğü zaman da Anadolu'da belirli yerlerde, oradaki halkın dileklerini dile getirebilecek olan araçlar yok oluyor demektir, bu olayın bir yanı. İkinci yanı; bu merkezi basının aynca kendi içinde tekelleşmesi. Eğer bugün Bab-ı Ali'yi beş aile idare ediyorsa, olumsuz bir tablo ortaya çıkıyor demektir; bu beş aile birleştiği zaman tüm basını kontrol edebiliyor demektir.

Söz burada bu tekelleşmenin dışındaki dergilere, gazetelere, gençlik dergilerine, fikir gazete ve dergilerine gelir. Eğer Türkiye'nin bugünkü olanakları içinde gerçekten fikir gücü yüksek odaklar oluşturulabilirse, gerçekten holding basınına büyük paralarla bağlanmayacak kadar fikir namusu olan insanlar bir araya gelipte bazı dergilerde ve gazetelerde birleşebilirlerse işte o zaman alternatif basın yaratılmış olacak. Reklama dayanmayan, yasal koşulları olabildiğince zorlayan, daha yeni ufuklara varmak isteyen, gazetelerin oluşmasını diliyorum.

Cezaevi Zulmüne Son! Genel Af!

İnsan Hakları Derneği Yönetim Kurulu, 1. Olağan Genel Kurul'da alınmış olan kararlar uyarınca genel af çıkarılması ve ölüm cezasının kaldırılması için 19 Eylül'de bir kompanya başlattı. Kampanyanın başlangıcı dolayısıyla düzenlediği basın toplantısında Genel Başkan Avukat Nevzat Helvacı Adana, İzmir ve İzmit'te bölge toplantıları, Bursa, Kayseri ve Ankara'da paneller ve İstanbul'da bir miting düzenleneceğini, ayrıca genel af için ve ölüm cezasına karşı bir imza kampanyası başlatılacağını açıkladı.

Kampanyanın açılışı dolayısıyla yapılan basın açıklamasından bir bölüm sunuyoruz.

İçinde bulunduğumuz koşullar bir genel affı zorunlu kılmaktadır. Yedi yıldan bu yana olağanüstü bir dönem yaşamaktayız. Bu süre içinde 250.000 dolayında insan gözetim altına alınmış, bunların önemli bir bölümü hakkında dava açılmış, savaş hali hükümleri uygulanarak yargılamalar yapılmış ve mahkumiyetler verilmiştir. Verilen mahkumiyet kararlarının büyük bir bölümü, işkence altında alınan sanık anlatımlarına dayalıdır. Bir insan ömrü içinde uzun sayılabilecek süreli mahkumiyetler için temyiz hakkı tanınmamış, tüm bunlardan ötürü adli yanılgı oranı, büyük boyutlara ulaşmıştır.

Yine bu olağanüstü dönemde yargı alanında sağ ve sol siyasal görüşler arasında ayrım yapılmış, aynı nitelikteki eylemler için farklı hukuksal ölçüler kullanılmış ve çifte standart uygulanmıştır. Bu arada salt düşüncelerinden ötürü, işçi, öğrenci, yazar, gazeteci, bilim adamı gibi binlerce kişi ömre bedel cezalara çarptırılmış, yasal olan bazı eylemler sonradan suç sayılarak yeni suçlar üretilmiştir. Kurulan mahkemelerde doğal yargıç ilkesi ve yargıçların bağımsızlığı gözardı edilmiş, tek yanlı yargılamalarla adaletten uzaklaşılmıştır. Bunların kamu vicdanında derin yaralar açtığından kuşku yoktur.

Cezaevlerinde ayrı bir dram yaşanmaktadır. İnsan onuruyla bağdaşmayan fizik koşullar ve uygulamalardan ötürü buralarda insanlarımız çürümeye terkedilmişlerdir. Bu insanlarımızın topluma kazandırılması gerekir.

Yurt içinde ve yurt dışında yaşayan çok sayıdaki insanımızın hakları türlü nedenlerle ellerinden alınmış, 1402 sayılı yasayla işinden atma ve vatandaşlıktan çıkarma gibi işlemlerle açık haksızlık örnekleri sergilenmiştir. Toplumumuzda yaşanan olağanüstü dönemin açtığı bu yaraların sarılması, barışa ve erince giden yolun açılması için ayrımsız bir genel af zorunlu olmuştur.

Anayasa engeli öne sürülerek genel affın çıkarılmasından kaçınılmaz. Anayasanın 14. ve 87. maddelerinde af için kesin sınır konulmamış, af dışı bırakılacak suçlar tek tek sayılmamış ve takdir hakkı Büyük Millet Meclisine bırakılmıştır. Eğer bu maddeler bir engel sayılıyorsa, o zaman Anayasanın ilgili maddesi değiştirilmelidir. İstendiğinde bir gecede anayasa değişikliği yapılabileceğinin örnekleri

yaşandı yakın günlerde. Kaldı ki, Anayasanın yürürlüğe girdiği 9 Kasım 1982 tarihine kadar işlenmiş suçlar için bir anayasa engeli yoktur. Çünkü yasalar, yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara uygulanır. Kesin hükme bağlanmamış davalardaki suçlar ve düşünce suçları yönünden de bir yasak getirilmediği, 87. maddenin metninden anlaşılmaktadır. Anayasa engeli öne sürülerek genel affın kaçınan bir anlayış ve yaklaşımı, iyi niyetli saymayacağımızı ifade etmek isterim.

Uygar bir ülke olma yolunda hızla ilerlediğimiz ve çağ değiştirdiğimiz açıklandığına göre, uygarlığın ve çağdaşlığın bir gereği olarak ölüm cezasını kaldırmalıyız. Çağdaş anayasalar ve uluslararası antlaşmalar, "yaşama hakkı"nı, insan haklarının temeli kabul etmişlerdir. "Yaşama hakkı" dokunulmaz haklardandır, ona sınırlama getirilemez. Oysa ölüm cezası, yaşama hakkına doğrudan ve haksız bir saldırıdır. İnsanın kişiliğini, onurunu, beden tamlığını korumayı görev olarak üstlenen bir hukuk anlayışı, insanı yok etmeyi kabullenemez. Hukuk, insan haklarına dayanmak zorundadır. Hukukun öncül görevi, yaşama hakkını korumaktır. Devlet, adam öldüremez, adam öldürme, hukuk devleti kavramıyla bağdaşmaz. Bu nedenle ölüm cezası, çağdışı bir cezadır.

Suçların kökeni toplumsaldır. Suçların işlenmesine, toplum düzenindeki bozukluklar, haksızlıklar, eşitsizlikler ve çelişkiler neden olmaktadır. Suç ve ceza politikasının amacı, bu toplumsal dengesizlikleri ortadan kaldırıp, suçların kaynağını kurutmaktır. Oysa ölüm cezası, suçu değil, suçluyu yani insanı ortadan kaldırmaktadır. Suçluyu ıslah ederek topluma kazandırmayı amaçlayan çağdaş infaz anlayışı karşısında, ölüm cezası bir ceza değil, resmi yollarla işlenen bir cinayettir.

Ölüm cezası, "öç alma" niteliğinde bir cezadır. Oysa öç alma, ilkel bir duygudur ve bu düşünceye dayanan ceza anlayışı da çağımızın gerisinde kalmıştır. Bir başka yanıyla ölüm cezası, insan onuru ile bağdaştırılamaz. Anayasaya ve uluslararası sözleşmelere göre, insan onuru ile bağdaşmayan bir ceza verilemez. Onuru ile birlikte insanı da ortadan kaldıran bu ceza, yasalarımızdan çıkarılmalıdır.

Ölüm cezasının suçları önleyici bir etkisi yoktur.

İngiltere, Belçika, ve Hollanda'da değişik tarihlerde kurulan komisyonların yaptığı çalışmalar, aynı sonuca ulaşmıştır. Bu sonucu şöyle özetleyebiliriz: "Ölüm cezasının kaldırılması suç oranını artırmamakta, ölüm cezasının yeniden konulması da suç oranını azaltmamaktadır." Bu rakamlar ve belirlemeler, ölüm cezasının caydırıcılık gibi bir özelliği olmadığını gösteriyor.

Ölüm cezası dönüşü olmayan bir cezadır.

Mahkemeler yanlış kararlar verebilirler. Hukuk tarihi bunun örnekleriyle doludur. Olağanüstü koşullarda, bu tür hatalar daha da çoğalmaktadır. Ölüm cezası dışındaki cezalarda görülen yanılgılar bir oranda er ya da geç düzeltilebilir. Oysa ölüm cezasında adli hata'nın düzeltilme olanağı yoktur.

Ölüm cezasının, geriye dönüşü olanaksız bir ceza niteliğinde olması; ceza hukuku açısından, yasalardan çıkarılmasını gerektiren önemli gerekçelerden birini oluşturmaktadır.

Biz bu nedenlerle ölüm cezasının yasalarımızdan çıkarılmasını talep ediyor ve Avrupa Konseyi'nce kabul edilen "İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Ölüm Cezasının Kaldırılmasıyla ilgili 6 numaralı protokolün ülkemiz tarafından da onaylanmasını istiyoruz.

NEDEN GENEL AF?

Halit Çelenk

Siyasal bilimciler ve ceza hukuku uzmanları şu düşüncelerde birleşmektedirler:

1 — Suçların kökeni toplumsaldır. Ceza yasalarında suç olarak nitelenen eylemler, kaynağını toplum düzeninden almaktadır. Toplumsal düzendeki bozukluklar, haksızlıklar, adaletsizlikler ve çelişkiler bireyleri yasaların suç saydığı eylemlere iter. Gelir dağılımındaki eşitsizlikler ve mülkiyet ilişkilerindeki haksızlıklar bu konuda başlıca etkenler arasındadır. Böylece suçlar ve özellikle siyasal suçlarla toplumsal düzen arasında açık bir nedensellik bağı vardır. Ünlü İtalyan cezacısı Alfieri'ye göre "Suçu toplum hazırlar, birey işler."

Toplumların yaşadığı olağanüstü dönemlerde bu gerçekler daha belirgin olarak görülür.

2 — İşte genel af; toplumların geçirdiği bunalımlı dönemlerden sonra olağan düzene geçmek, olağanüstü dönemlerin doğurduğu huzursuzlukları gidermek, yaraları sarmak, geçmişin unutulmasını sağlamak amacıyla başvurulan bir önlemdir. Ünlü ceza uzmanı Jering'e göre, "Af, hukukun emniyet subabıdır." Fransız düşün ve siyaset adamı Barthelemy, affı, toplumların geçirdiği siyasal bunalım dönemlerinden sonra normale dönüşün koşulu olarak görmektedir.

Batı dillerindeki af kelimesinin kökeni olan AMNİSTİA sözcüğü "Geçmişin unutulması" anlamına gelmektedir.

Ülkemizde çıkarılan af yasalarında da: geçmişin unutulması, toplumun huzura kavuşturulması, olağanüstü dönemlerin neden olduğu yaraların sarılması ve benzeri nedenler affın gerekçeleri arasında yer almıştır.

12 Eylül gibi yedi yıl süren olağanüstü, toplumdaki dengesizlikleri ve bunalımları daha da arttıran, İnsan haklarını kısıtlayıp baskı altına alan, "Baskıcı" bir yönetimin tüm yasal dayanaklarını hazırlayan bir dönem yaşadık. Bu dönem, bir sorgulama yöntemi olarak uygulanan işkenceleriyle, Yürütme organı tarafından görevlendirilen hakimlerden oluşan ve bağımsızlıktan yoksun mahkemeleriyle, siyasal etkenler altında verilmiş ve hukuk ilkelerine uymayan kararlarıyle kamu vicdanında derin huzursuzluklar doğurdu.

Savunma hakkının kısıtlanması, yan tutma nedeniyle hakimi ret hakkının kaldırılması, sanıkların gıyabında duruşmalar yapılarak hükümler verilmesi, üç yıllık hapis cezalarının tamamının infaz edilememesi, işkence anlatım tutanaklarının delil sayılması ve bunlara dayanılarak hükümler oluşturulması, jurnalciliği teşvik eden yasalar çıkarılarak, "İtirafçı sanıklar"ın kendilerini kurtarmak için verdikleri ifadelerle kararlar verilmesi, 90 güne kadar uzatılan gözaltı süreleri, bu uzun gözaltı sürelerinde emniyet görevlilerinin işkence yapmak ve işkence izlerini geçirme olanağını elde etmeleri, işkenceler konusunda suç duyurusu isteklerinin sürekli red edilmesi, sanık ve avukatlarının gelişi güzel nedenlerle duruşma salonundan çıkarılmaları, tutuklanmaları ve iki kez duruşmadan çıkarılan sanık ve avukatların daha sonra duruşmaya alınmaması, davanın giyaplarında kararа bağlanması, ceza evlerindeki baskılar nedeniyle sanıkların savunmalarını serbestçe yapma olanağından yoksun bırakılmaları ve benzeri nedenler bu dönemde verilen kararlardan çoğunun adalete uygunluğunu kuşkulu hale getirmiştir. Bu kuşkular kamu oyunda yaygın bir hal almıştır.

Cezaevlerinde uygulanan ve bir bölümü basına yansıyan insanlık dışı baskılar, cezaevi yönetimlerince verilen disiplin cezaları nedeniyle şartlı tahliye hakkının yakılması, ve böylece cezaevi yöneticilerine adeta Yargı organları gibi ceza verme yetkisinin tanınmış olması, uygulanan işkenceler sonucu yüzlerce kişinin ölmesi, binlerce kişinin yaralanması, sakat kalması, Sıkıyönetimin kaldırılmasına rağmen bu uygulamaların sürdürülmesi, kamu vicdanındaki huzursuzlukları daha da arttırmıştır.

Bu adaletsizliklerin, haksızlıkların giderilmesi, toplumda yaygın hale gelen huzursuzlukların önlenmesinin önde gelen çıkar yolu genel bir affın çıkarılmasıdır. Başka hiç bir önlem, kamu vicdanındaki bu rahatsızlıkları gideremez.

didar ablaya mektup...

Eline geçmeyeceğini bildiğim halde sana bu mektubu yazıyorum Didar abla... Eline geçmeyeceğini bildiğim halde bu mektubu niye yazdığımı soran olabilir. Yazıyorum, çünkü bu sana karşı görevlerimden biri... Didar abla, yazacaklarımı anlatacaklarımı sen benden çok daha iyi biliyorsun. Ama, sen bunlarsız, bunlar sensiz anlatılamaz, anlaşılamaz.

Didar abla, bundan daha iki buçuk ay önce Emniyet Genel Müdürü şöyle diyordu; "Polisin vatandaşa nazik davranması konusunda önemli mesafeler kaydedilmiştir." Bunu sen de okumuştun gazetelerde. Sadece Ağustos ve Eylül aylarının ilk haftalarındaki gazete ve dergi sayfalarında bile "Polisin vatandaşa nazik davranışı" konusunda yüzlerce kare fotoğrafı görmek mümkün. İşte Sağlık grevi yapan annelere polisin "nazikçe" saldırısı... İşte Ankara'da TBMM önünde dilekçe hakkını kullanmak isteyen annelere ve basına Polisin "nazikçe davranışı"... "Polisin vatandaşa nazik davranması konusunda kaydedilen önemli mesafeler" sonucunda ilk kez bir tutuklu yakını, sen öldürüldün Didar abla... Senin ardından, başbakan Özal şöyle diyordu; "Herhalde tartaklanan insanlar arasında değil, biraz heyecanlı insanların bu tür toplantılara gitmemek lazım. Polis fazla tartaklamamıştır. Dikkatlidir. Bu meseleyi lüzumundan fazla itenler var geride. Yani bir nevi mesele haline getirmek isteyenler var. Mahkum ailelerini kullanıyorlar."

Evet Didar abla, "Polis naziktir,dikkatlidir ve de fazla tartaklamaz." Ya tartaklandığın, kollarından sürüklendiğin fotoğraflar, vücudundaki darp izleri... "Bu meseleyi bir nevi mesele haline getirmek isteyenlerin yaptığı fotomontaj ve uydurmalar mı? "Polis halkın dostudur. Onu seviniz. Polisimiz naziktir, dikkatlidir, fazla tartaklamaz" Tartaklamalar nazikçe... İşkenceler nazikçe... Sakatlamalar nazikçe... Cinayetler nazikçe... Bu köklü geleneğin örneklerini görüyoruz. Binlerce insan işkenceden geçti. Binlercesi sakat kaldı, yüzlercesi öldürüldüler; Zeki Yumurtacılar, Hayrettin Eren'ler, Mustafa Hayrullahoğlu'lar, Sıddık Bilgin'ler ..

Gencecik insanlar asıldılar, Necdet Adalı'lar, Erdal Eren'ler, Hıdır Aslan'lar... İnsanlar öldürüldü cezaevlerinde; Necmettin Büyükkaya'lar, Ali Çiçek'ler, Abdullah Meral'ler...

Didar abla, aralarında senin de bulunduğun yüzlerce Didar Şensoy; insanlar gözaltında, cezaevinde, idam sehpasında öldürülmesin diye mücadele etti, ediyor. İnsanların yıllarca ailesiyle, avukatıyla görüştürülmediği, havalandırmaya çıkarılmadığı, üzerlerine kurt köpekleri saldırtıldığı, gaz bombalarının atıldığı, en akıl almadık işkencelerin uygulandığı, en zorunlu ihtiyaçlardan yoksun bırakıldığı ve barbarlıkta nazi kamplarıyla yarışan ülkemiz cezaevlerinde, işkence ve zulümlerin son bulması için, tutukluların yaşam koşullarının iyileştirilmesi için, insanca bir yaşam için, zindandakilerin özgürlüğü için mücadele ettin, ediyorsun.

50-60 yaşındaki bu kadınlar, annelerimiz, rahatına bakmayı bilmiyor mu; köpüklü kahvelerini yudumlamayı, komşusuna gidip sohbet etmeyi, torunlarını büyütmeyi, güzel yemekler pişirmeyi... Niye bu kadınlar cefa çekiyor, çile çekiyor, Niye bu kadınlar, annelerimiz o kapı senin bu kapı benim koşturup duruyorlar, niye meclislere, bakanlıklara dilekçe üstüne dilekçe veriyorlar, niye Metris'lerin, Mamak'ların kapılarında günlerce yağmur altında kar altında bekleşiyorlar, niye yürüyüşlere geçiyorlar, niye açlık grevlerine gidiyorlar.

Başbakan Özal:, "Mahkum ailelerini kullanıyorlar" diyor. İnsanların işkencelerle öldürülmesi yasal olduğu sürece mücadele etmek mi suç? İnsanların gözaltında ve cezaevlerinde sürekli işkence ve baskı altında insanlık dışı koşullarda tutulması yasal da, cezaevindekilerin insanca yaşam koşullarına kavuşması için mücadele etmek mi suç oluyor? Ailelere saldırılması, tutuklu yakınlarının öldürülmesi, suç olmuyor da, tutuklu yakınlarının açlık grevi yapması, yürüyüşe geçmesi mi suç?

Didar abla, sen ölümünle bile bu mücadeleye güç kattın. Cenazen zulme ve işkenceye karşı yığınsal bir gösteriye dönüştü. Ama Didar abla, cenaze töreni sana karşı son görevimiz değildi. Sana karşı son görevimiz, işkenceden ölenlerin, işkencelerin olmadığı, siyasal görüş ve tavırlarından dolayı insanların zindanlarda tutulmadığı bir Türkiye'yi ve bunun garantilerini yaratmaktır. Mektubum işte bu görevimizde yerine getirilmiş olacak. Mektubum işte bu gün eline geçmiş olacak Didar abla...

Didar Şensoy'un 80 yaşındaki annesi anlatıyor;

Hasan'ım çıkmadan ölmeyeceğim. Ziyaretine gittim, oğullarımdan yirmi tanesi dizildi karşıma, elimi öptüler, ben de oğullarımı. Bana ağlama diyorlar. Ağlar mıyım hiç orada? Öptüm oğullarımı, dedim ki, ben 80 yaşındayım, devrimi göremeyeceğim ama siz göreceksiniz. Yüzbaşıya söyledim, Didar'ımın gezdiği her yerde gezeceğim burada. Bana birşey diyemediler, 80 yaşındaki kadına. Teyze, diyor yüzbaşı, burada her yere kızının resmini astılar, bütün koğuşlara. Gezdim Dirar'ımın alışveriş ettiği yerlerde.

Didar'ımın cenazesini seyrettim videoda. Komşu şaşardı. Nereden geldi bu insanlar,diyor. Nereden çıktılar? Kimdir bunlar yumruklarını havaya kaldırmışlar? "Kahrolsun Faşizm", "Didarlar Ölmez" diye bağırıyorlar. Olur mu komşu, neresi burası, böyle bağırılır mı? Ben de dedim onlar bizimkiler. Hepsi İstanbul'dalar onların. Hiçbir yerden gelmediler. Hepsi Didar'ımı çok seviyorlar onlar. Sevdikleri için cenazesine gelmişler.

HÜSEYİN ŞENSOY ABLASI DİDAR ŞENYOY'U ANLATIYOR

"Ablam, 1976 yılından öldüğü güne değin, cezaevlerindeki ilerici yurtseverlerin özgürlüğü, insanca koşullarda yaşaması için, [redacted] etti. Hasan'ın 1976 yılında gözaltına alındığı ve Toptaşı'na sevkedildiği günden bugüne değin, ablalık, analık duygularıyla başlayan bir bilinçlenmesireci yaşadı..

"...İnsanlara baskı, işkence ve yasadışı yaptırımlar uygulanmasına karşı olduğu için [redacted]. Düşünce özgürlüğünün kısıtlanmasına, anti-demokratik yasalara ve bütün bu olumsuz koşullarınİçerisinde bulunan insanların sahip çıkılmasını, insan onuru adına verilen mücadelenin yükseltilmesini, genişlemesini ve hedefe ulaşmasını, somut mücadelesiyle 1976'dan bu yana gerçekleştirmeye çalıştı.

"Bu mücadele içerisinde, ölümüne neden olan Parlamento'ya başvuru sırasında, oradaki sayısız insan gibi o da, polisin tekme tokatlarına, küfürlerine, coplarına hedef oldu.

"... Ablamla ilgili ölüm raporu için oluşturulan bilirkişi heyetinde iki doktor ve savcının dışında, bir de siyasi polisten, bilinmeyen bir başkomser yeraldı. İnceleme sonucunda, ablamın yoğun şekerinin olduğu açıklandı. Buna itiraz ettik. İtirazımızın ana noktası, heyette siyasi polisin bulunmasıydı. İtirazlar sonucu yeni bir bilirkişi heyeti oluşturuldu. Bu heyetin vardığı sonuç ise, ablamda "solunum, kalp yetmezliği olduğu" biçimindeydi. Yeniden itiraz edince, üçüncü bir bilirkişi heyeti oluşturuldu. Bu heyetin vardığı sonuç ise, ablamın "göğüslerinde belboşluklarında ve baldırlarında birtakım morarmaların görüldüğü ve bunların, darp izi olduklan" biçiminde idi.

"... Göğüs kısmındaki morarmaların sütyeninin akması sonucu oluştuğu söyleniyor. Bir insanın, göğsünü bu derece acı verecek bir biçimde sıkan bir giysiye karşı kayıtsız kalın düşünülemez.

"... Fotoğraflarda, en azından 20 polisin çevresini kuşattığı, sağ kolunu büktükleri görülüyor. Parlamento önünde analarda otururken, vücudundaki izlerden sözediyor. "Özellikle göğüslerindeki izleri göstermek isterdim, ama ortam uygun değil" diyor. "Göğsüme vurdukları için ağrılarım var" diyor. Birkaç dakika sonra dayanamayıp komaya giriyor.

"... Büyük Millet Meclisi" adını taşıyan ve halkımızı temsil eden ve en yüksek yasama organımız olan bir yerden, her türlü araç gereçlerle donatılmış, modern bir revirin ve yetenekli doktorların bulunduğunu çok iyi biliyoruz. Parlamento önünde komaya giren bu insandan o sırada toplantıda olan parlamenterlerin haberlerinin olmaması mümkün değil. Parlamento'nun revir tarafından acil bir müdahale yapılsaydı, ablam ölmeyebilirdi. Toplumumuzda yıllardan beri uygulanan kıyımın sorumlularını tarihimizin bir gün yargılayacağını ve kendilerinden hesap soracağını biliyorum. Bunca yıldır yaşamını yitiren insanlar için ve ablamın anısı için, sonuna kadar bu insanların adalet önünde hesap vermelerine uğraşacağım. Bu doğrultuda vereceğim mücadelede, insan hakları yanlısı tüm ilerici, yurtsever, demokrat insanların, tüm kişi ve kurumların her türlü destekleri vermeleri.

"... Semra Özal'ın ablamın ölümüne ilişkin açıklamaları var; bu konuya değinmeden geçemem. Yıllardan bu yana ülkemiz bazında bu tür dramatik olaylar yaşanmaktadır. Sayın Semra Özal, bir annenin hayatını yitirmesi sonucu mu bu dramatik olayı kavrayabildi? Ulusumuzun, (ulusal anası) olduğunu iddia eden bu anaya şunu soruyorum: Yıllardır çeşitli yaptırımların ve işkencelerin sonucu halkımızın evlatları yaşamlarını yitirdiler. Acaba, bugüne kadar bu olup bitenlerin farkında değilmiydiler? Bunların yanıtını bile Yorum.

Cezaevleri Gerçeği Üzerine...

VARLIK ÖZMENEK - NEVZAT HELVACI - VELİ DEVECİOĞLU - ERŞEN SANSAL - FEVZİ ARGUN

ERŞEN SANSAL □ Daha eski deneylerden de görüldüğü gibi 12 Eylül dönemi 1978 sıkıyönetim döneminden farklı boyutta bir işkenceyi yoğunlaştırdı. Ve işkence, sanki gerekli bir işlemin yerine getirilmesi niteliğinde, hemen her olayda gözlendi. İşkence ilk planda bir soruşturma yöntemi olarak görüldü. Bir kimsenin gizli örgüt üyesi olarak suçlanıp aranmaan suç ortaklarını ele vermesini istemek. onların adlarını söylemesini istemek ve gerek kendisi, gerekse onun ağzından a : ak bilgilerle başka kişilerin eylemlerini söyletmek. Bu bakımdan bir soruşturma yöntemi olarak görüldü. Ancak, sorun bundan ibaret değil. İşkencenin burada, cezaevi sorununa yaklaşırken, kaydedilmesi gereken önemli yanı şu; emniyete alınmış, emniyette işkence görmüş, davanın hazırlık aşamasında, mahkemelerde duruşma tutanaklarında yazılı olduğu gibi hazırlık aşamasında işkence görmüş, hakkında açılan dava sonuca bağlanmış olan kişilerin cezaevinde de insanlık dışı uygulamalara muhatap olduğunun örneklerini gördük. Bu bakımdan işkencenin yalnızca bir soruşturma yöntemi olarak değil, bu uygulamaların bir kin ile yürütüldüğünü başka şeyi amaçladığını söylemek doğru olur kanısındayım. Nedir bu başka şey? Bu, o kişileri mahkemelerin verdiği cezanın ötesinde bir şeye mahkum etmek, onları kişiliğinden uzaklaştırmak, kişiliğini yok etmek, eritmek; hem o kişileri hem de onların örneğinde başkalarına nisbet olacak nitelikte cezalandırmaktır.

NEVZAT HELVACI □ Şimdi bizim ülkemizde yürürlükteki yasalarmaalesef savunmanın suçlamayala birlikte başlamasını öngörmüyor. Sanık emniyete götürüldüğünde gözetim altına alınıyor ve burada sorgulanıyor, ifadesi alınıyor, ilk hazırlık soruşturmasını izleyen savcılıktaki sorgulama da gene avukatın müdahelesi dışında gelişiyor. Diyebiliriz ki sanık son sorgulaması için mahkeme huzuruna çıkarılıncaya kadar birşeyler kotarılıyor. Bu süre içinde savunma haklarını kullanması hemen hemenmümkün değil.Bu neden böyledir? Herhalde, polisin yakaladığı herkesin suçlu olduğu gibi bir kanıdan hareketle böyle yapılmaktadır. Yani, bir kişiye gözetim altına alındığı andan itibaren savunma hakkının verilmemesinin nedeni sanığa yükletilen suçun emniyette kendisine kabul ettirilmesi gibi bir amaçtan kaynaklanıyor. İşkencenin amacı Erşen Bey'in de belirttiğigibi, bir anlamda budur.İşkencenin sorgulama yöntemi olarak kullanılmasının amacı budur. Bu sorgulama yerlerinde, emniyette, nezarethanelerde işkence araçlarının bulundurulmasının nedeni budur. Yani,eğer siyasal suçlar açısından bakıyorsak olaya, o siyasal düşünceyi yok etmek gibi bir amaçla yola çıkmamadırlar. Bu itibarla bence yapılması gereken şey, bu suçlamayla birlikte savunmanın başlayabilmesini sağlayabilecek yasal düzenlemelerin getirilmesinin sağlanmasıdır.

N. HELVACI □ Az önce soruşturmada suçlamayla savunma aynı anda başlatılmıyor,demiştim. Bu, yasaldüzenlemedeki bir eksiklik, ama yasada zaten yeralanhükümler deuygulanmıyor. Bu uygulama, yasadaki hükümlerin kesinliğine rağmen, aksinin meydana geldiğini gösteriyor. Şu örneği verebiliriz; Yasa diyor ki, bir kimsetutuklandığında,yakınlarına haber verilmesini isterse, onlara geciktirilmeden haber verilir. Ama, şimdiye kadar Türkiye'de bu uygulama, gözaltına alınanların ya da tutuklananların yakınlarına bu durumun bildirilmesi biçiminde değil, aksine sorulduğu zaman bile saklanması biciminde olmuştur.
Durum budur ve yasaya aykırı bir durumla karşı karşıya bulunulmaktadır. Oysa, yasanın hükmü çok kesindir. Birleşmiş Milletler'in 1984 yılında kabul ettiği bir sözleşme var; ben bunu kısaca "İşkenceye Karşı Sözleşme" diye adlandırıyorum. Kimbilir, belki bizim BM temsilcilerimiz de bu sözleşmenin kabulü yolunda oy kullanmışlardır, onu bilemiyorum. Busözleşmeonaylanırsa sözleşmenin açık hükümleri itibariyla gerçekten çok ciddi sonuçları vardır. Örneğin 2. maddesi diyor ki "... Hangi olağanüstü durum olursa olsun (savaş tehlikesi ya da savaş) hiçbir neden işkence yapılmasını haklı gösteremez." Bizde ise işkenceye bir çeşit haklılık kazandırmaya yönelik yorumlar yapılmaktadır. Sözleşmenin 15. maddesi de diyor ki "... İşkence altında alınan ifadeler, sadece işkenceyi yapan aleyhine kanıt olarak kullanılabilir, onun dışında işkence gören için hiçbir biçimde kanıt olarak kullanılamaz." Şimdi, eğer bu hükümler yürürlüğe konulursa, yani bir iç hukuk düzenlemesi haline gelirse, o zaman mahkemeler işkence altında alınmış emniyet hükümlerine dayanarak kara veremiyeceklerdir. Ya da bu tür uygulamalara karşı mahkemeler tavır alınış olacaklardır. Yani, işkenceyi engellemenin yollarından biri de bunun yasal olarak kabüi edilmesidir. Yani, Türkiye bu sözleşmeye oy verdi mi bilmiyorum, ama her nedense bunu onaylamamakta direniyor. Bunu belirtmekte yarar görüyoruz.

VARLIK ÖZMENEK □ İlkönce bu işkence sorununu, işkence olayını, işkence eylemini, işkence kıyımını işkence suçunu, Türkiye'de tanımı yapıldığı ve bunun suç olduğu bilindiği, en azından vicdani kanaatlerle bu ortaya konduğu halde, çok ilginçtir, bunca söze, sese, yazıya, rağmen, toplumda gerekli ve yeterli bir yankı yakalanabilmiş değil. Adeta işkence konusu, ilk gözaltına alınmadan başlayarak kademe kademe bütün evreler, adeta orada yapılan işlemler olağanlaştı. O kadar çok söylendi ki. Fakat, bu o sorunu dile getirenlerin suçu ve yetersizliğinden kaynaklanmıyor elbette. Fakat öyle bir iletişim sorunu içerisinde sonun erozyone edilip, saygınlığından düşürülüyor ki, toplum belki de şöyle bir kabüle kadar itilebiliyor, "Hamama giren terler" ya da, "ateş olmayan yerden duman çıkmaz". Türü bunlar, bir bir içeriye alıyorsunuz, hangi gerekçeyle içeri alınmış olursa olsun, hakkında hangi suçlama yapılıyor olursa olsun, bir kere "ihbar edilip" gitti ya, toplum ve de iletişim çevresi "bir şeyi vardır da, onun için alınmıştır" gözüyle bakmaya başlıyor. Yirmi gün sonra çıktıysa ve bir bedensel tahribe uğradıysa, "eh canım, sen de yirmi günle yırttın" denebilmektedir. Hep bunlar, bu işi, bu konudaki duyarlılıkları köreltmeli. Ama, bunlar rastgele, parça parça gelişmeler değil. Bu, belli, sistemli bir şey de. Şimdi ben iletişim yönünden ele alıyorum konuyu. Yani, bu durumun gerek Türkiye'deki, gerekse Türkiye dışındaki algılanma biçimine değineceğim. Bundan 6-7 yıl önce sanıyorum, Uluslararası Af Örgütü , Türkiye'de 60 kişinin işkence nedeniyle yaşamını yitirdiği yolunda bir açıklama yaptı. Zamanın Adalet Bakanı (yanılmıyorsam, İlhan Öztrak), "hayır 60 kişi değil, 15 kişi"demişti. Yani, bir adamın ölmesi öyle çok önemli bir şey değil demeye getirildi. İki adamın ölmesideöyle. Bu haberin ciddi olabilmesi için söz konusu 60 kişinin hepsinin ölmesi gerekiyor. Yani 15 kişi olunca "o kadar olur" gibilerinden , hani böyle demiyor, açıklamıyor ama, "o kadar da değilmiş canın 60 değil, 15 kişi ölmüş." demeye getiriyor. Burada "toplumun duyarsızlaştırılmaya çalışılması" deyiminikullanalım daha çok,linki toplum duyarlı. Ama, toplum sessiz çoğunluk, dili var, ama konuşamıyor. Kulağı var duyuyor, konuşamıyor;düşünüyor,ama sessiz. tepkisini dile getirebeliecek türü örgütlenmelerden yoksun. Nereden, neyle dile getirecek?' Dile getirirse, kendisi de gider. Ama, sessiz ikliminde, sessizlik içerisinde duyması, algılaması engellenmeye ve o şekilde duyarsızlaştırılmaya çalışılıyor. Çünkü, Türkiye'de bu yeni dönemin özelliği ne olmuştur, tek tip düşünce, tek tip insan, tek tip yurttaş. Bunun dışında da Türkiye'de "kadirler" vardır, Türkiye'nin iyiliğini, güzelliğini düşünen insanlar vardır, bunların sayısı da fazla değildir. Hatta o kadar ki, o zaman TÜSİAD'ın başkanıydı,Ali Koçman, "tekelleşmeyi Türkiye'de, şu anda tartışmak yanlıştır; demişti. Yani, Türkiye'nin bunatahammülü yoktur demek istedi. Yani tekelleşme oluyormuş da, bunun tartışılmasına Türkiye'nintahammülü yokmuş, yani siz tartışırsanız, ya Türkiye'yi yabancılara satacaksınız, ya Türkiye'nin çıkarlarını zedelemiş olacaksınız. İnsan olgusuna da, insan yada yurttaş diye değil, sinirinin bir bireyi, belli şeylere uyarsa, belli şeyleri düşünürse öngörüldüğü gibi düşünür ve davranırsa, o memleketini seven insandır. Öngörülenin dışında herhangi bir düşünce üretimi, herhangi bir yurttaş davranışı resmi görüş tarafından kuşkuyla alınmıştır. Şimdi birtakım insanı, evrensel değerlere duyarlılık göstermeye, bugün toplumun gözünde, saygınsızlaştırmaya çalışılıyor, çalışıldı. Bu sorunun anlatımında, savunulmasında ve kitlelere mal olmasında ve kavramların düzeltilmesindeki zorluklar yaşandı, yaşanıyor.

Örneğin, 25 Ağustos günü Mamak Askeri Cezaevi'ni gördüm, cezaevi komutanı günlük havalandırma süresinin hergün 40 dakika olduğunu söylüyor, oysa sağ yada sol görüşlü tüm mahkumların söylediği şu: 'E-

vet, kağıt üzerinde 40 dakikadır, ama uygulamada 20 dakika. Derlenip toparlanma, dışarı çıkma falan derken bu kadar oluyor, hesaplandığında 365 günde toplam 3 gün havalandırmaya çıkabiliyoruz" Fakat, bu bile biraz önce anlatmaya çalıştığım birtakım kavramlara duyarlılığı o kadar azaltıyor ki, "e canım, öldürmediler ya, kolunu kırmadılar ya öldüyse sorun yoktur" gibi çok vahim bir kabullenmeye, "bunlar olabilir" denilmeye, bu olumsuz koşullar olağanlaştırılmaya çalışıldı, sürüklendi toplum buna. Burada da, galiba bu savunmaları yapan aydın insanlar, evrensel normlara sahip insanlar da, gerçekten dertlerini ve sorunlarını anlatmakta o kadar büyük sorunlarla karşılaştılar, engeller ve baskılarla karşılaştılar ki, ister istemez geri planlara düşmek zorunda kalındı. İşte bir bayan tutuklu, bir işkence çeşidi olarak şunu söylüyor: "Gazeteler saat 17-18'de veriliyor bize, bizde saat 9'da gazetemizi alıp, günün haberlerini taze taze okuyabilelim. Gün geçtikten sonra gazete verilmesin bize.Gerçekten bir işkencedir bu, vahşi bir olaydır bu. Fakat, kabuller, bu konudaki duyarlılıklar o kadar oldu ki ister istemez, "ah canım, oraya gelene kadar neler var" deniyor. Oysa ben konunun buradan, bu tazeliklerden kavranarak mücadelesinin yapılması gerektiğine inanıyorum. Örneğin Mamak'ta son bir yılda koşullar biraz düzeldi deniyor, oradaki tutuklu ve hükümlüler de nispeten düzeldiğini söylüyorlar. Söylediler gerçekten sol eğilimlisi de, sağ eğilimlisi de söyledi bunu.

Ama, ölen eksilmiş, hücreye atılma işlemleri biraz eksilmiş, yani bu durum bile iyileşme işareti olarak söyleniyor,ister istemez. Ama, 35-40 kişinin son derece dar bir alanda 24 saatin 23 saat 40 dakikasını geçirmek zorunda olması, o kişininister istemez"eh soluyorum ya ,ne yapayım" kabulüne inmesine yolaçıyor. Eskiden kafes vardı, şimdi yok diyerek sanki kaybettiği canı bulunca işkenceden kurtulmuş gibi seviniyor. 1,5 X 2 boyutundaki, kapkaranlık tuvalet, artık ona tuvalet deniyor acaip birşey var orada, koku ve havasızlık içerisinde, oraya atılmıyoruz artık diyebilmeleri iyileşme işareti sayılıyormahkumlar tarafından. Basında da sorunlar magazine edilmeye yönelindiğinden, sanılıyor ki, sorunu böyle popülize ederek kitlelere daha iyi gidiliyor. Son 12 yıldır, toplam tirajı belli basının; 2,5 - 3 miyon, Türkiye'de neler oluyor bu yıllarda, okur-yazar nüfus artıyor, fakat gazete satışları değişmiyor, basın bunun muhasebesini yapmıyor, yapamıyor, daha doğrusu, ya da işine gelmiyor. Çünkü, ilan gelirleriyle reklam gelirleri ve holding yapılarındaki diğer yan gelirlerle, okuyucu artırmak kaygısı ikinci plana düşüyor. Şimdi şu; gidiliyor Metris'e, gazeteciler geziyor, öbür gün "Dişi Militanlar Grevde" Başlık bu. Oraya giden muhabirin başlığı değil bu ama. Ben o muhabiri biliyorum. Muhabir haberi veriyor, haberin gazete mutfağında aldığı biçim: Dişi Militan. Yani orada bir açlık grevi yapılıyor, bir tepki dile getiriliyor, acaba bunun nedenleri ne, aynı şey bir Türk gazetecisi Venezuela'da bir hapishaneyi gezerken de geçerli. bu insanlar neden açlık grevi yapıyorlar, bunun nedenleri de verilmeye incelenmeye çalışılmalıdır. Ama, düşünebiliyor musunuz, savunmasız insanlar, hatta bunlar şöyle ki, tutukluluk süreleri olası ceza sürelerini aşmış olanlar çok fazla, 6-7 yıldır yatıyor, henüz kararı verilmemiş. Dava sonuçlanmamış, belki beraat edecek, belki üç ay, belki üç yıl ceza alacak. Peki yattığı 7 yıl ne olacak? Zaten böyle bir haksızlığın böyle bir silindirin altında mahkum. Bu insanın mektuplaşması, şiir okuması engelleniyor. İşte burada bir saptama yapalım; Zehra Kürkçü 6 yıldır yatıyor, 15 yıla mahkum, "şiir kitabı sokulmuyor" diyor. Komutan da "bazı hakları oldukları yerler var" diyor. Bu derece savunmasız, bu derece en basit, en yaşamsal, en güncel kültürel gereksinimleri bile karşılanmamayan, engellenen, haftada bir mektup kısıtlanması ve sınırlaması ile karşı karşıya olan kişilerin savunma, seslerini dile getirebilme hakları, özgürlükleri bu kadar tartışmalıyken, hiç kendini savunamıyacak durumda bulunan oradaki insanlar "Dişi Militan" yakıştırması yapılabilecek kadar hoyrat bir iletişimcilik anlayışı var ortada. Burada söz konusu kişinin kişiliğine hakaret ediliyor.

Gazetenin yayın politikasını sonucudur bu durum. Hiç temenni etmiyorum. Bir gün olur ki kızı aynı duruma düşebilir, aynı durumda kalbilir; siyasi olaylarda yer değiştirmeler, insan ömrü için 5-10 yıl uzun rakamlardır gerçi ama, toplumun yaşamında siyasi yer değiştirmeler pek olasıdır. Dünyanın siyasi tarihinde yaşanan gelişmeler de bunu gösteriyor. Dört duvar arasında, en olumsuz koşullarda yaşatılan bir insanla yer değiştirme olasılığımızın çok az olmadığını göstermektedir dünya tarihi. İnsana insan gibi bakabilme önemli. Bir kere çok dile getirilen bir yakınma var: "Burada biz suçlu ya da hükümlü gibi değiliz." Bakın bu çokyaygın bir kanı, "biz burada tutsağız" diyorlar. Hiçkimse durup dururken söylemez bunu. Biz burada tutsak davranışı görüyoruz,diyorlar. Askeri disiplinden söz ediliyor. Katı bir askeri disiplinden.Askerlik mesleği elbette disiplin mesleğidir. Peki bunlar askerlik mi yapıyorlar? Bunlar, askerlik disiplinini de aşıyor. Ha o zaman karşı alandan, karşı cepheden alınıp getirilmişler ki, ondan bu davranışlara maruz kalıyorlar. Disiplin dedikleri bu. Çünkü, kendi askerine uygulamadığı kadar bir disiplin katılığını gündemde tutuyor. Sigara serbest sözümona diyorlar örneğin; havalandırmada volta başlıyor, yanız sigara serbest denince sanırsınız ki,ne kadar iyi bir durum. Ama bakın ne diyorlar, "bakış istikametiniz değiştirilmeyecek, volta atarken volta arkadaşınıza selam vermek yasak konuşmak, mırıldanmak yasak, tebessüm etmek yasak. "Bu, askerlik disiplinini de aşan bir durumdur. Bu askerlik mesleğinde karşı kamptan tutsak ettiğiniz insana uygulanabilir, o bile değil, Nevzat Bey de biraz önce sözetti; savaş esirlerinebilebir takımeylerinuygulanmasını engelleyen evrensel sözleşme hükümleri var. Yani karşı cepheden bir askeri esir ettiğimizde, bugün kolunu, öbürgün bacağını kırarak, yirmi dakika gün yüzü göstererek yaşatamayız. Savaşta bile mümkün değil bu. Bu insanlar, ne derseniz deyin. bu ülkenin insanlarıdır.

E.SANSAL. □ Ben burada birşeyler soylemek istiyorum. Sayın Varlık Özmenek'in belirttiği husus çok güzel bir husus. İşkenceye karşı sessiz kalma meselesinin, gerek basın açısından ve gerek toplumdaki insanlar açısından, kamuoyu açısından önemini, yani işkenceyi sessiz karşılamanın işkenceye ortak olma anlamında bir niteliği olduğunu belirtti, çok haklı. Şöyle denilmiştir hep; bir ülkede bir kişiye bile işkence yapılıyorsa, o toplumdaki tüm insanlar işkence tehditi altındadırlar. Doğrudur ve işkenceye karşı sessiz kalmak, az önce de belirttiğim gibi, bu tehlikeyi giderek kendimize yönelik olarak duyacağımız bir tehlikeyi idrak etmemek anlamındadır. Gene Sayın Özmenek'in sözünü ettiği cezaevi gerçeğini somut olarak şahsında ve yakınlarında yaşayan, gözlemleyen kişilerin tepkilerinin son zamanlarda ortaya çıkmış olması, çok sevindirici bir olay. Ama şimdi, yedi yıldır biriken bir meselenin tepkisi çok yoğunlaşmıştır. Şu son zamanlarda gördüğümüz, yaşadığımız cezaevleri ile ilgili sorunları dile getiren, gerek cezaevlerindeki direnişler ve gerekse dışardaki direnişler bu bakımdan çok dikkat çekicidir ve çok olumludur. Bu görüşmenin esasen bir niteliği de son zamanlardaki bu direniş olaylarının ardından bu birikimi bir tahlil etmek anlamındadır diye düşünüyorum, öyle sanıyorum. Bu bakımdan son gördüğümüz. direnişler, Türkiye'nin koşulları bakımından gecikmiş bir olay sayılamaz. Yeni fırsatı bulunmuş, ancak ortaya çıkabilmiş. Fakat; bunu yalnızca cezaevlerinden ve tutuklu-hükümlü yakınlarından ve onlara yandaş çıkan, sahip çıkan aydın kesimden halktan olan insanlardan olması, öyle sanıyorum ve ümit ediyorum bu toplumda daha gelişecektir, daha geliştirilecektir ve daha duyulur hale gelecektir. Sözümü şu şekilde tamamlamak istiyorum; Sayın Özmenek'in belirttiği gibi, yalnız işkenceye değil, insanlık dışı her türlü tutum ve davranışlara, yani işkencenin geleneksel ve yerleşik tanımına uygun düşmeyecek biçimde de olsa, insanlık dışı tutum ve davranışlara karşı toplumsal bir karşıkoyma, karşıçıkma, gündemimizde önemli bir sorunumuzdur.

V. ÖZMENEK □ Bu bağlamda bir şey söylemek istiyorum. Çokca söylenen, orada hükümlü ve tutukluların da dile getirdiği ve çok doğru insani bir ses var: "Cezaevi toplumun aynasıdır." Gerçekten doğru. Yani, o toplumdaki değer yargılarını, o toplumdaki siyasi egemenliği, siyasi yapıyı, toplumsal ve kültürel yapıyı, keza ekonomik yapıyı yansıtır bir ayna olarak cezaevleri. Bugün onların da dile getirdikleri ve bizim daha duyarlı olmamızgerekenbir nokta var ki, Türkiye'deki cezaevi durumu toplumun aynası değil, toplumun kanayan bir

"Cezaevleri Gerçeği Üzerine" Söyleşisinin ikinci bölümünü Kasım Sayımızda Yayınlayacağız.

yarasıdır. Adeta, artık irin toplamış, cerahatli bir yara. Sinek konuyor ve o yarayı düzeltebilecek, elini bile o yaraya götürebilecek, derdi, dermanı ve olanağı yok. Yarasını kaşıyacak olanağı yok. Toplumun cezaevindeki kesimi, o insanın yarasının kabuğunu kaldıracak, kaşıyacak hali de mecali de yok, olanağı da yok. O hale getirildi. Yara, önlemi alındığında düzelebilecek, hatta insanın belki ilk yardımıyla sağaltımına katılabileceği bir olaydır. Yara o durumdadır, artık cerahat bir yaradır bu. Şimdi cezaevi nasıl sizlere açıldı, deniyor. Ben yine kendi alanımdan, olaya iletişim duyarsızlığı duvarları arasından bakacağım. Hergün köşeyazıları izliyoruz. Toplumun aynasıdır bir yazar; bir yazar, bir çizer ne kadar toplumu aynalayabiliyorsa, toplumun mutluluklarını olduğu gibi, sorunlarını da, gözyaşlarını da ne derece aktarabiliyorsa, yansıtabiliyorsa o kadar doğru bir iş yapıyor demektir. Evrensel olarak da böyle, ulusal olarak da böyle. Şimdi bu sorun günün sorunu değil, bugünün sorunu değil. Türkiye'de yıllardan beri katmerlenerek gelen bir sorun bu. Bakın basına açılmıyor, gazetelere, gazetecilere açılıyor hiçbir tane genel yayın müdürünün gittiğini gördünüz mü? Gazetelerin genel yayın müdürleri koşmalıydılar. Gazetelerin yazışleri müdürleri koşmalıydılar. Bazı yazarlar koşmalıydılar buna. Yalanlamak için de koşmalıydılar. Ama, orada yara varsa yarayı da, var desin sadece, ya da yok desin, böyle bir şeyin olmadığını söylesin; bu ne kadar duyarsızlık ki, ne genel yayın müdürleri, ne başyazarlar, patronlardan zaten sözetmiyorum hani dilerim, asgari bir burjuva-demokrat gazete sahibi, patronu gidip "ben de göreyim şunu" demesi gerekirdi. Ama, bu bir lüks. Türkiye'de de olanaksız tabii. Ama, genel yayın müdürlerinin, yazışleri müdürlerinin, başyazarların, köşe yazarlarının, bir tanesini göremedim. Çünkü, cezaevine kim gönderilecektir, bakın içeride olsun, dışarıda olsun yıllardır işlenen çok büyük bir konudur cezaevleri sorunu, şimdi hadi kapıları açtık diyorlar, gidip göreceksiniz. Gönderilenler de, muhabirlerden biridir o kadar. Türkiye'nin itibarı zedeleniyor, yani siz bunu anlattığınız zaman, yarın birisi duyduğu zaman dışarıdan, bilmem kaçıncı maddeyi uygulayıp, orada yazılıp, çizilmiştir, gazetelerde de, "canım, dışarısı da çok abartıyor. Türkiye'nin durumunu kötü gösteriyorlar" denecek. O zaman gidin, kendiniz görün. Yani, duyarsızlık dehşet. Gene de işte o basının biraz okuyucu indinde alınabilirliği varsa, bunu sağlıyanlar da o anlar gibi oraya buraya koşuşturan basın emekçileridir. Onların gücü ancak bu kadar cezaevi gerçeğini yansıtabilmeye yetmiştir. Onların emeklerini burada saygıyla selamlıyorum. Ama, basında bunu "dişi militan" şeklinde arabeskleştirip, ama meselenin ciddiyet ve önemini erozyone etme düşüncesinin hakim olduğu masa duvarlarına çarpmıştır. Aslında bu da bir cezaevidir. Aslında, bunu uygulayan da bir cezaevi içerisinde, cezaevi gerçeğini bu vicdani boyutlarda ve önemlerde görememek zaten kendisinin de, bu düşüncenin de bir cezaevinde olduğunu gösterir. Ayırdını fazlaca düşündüğünü sanmıyorum ama, kendisi bizzat eylemsel olarak bir cezaevi içerisindedir. Toplum, o sessiz çoğunluk bir gün elbette bunun gerektiğini düşünecektir. Ama, bugün Türkiye'nin en yüksek tirajlı gazetesi fiskos gazetesidir. Böyle yaptıkları için yüzbinlerce, milyonlarca tirajla satmaktadırlar, bu da bir cezaevi biçimidir. İnsanın kendini hapsettiği, ama kendini özgür zannettiği bir faciadır demek daha doğru olur. Burdabu vesileyle bir kez daha Türkiye'nin düşün, basın yayın yaşamına, takvimine, yaprağına böylece işlenecektir.

V. DEVECİOĞLU □ Duyarsızlık konusundaki görüşlerinize çok yürekten katılıyorum. Gerçekten bizim toplumumuzda sosyal olaylara karşı devletin kotardığı, insanlarımızın kişiliklerine, onurlarına yönelik davranışlar karşısında genel bir duyarsızlık hakim. Bu, tarihsel koşulların ürünü bana göre. Ayrıntıya girmeyeceğim, ama kökeninde o var. Düşünün ki, Mamak'ta bir tarihte içerideki tutuklulara işkence yapılmıştır. İşkenceler merkezi bir hoparlörden bütün koğuşlara yansıtılarak yayılmıştır. İşkence yapılan insanların çığlıkları böylece diğer mahkumlara dinletilmiştir. Mamak'taki bir müvekkilimle görüşmeye gittiğimizde, bizimle görüştürmek istemediler. Önce çağırmak istemediler. Uzun bir bekleyişten sonra da nihayet getirdiler. Kendisine sordum: Sana işkence yapıldı mı? Dışarıda karın bekliyor ona bilgi götüreceğim, dedim. Ilep susuyordu. Aslında yapıldığı belli ama, ben istiyorum ki, açıkça net bir biçimde söyleyebilsin. Onurunuz, yaşamınızdan daha önemli, canınızı da alsalar bunu bana açıkça söyleyeceksin, dedim. Bunun üzerine arkamdaki başçavuş, "alın götünün, görüşme bitmiştir" dedi. Aldılar götürdüler, ben de çıkmak istemedim. Bu benim yasal hakkım, görüşme süresinde burayı terketmeyeceğim, istersenız sürüyerek götürün, dedim. Bunun üzerine başçavuş içerdeki binbaşıyı çağırdı. O da "sen ne istiyorsun kardeşim" diye sordu. Ben de "müvekkilimle görüşmek istiyorum, ben avukatım" dedim. "Siz içeriden işkence konusunda bilgi almak istiyormuşsunuz, o bakımdan sizin görüşmenizi yasaklıyorum" dedi. "Tabi, siz burada devleti temsil ediyorsunuz, eğer böyle bir yetkiniz varsa yasaklayın, ama en azından şunu yapın, bir tutanak tutun, benim müvekkilimle konuşmamı yasakladığınızı yazın oraya, bir örneği sizde kalsın, bir örneğini de bize verin" dedim. Onun üzerine düşündü bunu yapmaya pek cesaret edemedi nedense, tekrar başçavuşa döndü, getir tutukluyu, dedi ve getirdiler yeniden. Şimdi böyle bir ortamda devlet başkanı o günlerde bir konuşma yaptı, "bunlar, dışarıdan aldıkları talimatlar gereği, açlık grevi yapıyorlar, aslında onlara işkence falan yapılmıyor" dedi. Biz de birçok avukatın imzasına başvuran bir telgraf çektik ve "size yanlış bilgi veriliyor" dedik özetle. Çünkü, duruşmaya getirilen müvekkillerinizin gözleri sargılı olup, kimisi arkadaşlarının kollarında sürünerek getirildiler. Herkesin gözü önünde. Şimdi bu olaylardan sonra Güven Parkı'nda bir gösteri yapıldı. Almanya'dan bazı Yeşil milletvekilleri gelmişler, birbirlerine kelepçelerle bağlanmışlar, en sonuncu adam kelepçeyi ağaca bağlamış ve anahtarını uzağa atmış. Bunlar, "Mamağa özgürlük" diye bağırdılar. Şimdidüşünüyorum ki Mamak'ta yatan insanlar, bizim bir parçamız, bu toprağın insanları. Onlara bunlar yapılıyor, ama bizim toplumumuzda tepki yok. Analar, babalar toplandı grev yaptı, otobüslerle Diyarbakır'dan insanlar geldi. Yetkili kişilerle görüşmek istediler. Fakat huzurlarına kabul edilmediler. Şimdi, bir toplumda o toplumun insanlarına böylesine yaygın, böylesine sistemli bir haksız işlem eylem yapılır da, o toplumun insanlarından sanki üstlerine ölü toprağı serpilmiş gibi ses çıkmaz da, Almanya'dan gelen bazı adamlar bizim haklarımızı, bizim adımıza savunmaya, gösteri yapmaya kalkarlarsa, bunlar aslında bir yerde ayıptır. Varlık Bey'in konuşması bu anlamda beni gerçekten gururlandırdı. Şimdi, konu açılmışken başka birşeye değinmek istiyorum. Niğde'de iken, bir gece cezaevinde siyasiler isyan ettiler ve yemek yedikleri beton masaları, üzerindeoturduklarıbeton sıraları kırdılar. Yanılmıyorsam 1972 yılıydı. Parçaladıkları bu beton masa ve sıraları kapıların arkasına dayadılar, kapatıp, kimseyi sokmadılar içeri. Silahlı jandarma derhal içeri girsin, böyle durumlarda uygulanması gereken plan yerine getirilsin" dendi. Bunun üzerine gittik, cezaevi müdürü ve savcıyardımcısıile birlikte, içerideki siyasilerle görüşeceğiz. Müfettiş, istediler, birtakım şikayetleri vardı tabii. Ancak bu durumda eylemlerine son vereceklerini söyleyince, derhal müfettişin gelmesini sağladık. Genel hükümlülere normal masa sandalye verilmişken, siyasilere beton masa ve sıra verilmiş, bu yüzden hepsi de hasta olmuşlar. Hepsi istisnasız hasta olmuşlar ama. Çağrılan müfettiş bunları muayeneye sevketti ve istisnasız hepsi hakkında doktor raporu verildi. Beni gerçekten şaşırtan bir olay oldu. Yani adam çalıyor, çırpıyor, irza geçiyor, adam öldürüyor, bunlara formika masa veriliyor da, siyasilere beton masa ve sıra reva görülüyor. Bu olaydan sonra ancak, onlara da doğru dürüst masa sandalye verildi. Şimdi şunu diyeceğim, bu tepkiler, cezaevindeki bu tepkiler, cezaevi dışındaki yakınlarının tepkileri, eylemleri saygı duyulması gereken bir şey. Tabii aynı zamanda onlara destek olan arkadaşlara da saygı duymak gerek; çok güzel şeyler bunlar. Günün birinde bunlar mutlaka önlenecektir. Yani, onların dertlerine bir çare getirilecektir. Verilen mahkumiyet kararı, yalnızca söz konusu kişinin özgürlüğünün sınırlanması anlamına gelecektir. Bununla sınırlıdır karar. Onun dışında tüm insan haklarından yararlanabilmelidir içerideki insan. Bu da ancak bugün için başarılabilecek bir iş gibi gözükmüyor. Yani, devletin iktidarının zihniyeti konusuyla bağlantılı bir olay. Bugünden yarına herhalde kolayca kazanılmaz, fakat bu kavga sürdürülmelidir.

An'ı Yakalayıp akıp giden zamana katan objektif brassaï

Alev Sevinç

"Elinizin altında bir altın madeni var. Ama siz, tuz ocağını işletmekte ısrar ediyorsunuz."

1930'lar Paris'inin havasında bir yandan kültürel zenginleşmeyi, öte yandan, açlık hastalık, yıkım yuvasına benar mahallelerden yükselen küflü, ekşi keskin bir yoksulluğu koklayabilirmiş insan. 1932 yılında ünlü bulvar cafelerinden birinde, bir kış gecesinin soğuğundan korunmak için köşe masaya ilişmiş süslü, pudu, kızgın bakışlı yaşlı kadın, bir zamanlar zengin ve ünlü bir gösteri sanatçısıyken gözden düşmüş, terkedilmiş, çökmüş ve yaşamını fal bakarak kazanmaya başlamış. Bu kadın, bugüne kadar mutlaka bir yerlerde ölmüştür. 'Onu kızgın, marur, ama gene de gizleyemediği düşkunluğuyle gösteren fotoğrafı olmasaydı anımsayan, düşünen, kafasındaki 1932 Paris resmi içine onun varlığını da oturtanı hiç kalmayacaktı belki.

Fotoğrafın adı *Sisli Gençkız*, makinenindeklanşörüne basan kişi ise Brassaï'dı. Asıl adı Gyula Halasz olan bu Transilvanyalı büyük fotoğraf sanatçısı. 1930 lların Paris'inde cafelerde, oyun salonlarında, parklarda kimi gidecek bir evi olmadığı için, kimi dilenmekten, fal bakmaktan başka yapacak iş bulamadığından kimi de sıkıntılarını unutup biraz eğlenmenin tek yolu olduğu için zaman geçiren insanları günümüze taşıyan büyük yapıtlar bırakmıştır.

FOTOGRAF DURAĞANLIK DEĞİL - SÜREKLİLİKTİR...

Kuşkusuz, yalnızca Paris'in o kendine özgü, ama her türlü bohem hazların ötesinde bir yozlaşmaya karşılık gelen sokak yaşamı değildir bu duyarlı objektife yansıyan. Ünlü Macar fotoğrafçı Andre Kertesz'in, kendisine bir fotoğraf makinesi armağan etmesinden sonra, an'ı yakalayıp akıp giden zamana katmayı bir yaşam biçimine dönüştüren Brassaï Paris'in altını üstüne az getirmemiştir gerçi. Boynunda makinesi, yanında yazar Henry Miller "tuz ocağını işletmeye" her geçen gün artan bir inanç ve bilinçle devam etmiştir.

Ancak o günlerin Paris'inde, gene Henry Miller'ın deyimiyle "Paris'in gözü" olan Brassaï'ın objektifinden kaçmayan bir yaşam parçası da Montmartre ve Montparnasse'ta akıp gitmektedir. Kimler yoktur ki Brassaï'ın ürünlerini paylaştığı, ürünlerine konu ettiği bu çevre içinde. Picasso, Paul Eluard, Andre Breton, Dali, Maillol, Braque ve Matisse o zamanlar "modern" denen bir sanatın çamurunu hep birlikte yoğurup şekillendiriyorlardı. Budapeşte ve Berlin Akademilerinde resim ve heykel eğitimi görmüş olan Brassaï çok yoğun bir sanatçı duyarlılığını, başkaca hemen hiç bir yaratıcı yorumcu çevresinde yaşanmayan bir yoğun politik tartışma ortamını paylaşıyordu bu büyük adlarla. Sosyalizm, barış ve gerçekçilik... bu insanların büyük bölümünün yalnızca benimsediği ülküler değil, emekleriyleyeni bir genişlik, yeni bir anlam kattıkları, güzelliğin bilimiyle bütünleştirdikleri bir hammaddedir aynı zamanda. "Hiçbir zaman, kendiliğinden egzotik ve sansasyonel olan şeyleri aramadım," der Brassaï, "fotoğraflarımı hep çevremde akıp giden günlük yaşamın içinde oluşturdum. Bence bu gerçekliğin, en alçak gönüllü, en dürüst kavranış yoludur çünkü. Son derece sıradan, olağan şeyler de olağanüstü anlatımlar içerebilir. Benim fotoğrafik arayışımın merkezi Paris gündüzleri ve Paris geceleriydi. Adı bilinmeyen insanların, sokaktaki adamların portreleri... sanatçılar, yazarlar... evlerin duvarları... Yunanistan, İtalya, İspanya, Türkiye, Fas, İsveç, Sicilya, Brezilya, ABD ve İrlanda'da böyleydi bu. Ben yaşamı seviyorum. İnsanları da seviyorum çünkü."

Bu sevgiyle yaklaştığı dünyada, "evrensel olan, insanlığın yazgısını ilgilendiren herşey" ilgilendiriyordu Brassaï'yı. Daha sonra "direkt fotoğraf—canlı fotoğraf" gibi adlarla anılacak akımın öncülüğünü yapmaya onu götüren de bu ilgiydi. Bireysellik değil, genellemelerin nüvesini oluşturacak tipleme ler ilgilendiriyordu onu. Çok sık söylediği gibi "psikolojiyi pek dertetmemişti" kendisine anın objektifinden yansıyan yalnızca yüzler, gölgeler, çizgiler, köşeler ve yuvarlaklar olmadı hiçbir zaman. Bir kent soludu durdu o resimlerde, tarihiyle, insanların duygularıyla, havasıyla, eskiyen eşyaları ve kabaran umutlarıyla. Kahve fincanından bilardo toplarına, gözlüklere ve tuğla parçalarına kadar herşey bu soluğun bir parçası olabilirdi. En çok da insan gözleri. *Lappe Caddesi'nde Paris'liler* fotoğrafındaki o genç çocuğun dünya güzeli gözleri mesela. Ya da *Guernica'yı, Oturan Cambaz'ı, Güvercinli Kız'ı* yaratan o bitip tükenmek bilmeyen keşiflerin, cesaretin ve buluşun sorumlu sahibi Picasso'nun gözleri, burnu, en çok da elleri. O Picasso ki, söylediği her söz, sorduğu her soru Brassaï'ın aklının köşesine çıkılıp kalınıştı. O Picasso ki, heykellerinin fotoğraflarını çekmek bir onurdu Brassaï için. O Picasso ki bir gün Brassaï'a söylediği şu sözleri, büyük fotoğrafçı hiçbir zaman tam anlamıyla unutamayacaktı. "Elinizin altında bir altın madeni var. Ama siz, tuz ocağını işletmekte ısrar ediyorsunuz." Altın madeni, Brassaï'ın çizdiği ve Picasso'nun hayran kaldığı desenlerdi. Brassaï bir ressam olmalıydı Picasso'ya göre. Bilmiyoruz, belki de öyleydi gerçekten. Gene de tarihin verdiği karar bize o fotoğrafları bıraktı. Bir tutam tuz'dan biraz daha fazla bir şey olan o dünüst, gerçek ve sevecen fotoğrafları...

"Ruhi Su bir cesarettir, bir inançtır. Tüm baskılara ve engellemelere rağmen ezilen, horlanan halkın yüce insancıl değerlerinin ve adil bir dünya özleminin savunucusu olmuştur sanatında..."

SÜMEYRA ÇAKIR İLE SÖYLEŞİ

"Ruhi Su bir cesarettir

Mehmet Bilgin

YARIN ☐ Ruhi Su, kendisiyle yapılan bir söyleşide, "Beni izlediler, izliyorlar, ama tam benim ekolüm olduğunu söyleyebileceğim bir kişi var: Sümeyra." diyor. Ruhi Su Ekolu olmak, O'nu izlemek ne anlama geliyor sizce.

SÜMEYRA ■ Evet, ben de Ruhi Su gibi, O'nu izlemeye örnek kendimi verebilirim. Bildiğiniz gibi, ben daha önce bir müzik eğitimi yapmıştım. Konservatuarda ses eğitimi görmüştüm. Bu eğitimden sonra, türküler, türkülerin yorumlanışı söylenişi konusunda 5 yıl Ruhi Su ile çalıştım. Ondan sonra birlikte konserler yaptığımız dönemler gelir. Ruhi Su'yu izlemek, kolay bir iş değil, büyük bir birikim işi. Pek çok alanlardaki birikimlerin toplamı diyebilirim... Ruhi Su'yu sevmek, örnek almak elbette çok olumlu bir şey, ama Ruhi Su'yu izlemek, O'nun yolunda bir sanatçı olmak daha çok bilgi ve bilinç işi. Bir de olanaklar meselesi tabii... Ruhi Su, hem çok büyük bir sanatçı hem de bir öğretmen idi. O, her zaman yalnızca türküleri söylemek ve sevdirmekle kalmadı. O'nu seven insanlara, dostlarına belli bir zevki ve bilinci ulaştırmayı ve onlarla paylaşmayı da gerçekleştirmiş bir sanatçı idi. İlemen her dönemde, O'nu bir korosu, en azından, her hafta gidip evinde türküler söylediği dostları olmuştur. O'nunla birlikte çalıştığım sırada bunu ben de yakından izledim. Ruhi Su bulunduğu her yerde, sanatını onunla birlikte savunan insanlar yaratmıştır. Ruhi Su'nun öğrencisi olmak çok güzel bir duygu. Bana göre bu insanların hepsi O'nun öğrencileridir. Ama, Ruhi Su'nun açtığı okulun öğrencisi olmak tabii daha başka bir şey. O'nun yarattığı sanat okulunu öğrencisi olmak için, o işi yapmak ve yaparken de Ruhi Su'nun geliştirdiği estetik kuralların bilincinde olmak ve kuralları uygulamak olanaklarına sahip olmak gerek...

YARIN ☐ *Ruhi Su'nun, ülkemiz sanat hayatı içindeki önemi nedir sizce?*

SÜMEYRA ■ Ruhi Su, öncelikle ülkemizin tüm sanat çıları, aydınları için örnek bir sanatçıdır. Halk sanatında var olan güzeli bulup ortaya çıkarmış, onu çağdaş ve evrensel bir sanat durumuna getirmiştir.

Ruhi Su bir cesarettir, bir inançtır. Tüm baskılara ve engellemelere rağmen ezilen, horlanan halkın yüce insancıl değerlerinin ve adil bir dünya özleminin savunucusu olmuştur, sanatında. Bu yanıyla da Ruhi Su örnek bir kişiliktir.

Ayrıca Ruhi Su son elli yıllık müzik dünyamızı derinden etkilemiştir. Ben ona inanıyorum ki, müzik yapan herkes artık Ruhi Su örneği ile karşılaştırılmak durumundadır. Ruhi Su müzik dünyamızda bir ölçüttür.

Şuna inanıyorum ki, bir gün ülkemizde, Ruhi Su'yu tüm yönleriyle değerlendirecek bir Ruhi Su Enstitüsü kurulacaktır. Böylece O'nun sanatı tüm halkın malı olacaktır.

YARIN ☐ *Ruhi Su yorumculuğu yanında besteler de yaptığı halde, kendisini besteci olarak nitelemiyor. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?*

SÜMEYRA ■ Ruhi Su, bestecilliğin, bu işin bilimi ile donatılmış insanlara ait olduğunu defalarca yineledi, ama onu sevenlerin ve dinleyicilerinin beklentilerini ve isteklerini de karşılıksız bırakmadı.

Halk ozanı geleneği içinde, modern bir halk ozanı olarak, kendi yazdığı sözleri ve bir çok şairimizin şiirlerini de besteledi. Bunu da pek çok besteciye örnek olacak bir yetkinlikte yaptı.

"Çoksesli evrensel müzik dünyasında daha büyük ölçüde yerimizi almamız sorunu, herşeyden önce halkın içinde yaşadığı olumsuz koşulların değişmesine bağlı bir sorundur..."

"Şuna inanıyorum ki, birgün, ülkemizde, Ruhi Su'yu tüm yönleriyle değerlendirecek bir Ruhi Su Enstitüsü kurulacaktır..."

Onun yaptığı bestelerde müzik, söze hizmet etme, onun anlamını güçlendirme işlevindedir. Ve bence sözlü müzikte de müziğin işlevi bu olmalıdır. Ülkemizde, ne yazık ki "aranjman" söyleme modası yıllarından kalma kötü bir alışkanlık süregidiyor. Söz bilgisine hiç başvurulmuyor. Cümlenin durakları, sözün vurgusu ve müziği hesaba katılmadan müzik yazılıyor. Sözler müziğe uyduruluyor. Bir melodi tek başına, sözsüz olarak, güzel olabilir ama, melodinin de bir vurgusu ve durağı var, bunlar sözün vurgu ve durakları ile bağdaşmadığında gülünç sonuçlar ortaya çıkabiliyor.
Sözgelimi, Nazım Hikmet'in,
Hoşça kal kardeşim deniz
dizesini alalım.
Dizenin anlamıyla bağdaşan bölümlenmesi şöyle olabilir:
Hoşçakal/ kardeşimdeniz
Bu dizenin kendi iç müziğini araştırmadan, onu ritmi ve durakları belirli hazır bir melodiye uydurursak, söz anlanını yitirebilir, şu hale gelebilir:
Hoşça kalkar/ deşi'm / deniz.

YARIN □ *Bugün ülkemizde bir tek seslilik - çok seslilik tartışması süregidiyor. Bu tartışmaları izleyebiliyor musunuz?*

SÜMEYRA □ Evet, zaman zaman kimi çevreler belli konulara takılır kalırlar. ülkemizde. Şimdi de bir tek seslilik çok seslilik tartışmasıdır gidiyor. Bu tartışma yeni de değildir üstelik... Çokseslilik adeta bir amaç halinde. Her şey bir yana,çok seslilik bir yana. Daha nota okumasını, yazmasını bibneyen insanlar bile çok sesli yapıyorlar, çoksesli, çok sazlı orkestralar eşliğinde söylüyorlar. Ama, bir şey bu arada unutulmuş gibi görünüyor: Çoksesli bir çirkinlik her halde amaç olmamalı.

Müzikte çok seslilik bir zenginleşme aracı olabilir, ama tek zenginlik aracı çok seslilik değildir.

Kimi çevrelerde çokseslilik bir niteleme sıfatı olarak kullanılmakta, Çoksesli ama çok kötü ve hiç bir sanat değeri taşımayabilir bir müzik yapıtı, ama tek sesli olduğu halde bir sanat değeri taşıyabilir.

Bu unutulmamalı. Sözgelimi, Bach'ın viyolonsel süitleri, bir tek viyolonsel için yazılmıştır, yani bir tek enstruman tek sesli olarak çalmakta. Bu onun sanat değerinden birşey eksiltmez.

Bir tek renkle ve yalnızca çizgilerle sanat eserleri yaratılabilinir, hat sanatında olduğu gibi. Tek seslilik, çok seslilik bir sanat eseri için değerlilik veya değersizlik belirten sıfatlar değildir.

YARIN □ *Peki, bu tartışma - çok seslilik, tekseslilik - tartışması, neden hala bu anlamda süregidiyor?*

SÜMEYRA □ Bu tartışma, kısmen, Batı Kültürü ile belli bir ölçüde tanışmış, ama kendi değerlerinin farkında olmayan kimi çevrelerin, Batı karşısında kapıldıkları aşağlık komplekslerinden kaynaklanıyor. Batı'da olan herşey ileri ve modern, doğulu olan herşey geri ve utanç verici onlar için... Batılı bir aydın, yarın aydın değil, Batı'da da yarım aydınlar var elbette, Batılı bir gerçek aydın, Ruhi Su'yu dinlediğinde, ama bu niye tek sesli. gibi bir soru aklına getirmiyor. Ruhi Su'yu, güzel bir ses, iyi bir yorumcu olarak tanıyor ve kabul ediyor, yani Ruhi Su'dan, Adnan Saygun'un yaptıklarını beklemiyor. Adnan Saygun'dan da Ruhi Su olmayı. Batılı bir aydın Ruhi Su'yu neden beğendiğini biliyor, onu niye sevdiğinin bilincinde...

Bu kompleksli yaklaşıma kendini kaptıranların bir özelliği de-bu her yerde böyle- nevi, niçin sevdiklerini bilememeleridir ve bu nedenle sevdikleri şeyleri savunamazlar. Beğendikleri, sevdikleri şey gerçekten beğenilmeye, sevilmeye değer bir şey midir? Bunu mutlaka bir Batı'lının ağzından da duymak isterler, bağımsız değer yargıları oluşmamıştır... Bu, bir bilinçlenme ve bilgilenme süreci içerisinde aşılacak bir tartışmadır.

Çoksesli evrensel müzik dünyasında daha büyük ölçüde yerimizi almamız sorunu herşeyden önce halkın içinde yaşadığı olumsuz koşulların değişmesine bağlı bir sorundur.

YARIN □ *Türküleri çok seslendirerek Ruhi Su'yu aşma iddiasında olanlar var...*

SÜMEYRA □ Evet, öyle sanıyorumki bu arkadaşların önünde, Ruhi Su'yu aşmaktan önce, Ruhi Su'ya ulaşmak sorunu, çözümsüz olarak, durmakta.

YARIN □ *Bir süreden beri çalışmalarınızı yurt dışında sürdürüyorsunuz. Bizlere bu çalışmalarınızdan da biraz söz eder misiniz?*

SÜMEYRA □ Evet, 1980 Eylül'ünden beri yurt dışındayım, yani yedi yıldır. Bu yedi yıl içinde, birçok Batı Avrupa ülkesinde; İngiltere'de, Fransa'da, Hollanda'da, Belçika'da, Yunanistan'da... şu anda hatırlayamadığım kadar çok konser yaptım. Federal Amanya'da bir çok kent kültür dairesinin, Barış Hareketi'nin, Kadın Hareketi'nin, sendikaların, göçmen işçi derneklerinin düzenledikleri toplantılara katıldım, konserler verdim. Alman sanatçılarıyla birlikte çalışmalarım oldu. Bir grup Alman tiyatro sanatçısı ve müzisyeni ile birlikte Nazım Hikmet'i seslendirdik. 1983 yılında "Kadınlarımızın Yüzleri" adlı plağım çıktı. Başka plak çalışmalarım da var. Sağlık koşullarımın bozulması nedeniyle, bu çalışmalarım henüz daha plaklaşmadı.

Bunlardan biri, saz eşliğinde söylediğim Türk - Alman halk türkülerinden oluşuyor. Bu çalışma hazır durumda, ama daha stüdyoya giremedim. Geçirdiğim ameliyattan dolayı bir süre saz çalamadım. Bu süre içerisinde bir Alman piyanistle birlikte türkülere piyano eşliği düşündük. Sonunda güzel bir repertuar ortaya çıktı. Bu repertuarda, Ruhi Su'nun, benim söylediğim türkülerin yanı sıra Brecht - Eisler - Dessau'dan söylediğim Türkçe ve Almanca şarkılar da var. Dinleyicilerde çok iyi yankı uyandırdı bu çalışma. Bunuda plak yapmak üzere girişimlerde bulunduk, ama o da henüz çıkmadı.

Ayrılık ve özlem türkülerinden oluşan bir başka plak çalışması da sürmekte. Bu sonbaharda onu kayda almayı düşünüyorum.

YARIN □ *Bildiğimiz kadarıyla uluslararası festivallere de katıldınız...*

SÜMEYRA □ 1980 yılında, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin başkenti Berlin'de, Politik Şarkı Festivali'ne, aynı yılın Kasım ayında, Finladiya'da Helsinki kentinde Laulu Barış Şarkıları Festivali'ne katıldım. Orada Pete Seeger ve Güney Afrikalı zenci şarkıcı James Philips ile birlikte konserler yaptım. Daha sonraki yıllarda Federal Almanya'nın bir çok kentinde, Yunanistan'da, Kıbrıs'ta yapılan barış festivallerine "Barıştan Yana Sanatçılar"ın düzenledikleri gösterilere de katıldım.

bir inançtır."

Yükseköğretimde Planlama ve Özerklik

Haldun Özen

Planlama ve özerklik kavramları, genel olarak, birbirini sınırlayan, birbiri ile çelişen kavramlardır. Fakat kişisel yaşamda olduğu kadar toplumsal yaşamda da hem de belirli amaçlar ve hedefler doğrultusunda bir planlamaya, hem de düşünsel ve eylemsel yaratının gizil gücünü eksiltmeyecek bir özgürlük ortamına gereksinim vardır. Yükseköğretim söz konusu olduğunda da durum daha farklı değildir. Yükseköğretimin amacı olan bilimsel araştırma, düşünsel üretim, öğretim, danışmanlık ve yayın işlevleri planlı ve programlı bir çalışma ile yasak tanımayan bir düşünsel ortam olmadıkça nitel bir gelişmişlik düzeyine ulaşamazlar...

Yükseköğretimin bu iç gereksinmesinin yanı sıra bazı dış sınırlayıcıların bulunması da toplumsal doğanın bir gereğidir. Yükseköğretim toplumun gereksinmelerinden de, sorunlarından da, kaynak kıtlıklarından da soyutlanamaz... Yükseköğretimin ideolojik yapısı üretim güçlerinin düzeyi tarafından belirlenir. Ama yükseköğretim de emeğin nitel düzeyini yükseltmedeki etkinlikleriyle üretim güçlerinin gelişmesine katkıda bulunur. Yoksa yükseköğretim tek başına belirleyici ve yönlendirici bir işlev taşımaz.

12 Eylül yönetimi, kendi dar ve gerçektanımaz tutumuyla, yükseköğretime özel bir önem vermiştir. Sıkıyönetim komutanlıkları aracılığıyla gerçekleştirilen, her biri yükseköğretimin ayrı bir işlevini işlemez kılmayı amaçlayan uygulamalar öncelik almış ve süreklilik kazanmıştır. Bu da yeterli olmamış, Sıkıyönetim Yasası tekrar tekrar elden geçirilerek düzenlenmiştir.

12 Eylül yönetiminin yükseköğretime verdiği önemi bununla kalmamış; önce Yükseköğretim Yasası, sonra da 1982 Anayasası'nın 130-132 maddeleri aynı anlayış ve kavrayış doğrultusunda yürürlüğe konulmuştur. Bu yapılırken her tür askersel taktikler ile propaganda yöntemleri uygulanmış, antidemokrasi ve antiözerklik yanlılarının katkılarından yararlanılmıştır. Ayrıca, 1980 öncesi yükseköğretim düzenleme çalışmaları malzeme olarak kullanılmış, tanınmaz hale getirilerek, aynı anlayışla değerlendirilmiştir.

Yükseköğretim Yasası'nın birinci özelliği, belki de ilk kez, bir yasanın Anayasa'nın ilgili olan ve olmayan maddelerine kaynaklık etmesidir. Yükseköğretim Yasası, bu niteliğini, 12 Eylül yönetiminin emir kumarda zincirini esas olan hem çağdaş planlama, hem çağdaş özerklik anlayışlarına aykırı yapısından almaktadır. İnsan hakları ile uyumsuz bir anlayış, insan haklarını yok sayan bir Anayasayı ve buna kaynaklıkeden antidemokratik Yükseköğretim Yasasını ardarda üretmiştir. Bu üretimin temel kurumu ise; görevinin planlama olacağı belirtilen, gerçekte üniversite ortamını asker kışlasına dönüştürme görevini üstlenen, bu görevi geçen altı yıl içinde başarı ile yapan Yükseköğretim Kurulu, kısa adıyla YÖK'tür.

YÖK yükseköğretim planlaması ile görevli, özerk bir kuruluştur. Yasal görevi: bilimsel özerkliğe sahip olan üniversitelerce yürütülen yükseköğretimiplanlamaktır. Gerçekte özerk olan üniversiteler değildir. Çoğu emekli olan ve YÖK üyeliği sayesinde, bir garabet sonucu olarak, hem emekli maaşı hem de kamu görevlisi maaşı alan YÖK üyeleri de özerk değildir. Özerk olan, YÖK kisvesi altında, ülke yararından bağımsızlığın pervasızlığını taşıyan bir anlayıştır.

Bu anlayış, kahve dövücünün hınk devicisidir. Bugüne kadar asıl görevi olan planlama konusunda elle tutulur tek bir çalışma yapmamıştır. Kalkınma planlanması, gerçek anlamda, hiç aklının köşesinden geçmemiştir. Özerkliğini, Anayasa ya ve Yükseköğretim Yasası'na aykırı, işleri yapmak için, üniversite ortamı tahrip etmek için kullanmıştır, kullanmaktadır. En basit planlama çalışmasının ayrılmaz parçası olan istatistikleri bile toplayamamış, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün görevine müdahale ederek, dört yıldır yükseköğretim istatistiklerinin yayımlanmasını önlemiştir. Üniversitelerin kamu özelkişiliği taşıması, yasa ile de kurulmamış olan, yasadışılığının adeta simgesi olan bir yapay üniversite yaratmıştır. Bilkent Üniversitesi adı verilen bu üniversite, Türkçe değil İngilizce öğretim yapmaktadır. Yetiştireceği kişiler,

yasadışı bir üniversitenin mezunları olacaklardır. Bu da YÖK'ün gönülmemiş başarılarından biri olarak tarihe geçecektir.

Böylesine yetkili, planlama konusunda böylesine özerk bir kurum olan YÖK, her nedense görev kapsamı konusunda pek o kadar etkili ve yetkili değildir. Gerçekte bugün ülkemizde, YÖK'den bağımsız olan yükseköğretim kurumları da vardır. Yükseköğretim Yasasında belirtilen yükseköğretim amaçları ve ana ilkeleri, doğaldır ki, bu kurumlar için de geçerlidir. Örneğin; bu kurumlar da toplum yararını, kişisel yararının üstünde tutan kişiler yetiştireceklerdir. Bu kurumlar da, bilimsel düşünce gücüne sahip, insan haklarına saygılı insanlar yetiştireceklerdir. Elbette, bu kurumlar da, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya katkıda bulunacak ve kalkınmayı hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmemizi sağlayacaklardır. Milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilkeleri doğrultusunda ülke gereksinmelerini karşılamak için planlama yapılması da elbette bu kurumlardan soyutlanamaz. Yine de, yetkileri ve görevleri iğne ovası gibi işlenmiş olan YÖK, yükseköğretimin bu kesiminde tümüyle yetkisiz bırakılmıştır. YÖK Anayasal ve yasal yetkileri e karşın, Silahlı Kuvvetlere ve Emniyet teşkilatına personel yetiştirecek yükseköğretim kurumlarına hiçbir biçimde karışamamaktadır. Bu yüksek öğretim kurumları YÖK ve eğitimle ilgili bakanlık dışındaki bakanlıklara bağlıdır. Tüm hizmetlerini kendileri düzenlerler, öğretim üyelerini kendileri seçer ve atarlar.

Yükseköğretimdeki planlama ve özerklik karmaşasının diğer bir boyutunu da YÖK'ün özerkliği ile üniversitelerin bilimsel özerkliği sırasındaki çelişki oluşturmaktadır. Bu ilginç çelişkinin ilginç noktası ise yine yasadışı oluşmuş bir organdır. Rektörler Komitesi adı verilen bu organ, yıllarca önce bir gayriresmi denemeden geçmiş, sonra beğenilmiş olacak ki; yasada yer almasa da fiilen gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, bu organa yasal süsü vermek gerekmiş ve yönetmelik düzeyinde bir tanımlama yapılmıştır. Rektörler Komitesi, rektörlerden herhangi bir konuda ve üst katların Tersi biçiminde bir söz duyulmamasını sağlamakta, rektörlerin kapalı kapılar arkasında kulakları çekilmekte, hatta bu toplantılar, çok önemli konular olduğunda Kenan Evren'in nezaretinde yapılmaktadır. Bu işleyiş, yükseköğretim Denetleme Kurulu zaman zaman devreye sokularak, beklenebilecek aksaklıklardan da korunmaktadır. Çünkü YÖK rektörler hakkında disiplin işlemi yapabilmekte, öğretim elemanlarının görevine son verebilmekte, hatta rektörleri görevden alabilmektedir.

Bu kısa tartışma gösteriyor ki; Yükseköğretimin planlanması amacıyla kurulmuş olan YÖK bu amacını Anayasadaki ve yasadaki boyutları ile yapmaktan yoksun kalmış bir kurumdur. Bu kurum geçen altı yıl içinde yıpranmış, kurumsal ve görevsel yapısı ile fiilen gerçekleştirdikleri arasında hiçbir ilişki kalmamış olan zararlı bir organa dönüşmüştür. Doğada olduğu gibi toplum yaşamında da, bir organ işlevlerini yapamaz duruma gelirse, hatta tersine zararlı işlevler yaparak insana ve toplumu tehlike saçan bir kaynağa dönüşürse yapılacak olan açık ve seçiktir: Bu organı kesin bir neşter darbesi ile koparıp atmak... İnsanı, toplumu, üniversiteyi yeniden sağlığına kavuşturmak...

Altı yılını doldurmak üzere olan YÖK uygulaması toplumumuzu artık bu noktaya getirmiştir. Yıllardır yapılan eleştiriler bir sonuç vermemiştir. Üniversitelerin en yetişkin kesiminden yaklaşık beşbin kişi üniversite dışında kalmış, binlerce öğrenci öğrenim haklarından yoksun bırakılmıştır. Ülkemizin en güvenilir kaynağı gençlik öğretim dışına, üniversite dışına itilmekte, nitel gelişmenin önündeki engelleri kaldırmak yerine nitel gelişmeyi engelleyici uygulamalar artırılmaktadır. Yükseköğretim yaşamı plansız, başıboş bir gidişe bırakılmış; bu başıboşluk içinde özerklik maskesi takılan bir ceberrutluk almış yürümüştür. Ülkemizin geleceğini, gençlerimizin ve çocuklarımızın yarınlarını bu anlayışa daha fazla terk edemeyiz.

Halk yararına uygun bir yükseköğretim planlaması ve bilimsel çalışma ortamının oluşturacak çağdaş özerklik anlayışı ile 2000 yılının Türkiyesine doğru güvenilir adımlarla ilerlemek gerekiyor. YÖK'ü kaldırmalıyız... Yükseköğretimde demokratik yapılı bir planlama örgütü oluşturmalıyız.. Yöneticilerin seçiminde, görevlerin yapılmasında ve denetlenmesinde demokratik katılımcı olabilmeliyiz... Yöntemlerde konularda, çalışma biçimlerinde özgürlük tanıyan bir özerkliği gerçekleştirmeliyiz... Yönetsel, akçalı ve bilimsel özerklik bir arada olabilmeli... Yalnız öğretim elemanlarının değil öğrencilerin de özgür olarak çalışabildiği, özgürce kişiliğini geliştirebildiği, özgürce yönetime katılabildiği, bir üniversite ortamı oluşturabilmeliyiz... 2000 yıllarının Türkiyesini yönetecek gençlerimizi planlı, demokratik ve özgür bir üniversite ortamında yetiştirmek için hepimiz ülkemizin planlı, kalkınan demokratik ve özgür bir ülke olmasını sağlama yolunda bilinçle ve kararlılıkla yürümeliyiz...

12 EYLÜL YASALARI YÜKSEKÖĞRETİMDE PLANLAMA VE ÖZERKLİK

Yasa No: 2709 Kabul Tarihi: 18.10.1982 Anayasa

Madde 130. *Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kurulur.*

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabilir.

Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez.

Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Devletin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devletçe sağlanır.

Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre, rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır.

Üniversite yönetimi ve denetim organları ile öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamazlar.

Üniversitelerin hazırladığı bütçeler, Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına sunulur ve genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları, üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emekliliğe, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, mali işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı mali kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir.

Madde 131. *Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek, bu konuların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini, ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.*

Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler, Bakanlar Kurulu ve Genelkurmay Başkanlığınca seçilen ve sayıları, nitelikleri ve seçilme usulleri kanunla belirtilen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek suti ile Cumhurbaşkanınca atanan üyeler ve Cumhurbaşkanınca doğrudan doğruya seçilen üyelerden kurulur.

Kurulun teşkilatı, görev, yetki, sorumluluğu ve çalışma esasları kanunla düzenlenir.

Madde 132. *Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları özel kanunlarının hükümlerine tabidir.*

Yasa No: 2547 Yayım Tarihi: 6 Kasım 1981 Yükseköğretim Yasası

Madde 3-d. *Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur.*

Madde 6-a. *Yükseköğretim Kurulu, tüm yükseköğretimi düzenleyen ve yüksek öğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, bu kanunla kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip, sürekli görev yapan bir kuruluştur. Yükseköğretim Kuruluna; Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ile gerekli planlama, araştırma, geliştirme, değerlendirme, bütçe, yatırım ve koordinasyon faaliyetleri ile ilgili birimler bağlıdır.*

Ali Caner

ÖZERK-DEMOKRATİK ÜNİVERSİTE KURULTAYI ÇALIŞMALARI ÜZERİNE

Nasıl bir eğitim, nasıl bir üniversite? Bu soru ve bu soruya bağlı bir dizi soru, bir süredir öğrenci gençliğin bilinçli kesimlerinin tartışma gündemine girmiş bulunuyor. Üstelik bu sorular, bir 'Alternatif Eğitim Programı' hazırlanması ve bu yolda "Özerk Demokratik Üniversite Kurultayları" toplanması perspektifiyle ele alınıyor. Tartışmalara paralel olarak araştırma faaliyeti de yükseliyor. Yalnızca şu ana kadarki tartışma ve araştırma faaliyeti bile şu sonuçları ortaya koyması bakımından önemlidir: *Birincisi*, gençliğin arayışı daha somut bir yönelim alıyor. Bununla birlikte, gençliğin bilinçli kesimlerinde, ikincil ve yapay sorunlar üzerindeki ardı arkası kesilmeyen sorunlardan çok, gençliğin sorun ve istemleri temelinde yapıcı bir tartışmanın gerçekleşmesi eğilimi giderek güç kazanıyor. *İkincisi*, rejimin baskıları ve YÖK cenderesi altında bunaltılmak istenen öğrenci gençliğin, mevcut durumdan boşmatazlığı ve buna paralel olarak değişim istemi, kendini bir üst düzeyde ortaya koyuyor. Sorunlarına sahip çıkma eğilimi ve istemlerini programatik bir şekilde ortaya koyma ihtiyacının yükseldiği görülüyor. *Üçüncüsü*, gençliğin toplumsal yaşama ve üniversite yaşamına daha etkin katılım ve söz hakkı isteği giderek sloganlaşıyor. Depolitizasyon çemberinin kırılması olanakları artıyor.

Bu sağlıklı gelişmelerin yaşandığı şu günlerde öncelikle şu soruya yanıt aramak gerekiyor kanımızca: Alternatif Eğitim Programı çalışmalarının ve Özerk Demokratik Üniversite Kurultayı'nın, demokrasi savaşımı ve gençliğin savaşımı içindeki yeri ve rolü ne olacaktır.

Özerk demokratik bir üniversite istemi, öğrencileri, öğretim üyelerini, tüm bileşenleriyle birlikte üniversiteyi ve etkilediği tüm toplumsal kesimleri ilgilendiren bir istemdir. Dolayısıyla, alternatif eğitim programı çalışmaları, *üniversite ve eğitim sorununun ilgilendirdiği farklı toplumsal kesim ve toplumsal ve politik örgütlerin üzerinde buluşacağı bir platform oluşturuyor.* Bu çalışmaların toplamı, demokrasi savaşımına önemli bir katkı sağlayacak ve öğrenci gençliğin savaşımında yeni ufuklar açacaktır. Bu nedenle alternatif eğitim programı çalışmaları büyük bir politik öneme sahiptir. Özerk Demokratik Üniversite Kurultayı, rejime ve YÖK'e karşı gençliğin ve demokrasi güçlerinin bir forumuna dönüştürülmelidir. Bu kurultay ve alternatif eğitim porgramı çalışmalarının toplamı, gençliğin susturulması ve ülkemiz geleceğinin karartılmasına, diğer demokrasi güçleriyle birlikte gençliğin yanıtı olacaktır. *"Gençliğe söz hakkı ve katılım"* belgisinin gerçekliğe dönüşmesi yolunda bugünden atılmış bir adım olacaktır. Bu çalışmaların toplamı, özellikle gençliğin demokrat ruhta eğitimi ve demokrasi bilincinin gelişiminde eşsiz bir role sahiptir.

Alternatif eğitim programı çalışmaları, öğrenci derneklerinin kitleselleşmesi, yaygınlaşması ve yığınsallaşması yönünde önemli bir işlev görebilir. Diğer yandan da bu çalışmalar, öğrenci derneklerinde yeralan farklı görüş ve eğilimler arasında, yakınlaşma, ohumlu ilişkiler, diyalog ve işbirliği sürecine aktif katkı sağlayabilir.

Çalışmalar sonucunda ortaya çıkacak olan alternatif eğitim programı, Başbakan Özal'ın göğüs kafesini çatlatırcasına göğsünü gere gere söylediği "alternatifsiniz" sözüne eğitim alanında, diğer demokrasi güçleriyle birlikte gençliğin bir yanıtı olacaktır. Ve gençlik, alternatif eğitim programıyla güçlü bir savaşım silahına kavuşacaktır. Aynı zamanda bu program, öğrenci gençliğin birliğinin programatik temeli olacaktır.

Tüm bunlar, gerçekleşebilecek olanların büyüklüğü ve tarihselliği, öğrenci gençliğin bilinçli kesimlerinin ve bizlerin sorumluluğunu ve görevlerini olağanüstü artırıyor.

Burada şu soruyu soralım; *Özerk Demokratik Üniversite Kurultayı ve Alternatif Eğitim Programı çalışmalarını nasıl ele almalı, nasıl bir yaklaşım göstermeli ve nelere dikkat vermeliyiz?* Kanımızca bu soru üzerinde yeterince durulmadı. Ancak bu soru şu aşamada yakıcı bir önem taşıyor. Alternatif program çalışmaları şu ana dek genellikle salt bir tartışma ve araştırma faaliyeti olarak ele alındı. Bunun bir sonucunu olarak da, dergi sayfalarında, gençliğin bilinçli kesimlerinde, öğrenci derneklerinde ve alt birimlerinde, daha çok; alternatif eğitim programı hangi öğeleri içermelidir, eğitim nedir, öğretim nedir, özerklik nedir? özerk demokratik üniversite! sloganlarının anlamı nedir, hangi toplumsal koşullarda gerçekleşebilir, eğitim üretim içindir, sloganının anlamı nedir, vb sorular tartışıldı. Kuşkusuz ki bu tartışma ve araştırmalar son derece yararlı, gerekli ve değerlidir.

Ancak, alternatif program çalışmaları salt bir araştırma ve soyut tartışma faaliyeti olarak algılanmamalı ve dikkatlerimiz yalnızca alternatif programın içeriğine kayram ve sloganların açımlanmasına yönelmemelidir. Bu çalışmalar, teorik tartışma ve araştırma faaliyetini de mutlaka içeren ama yalnızca onunla sınırlı kalmayan gençliğin savaşım pratiğiyle de bütünleşen bir süreç ve politika faaliyeti olarak görülmelidir.

Burada bir parantez açalım. Bu tartışmalar gençliğin yaratıcı karakterinin kendini gösterdiği çevreler arasında önyargı ve güvensizliklerin

aşılması yolunda diyalog ve yakınlaşma sürecinin bazlandığı bir nitelik taşımalıdır. Toplantılara olabildiğince ortak bir görüş yer bütünü oluşturma kaygı ve hedefiyle başlamak için özel bir özen göstermek zorunludur. Bu elbette konuşulan her konuda söz birliğine varılması, farklı görüşlerde zoraki bir tekleşme sağlanması anlamına gelmiyor.

Asıl dikkati alternatif program tartışma ve çalışmalarının, gençliğin yalnızca bilinçli ve öncü kesimleriyle sınırlı kalmamasına vermeliyiz. Gençliğin en geniş kesimlerini çalışmaların içine çekmeyi başarmak zorunlu bir görevdir. Bunu başaramadığımızda, bu çalışmalar gerçek işlevini yerine getirmiş olmayacaktır. Alternatif programın maddi bir güce dönüşmesi, oluşumuna gençliğin geniş kesimlerinin katılımına, yığınların sorun ve istemlerini, çıkarlarını dile getirmesine ve yığınlarca benimsenmesine bağlıdır. Bugün bize düşen, bu yönde aktif çaba göstermektir. Bugün bize düşen, herşeyi ben biliyorum, bizim söylediğimiz herşey doğrudur edasıyla ortaya çıkmak değil, gençlik yığınlarındaki yeni düşünce oluşumlarına katılım ve katkı sağlamak ve gençlik yağınlarının yaratıcılığının ve gelişimciliğinin yolunu açmaktır. tartışmaya katılmak, görüş bildirmek kadar, farklı eğilimlerin ve gençliğin geniş kesimlerinin tartışmaya katılımını sağlamak da önemlidir. Aynı zamanda gençliğin bilinçli ve öncü kesimlerinin geniş gençlik yığınlarından yalıtlanması yönünde egemen güçlerin yürüttüğü politika ve girişimlerin bozulması açısından da bu gereklidir. *Alternatif program çalışmalarına en geniş gençlik kesimlerinin katılımı ve bu çalışmanın gençlik yığınlarına maledilmesi nasıl gerçekleşecektir?* Bu gün en canalıcı sorulardan birisi de budur. Şu durumu bir kez daha hatırlatmakta yarar var: ülkemizdeki üniversite ve fakültelerin önemli bir kısmında henüz öğrenci dernekleri bulunmuyor. Varolan öğrenci dernekleri de, çalıştıkları alanlardaki öğrencilerin ancak küçük bir bölümünü çatısı altında örgütleyebilmiş durumda. Varolan durum, görevimizin zorluğunu ve aynı ölçüde ertelenemezliğini ortaya koyuyor. Bu çalışmanın gençlik yığınlarına maledilmesi yolundaki çabalar, aynı zamanda öğrenci derneklerinin yaygınlaşması ve yığınsallaşması yolunda büyük bir adım olacaktır.

Alternatif eğitim programı çalışmalarının gençlik içinde yaygınlaştırılması için öncelikle akademik ve politik ajitasyonun alabildiğine yükseltilmesi gereklidir. Bu ajitasyon, geniş potansiyelleri açığa çıkaracak ve henüz uzanılamamış olan bu potansiyellerin harekete geçirilmesinde önemli rol oynayacaktır.

Bu tartışma ve çalışma sürecini fakültelere, sınıflara, öğrenci kümelerine dek yaygınlaştırmak ve buralardan başlayarak, öğrencilerin günlük istemleriyle birleştirmek gerekmektedir.

Tartışma süreci öğrenci gençliğin sorunları temelindeki hareketlenmesi ve eylemliliği ile birleştirilmelidir, bütünleştirilmelidir.

En geniş gençlik kesimlerinin alternatif program çalışmalarına katılımını sağlamak için yeni yapılanma ve kanalların bulunması zorunluluktur. Geniş gençlik kesimlerinin bu tartışmalara ve çalışmalara katılımında birim dergileri ve öğrenci derneklerinin çıkardığı, çıkaracağı bültenler, politik dergiler önemli bir işlev yüklenebilir.

En geniş genç kesimlerinin bu çalışmalara katılımında, gençliğin bilinçli kesiminin, *diğer toplumsal kesim ve örgütlerin bu çalışmaya katılımı için*, gösterecegi titiç çabalar, bu kesimlerle diyalog ve dayanışmanın gerçekleştirilmesi, sorunun kamuoyuna maledilmesi çabaları önemli bir rol oynayabilir.

Alternatif eğitim programının, bir bütün olarak üniversite ve eğitim sorunun etkilediği, ilgilendirdiği farklı toplumsal kesim ve örgütlerin çabalarıyla oluşturulacağını belirtmiştik. Alternatif eğitim programı çalışmaları, öğrenci gençlik ve gençliğin diğer kesimleri, öğretim üyeleri, öğrenci velileri, sıkıyönetim yasasıyla görevinden uzaklaştırılmış öğretim üyeleri, aydınlar ve bilim adamları, meslek odaları, barolar, sendikalar, basın ve politik partilerin katılımıyla örülecektir. Bu başarıldığı ölçüde alternatif programın etki ve etkinlik derecesi yükselecektir. Farklı kesimlerin katılımı konusunda bu çalışmalara özelikle öğretim üyeleri, üniversite yaşamında yeralan bir kesim olarak YÖK'ün varlığından ve mevcut uygulamalarından doğrudan ve en az öğrenciler ölçüsünde etkileniyor. 1980 öncesine dönüp baktığımızda öğrencilerle öğretim üyeleri arasında olumlu bir diyalogun kurulamadığını görüyoruz. Oysa, 'özerk, demokratik üniversite' istemi, en az öğrenciler kadar öğretim üyelerini de ilgilendiren bir istem. Öğrencilerle öğretim üyeleri arasındaki diyalog ve ilişkilerin geliştirilmesi zorunluluktur. Öğretim üyeleri ve diğer toplumsal kesim ve örgütlerin çalışmaya katılması ve öğrenci gençlikle diğer toplumsal kesimler arasında olumlu ilişkiler, diyalog ve dayanışmanın yaşama geçirilmesi, rejimin, öğrenci gençliğin diğer toplumsal kesimlerden yalıtlanması yönündeki girişim ve oyunlarına indirilmiş önemli bir darbe olacaktır.

Kurultaya daha ileri adımlarla.

"Alternatif eğitim programı çalışmaları, üniversite ve eğitim sorununun ilgilendirdiği farklı toplumsal kesim ve toplumsal ve politik örgütlerin üzerinde biraraya geleceği bir platform oluşturmaktadır."

"Alternatif eğitim programının maddi bir güce dönüşmesi, oluşumuna gençliğin geniş kesimlerinin katılımına, yığınların sorun ve istemlerini dile getirmesine ve yığınlarca benimsenmesine bağlıdır."

"Alternatif eğitim programı çalışmalarına en geniş gençlik kesimlerinin katılımı ve bu çalışmanın gençlik yığınlarına maledilmesi gerçekleşmelidir."

Orta-Avrupa'da Barışı Yeşertmek İçin Federal Alman ve Demokratik Alman Gençler Elele Verdi

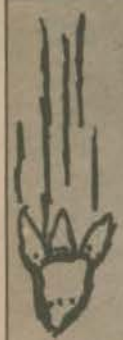

amaçı yönelik, SSCB lideri Mihail Gorbaçov'un "2000 yılına dek silahsız bir dünya" önerisine yönelik sorumluluğun önemli bir bölümünü dünya gençliği omuzluyor. Siyasi görüşleri farklı gençler silahsızlanmaya yönelik ortak eylemlerini giderek arttırıyorlar. Alman gençliğinin bu çerçevedeki girişimleri, sistemleri birbirinden tümüyle farklı iki ülkedenortak bir ses yükseltilebilmesi açısından olduğu kadar, Orta Avrupa gibi nükleer silahlanmanın merkezi durumuna gelmiş bir bölgeyi silahsızlanmanın beşiği yapmak amacını taşımasıyla da özel bir öneme sahip. Demokratik Almanya Komünist Partisi önderliğinde çalışan bağımsız gençlik örgütü (FDJ) ile Federal Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin "Genç Sosyalistler Çalışma Grubu" bu amaçla ortak barış etkinlikleri düzenleme kararı aldılar. Oluşturulan eylem komitesi, yapılan bir dizi görüşmeden sonra üzerinde anlaşmaya varılan bir ortak metin yayınladı. "Askeri birlikler ve silahlanmanın en yoğun olduğu bölge olan Avrupa'da, değişik sosyal sistemlerle yönetilen ülkelerin barış içinde biraraya yaşamasının alternatifi yoktur" sözlerine yer verilen metinde, ayrıca karşılıklı güvenlik kavramı da işleniyor ve "hiçbir ülkenin güvenliği zıtlaşma yoluyla sağlanamaz, her ülke işbirliği içinde karşılıklı güvenliğine kavuşabilir" deniliyor. Yeni siyasi düşünce biçimi çerçevesinde somutlandırılan yaklaşımlar ve öneriler şöyle özetleniyor:

"Barış ve uluslararası güvenlik, artık askeri yollarla değil, ancak ve ancak politik yollardan sağlanabilir. Bağımsız Gençlik Örgütü (FDJ) ve Genç Sosyalistler Çalışma Grubu (JUSO), daha fazla silahın daha fazla güvenlik anlamına gelmediği konusunda tam bir görüşbirliği içindeler. İnsanlığın kurtuluşu, nükleer ve konvansiyonel silahlanma yarışının durdurulması ve uzaya taşınmasının önlenmesine bağlıdır. Şimdi Avrupa'da silahsızlanmaya yönelik somut önlemler almak gerekiyor. Nükleer füzelerin karşılıklı olarak derece derece azaltılması, ABD'nin bu konudaki tavrının değiştirilmesi bir görevdir. İki Alman devleti de, Alman topraklarından bundan sonra savaş tohumlarının asla çimlenmemesi, yalnızca barışın yeşermesi için herşeyi yapmalıdırlar. Bu çerçevede, FDJ ve JUSO aşağıdaki öneriler çerçevesinde ortak eylemler gerçekleştirecektir:

a) Orta Avrupa'da 300 kilometre çapında bir nükleer silahlardan arındırılmış bölge oluşturulmalıdır,

b) Orta Avrupa kimyasal silahlardan arındırılmış bölge ilan edilmelidir.

Avrupa gençliğinin Avrupa'da barışın sağlanması, ülkeler ve halklar arasındaki işbirliğinin sağlamlaştırılması için yapabileceği çok şey var. Görüşleri ne olursa olsun, tüm gençlik örgütlerini ortak barış eylemlerimize katılmaya çağırıyoruz. Bu günün ve geleceğin kuşaklarına kalıcı bir barış bırakabilmek için."

BEHİCE BORAN

"Demokrasi mücadelesi barış mücadelesiyle sıkı sıkıya bağlıdır."

YARIN □ *Dünya barışı ve silahsızlanma konularında sosyalist ve kapitalist ülkelerin yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?*

BEHİCE BORAN □ Nükleer silahlanma ve uzay çağında barış, savaş ve güvenlik sorunları, değişik bir içerik ve anlam kazanmıştır. Artık devletlerin tek başlarına silahlanıp kimi ittifaklar kurarak güvenliklerini sağlamak politikaları geçerli olmaktan çıkmıştır. Çünkü nükleer kitlesel imha silahları, ya barış içinde huzurda yaşamak veya nükleer bir savaşta hep birlikte yok olmak alternatifini getirip dayatmıştır. Eski anlayış ve politikalar bu duruma cevap vermemektedir.

Sovyetler Birliği bu temel gerçeklikten hareketle dünyada küçük büyük bütün devletlere herkese eşit güvenlik sağlama gereğini belirtmekte ve savunmaktadır. Sosyalist ülkeler topluluğu da aynı görüş ve tutumdadır. Herkese eşit güvenlik tezi o kadar gerçekçi ve bütün insanlığın çıkarınadır ki sosyalist ülkeler topluluğu dışında da büyük destek görmektedir. Bu ortak güvenlik tezi ekonomik güvenliği de kapsar biçimde genişletilmiştir. Silahlanma sürdükçe, eşit güvenlik sağlamanın yolu hiçbir tarafın silah üstünlüğü kazanmasına müsaade etmemek dengeyi korumaktır, ama asıl gereken ve istenen bu değildir. SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un vurgulayarak belirttiği gibi, asıl yapılması gereken uluslararası ilişkiler bütününde bugün olduğu gibi silah dengesini oturtmak ve sorunları askeri anlayış ve yöntemlerle yaklaştırmaktan kurtarmak, barışçı bir temele oturtup onlara politik anlayış ve yöntemlerle çözüm bulmaktır. Topyekün imha olmaktan kurtulmak için olduğu kadar bu amaca ulaşmak için de silahsızlanma olmazsa olmaz koşuldur. Sovyetler Birliği'nin silahsızlanma öneri ve girişimleri bu çifte hedefe yöneliktir.

Bu noktada, ABD'nin uzayı silahlandırma projesini de unutmamak gerekir. Hem insanlığın ve uygarlığın imhasını önlemek, hem de uluslararası ilişkiler sistemini barışçı temele oturtabilmek için uzayı silahlandırma projesinden vazgeçilmesi de olmazsa olmaz koşuldur. Bilindiği gibi, Sovyetler Birliği bu konuda ısrarlıdır. Çünkü uzayı silahlandırdıktan sonra yeryüzündeki nükleer silahları yoketmişsiniz ne fayda?

ABD'nin başını çektiği emperyalist odaklar ise hala silah üstünlüğü, sorunları son tahlilde silah zoruyla çözümleme politikası güdüyorlar. Başkan Reagan ve yönetimi barıştan yana görünseler ve sözetseler dahi, gerçekte uyguladıkları politika, dünya kapitalist sisteminin gelişmiş kapitalist ülkelerdışındaki bölümünü askeri, politik ve ekonomik egemenlikleri altında tutmak; sosyalist veya sosyalizme yönelik ülkelerde çeşitli yollardan müdahalelerle istikrarsızlık ve karışıklık yaratma; genelinde dünya toplumsal ilerleme hareketinin engelleme politikasıdır.

Yıllardan beri Cenevre'de ilk kez, somut bir hedefe yönelik ciddi görüşmeler yapılmakta ve hedefe yaklaşılmaktadır. Avrupa'daki orta menzilli füzelerin yokedilmesinde bir anlaşmaya varılırsa, hele kısa menzilli taktik füzeler de dahil olmak üzere "çift sıfır çözümlü bir anlaşmaya varılırsa —ki çok muhtemel görünüyor bu ABD politikasında zorunlu de olsa olumlu yönde bir değişikliğin başlangıcı olabilir. ABD, SSCB'nin yaptığı öneri ve girişimleri artık "propaganda" diye damgalayıp geri çevirmiyor. Ardı ardına gelen önerilerin ciddiliği, tutarlılığı ve kamuoyunda büyük destek görmesi bu tür cevapların etkisini, inandırıcılığını yokediyor. Ayrıca silahlanma yarışı maliyeti çok yüksek bir iş. Hele uzayı silahlandırma projesinin altından kalkılır gibi değil. ABD bütçesi ise her yıl 200 milyar dolar dolayında açık vermektedir, dış ticaret açığı da 100 milyar doların üstünde seyredegelmiştir. Bu mali zorluklarından da öte ABD kamuoyunda da güçlü bir silahsızlanma ve barış istemi vardır.

Nükleer füzelerin ardından kimyasal silahların yokedilmesi, konvansiyonel silahların indirilmesi ve sıfırlanması konuları gündeme gelecektir. Sorunlar bir bir ele alınıp somut ve geçerli çözümlere bağlanırsa sonunda uzayı silahlandırıp silahlandırmama konusunda da anlaşmaya varılabilir. Görüşme masasına sorunları çözme niyeti ve kararlılığı ile oturup somut sonuçlara varmak ve anlaşmaktan başka çıkar yol yoktur. Uluslararası ilişkilerde militarist anlayışın, yöntemleri ve politikaları nükleer silahlanma ve uzay çağının gerçekliği, nesnel koşulları reddetmektir. Buna, hümanizmi ve manevi kültürel değerler açısından red de eklenmektedir.

YARIN □ *Türkiye'de özellikle 12 Eylül sonrası uygulanan askeri – ekonomik politikalar ile dış ilişkiler konusunda ne düşünüyorsunuz?*

B. BORAN □ Türkiye İkinci Dünya Savaşından sonra ikili anlaşmalar ve 1947'lerde Truman Doktrini ve Marshall Yardımıyla ABD etkisi altına girdi. 1952'de NATO'ya kabul edildikten sonra bu etki güçlenerek Türkiye topraklarına Amerikan üslerinin yayılması ve ikili anlaşmalarla Amerikalılara bir dizi imtiyazlar tanınması sonuçlarını verdi. 12 Eylül'den sonra ise askeri ve ekonomik politikalarda, ABD'ye bağımlılıkta nitel bir değişiklik oldu. Askeri politika, başta ABD olmak üzere NATO devletleri, askeri sanayi kompleksine, ekonomik politikada IMF ve dünya bankası ile bunların ardındaki uluslarötesi tekellere sıkıdan bağlandı. Şimdi Türkiye'deki iktidar ve ordu üst kademeleri ulusal savunma sanayiini geliştirme adı altında —ABD ve diğer kimi NATO ülkeleri

Devamı 26'ncı sayfada.

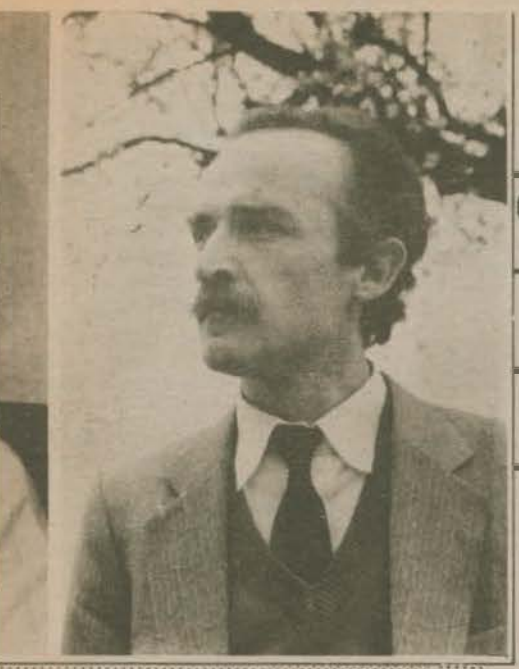

HAYDAR KUTLU

"Dünya barışına katkı, ulusal çıkarları korumanın en yüksek ifadesidir."

YARIN □ *Günümüzde barış sorununun yeni niteliği nedir? Barış nasıl korunabilir?*

HAYDAR KUTLU □ Günümüzde, dünya barışının korunması eskisinden farklı bir düzeyde ele alınması gereken bir sorun durumuna gelmiştir. Gerçekte kan dökülmemesi, cana kıyılmaması, halkların dostça, barış içinde yaşaması insanlığın binlerce yıllık özlemidir. İlerici güçler, tarih boyunca diğer ideallerinin yanı sıra, hümanizmin doğal bir gereği olarak barış idealinin de bayrağını yükseltmişlerdir. Halkların lanetlediği savaşlar, sınıfların doğmasıyla ortaya çıkmış, sınıfsal nedenlerden patlak vermiş, sınıfsal sonuçlara yol açmışlardır. Bu nedenle marksistler, savaşları, belirli sınıfsal amaçlan olan politikaların uzantısı olarak tanımlamış, haklı haksız savaş ayrımını yapmışlardır. Günümüzde ise, bilimsel—teknik devrimin sonuçlarının askersel teknolojiye uygulanmasıyla ortaya çıkan yeni bir durum vardır. Bugün emperyalizmin en saldırgan ve militarist güçlerinin elinin altında tüm insanlığı, tüm uygarlığı yeryüzünden silip süpürecek, nükleer silahlar vardır. 20. yüzyılda, iki dünya savaşında, toplam 60 milyon insanın can verdiğini hatırlayalım. Bugün çıkacak bir dünya savaşı ise yalnız 5 milyar insanın yaşamına son vermekle kalmayacak, dünyamızı, artık her türlü yaşamın olanaksız olduğu ölü bir gezegene dönüştürecektir. Böyle bir savaşın sınıfsal nedenleri elbette olacaktır. İlkeyden önce, silahlanma yarışından dev karları vuran ulusalüstü tekellerin kimlikleri bellidir. Faşoid emperyalist ülkelerin askersel—endüstri kompleksi, ABD'nin dünya egemenliğine göz dikmiş yönetimi bu savaşın sorumlusu olacaktır. Ama yeni olan şudur: günümüzde dünyayı nükleer bir felakete sürükleyecek böyle bir savaşın kazanan, yenilen tarafı olmayacaktır. Böyle bir savaşla, gerçekleştirilmesi olanaklı olun hiçbir politik amaç bulunmamaktadır. Ve nihayet, böyle bir savaşın haklı mı haksız mı olduğuna karar verecek olan hiç kimse kalmayacaktır yeryüzünde. Günümüzde barışın korunması, yalnız can kaybını değil, insan soyunun yok olmasını önlemek anlamına geldiği için artık yeni bir nitelik kazanmıştır. Bu nedenle, barışın korunması yalnız istenilen bir amaç olmaktan çıkmış, olmazsa olmaz bir amaç düzeyine yükselmiştir. Yine bu nedenle, barış için mücadele, sınıfsal yönleri olmakla birlikte, yalnız sınıfsal olarak ele alınmayacak genel insansal, evrensel bir boyut kazanmıştır. Sınıfsal çıkarları uzlaşmaz olan güçler , bu mücadelenin içinde yanyana yer almaktadır. Dünyadaki barış hareketi, işçi sınıfından bazı tekelci sermaye çevrelerine, bazı emperyalist güçlere kadar uzanmakta, komünistlerden dindarlara, muhafazakarlardan yeşillere kadar, çok renkli bir sosyal—politik yelpazeyi kapsamaktadır. Sosyalizm, ancak barış içinde güçlenebileceği için, doğal olarak barışı yaratmaktadır. Sosyalizmde, savaştan çıkar sağlayabilecek hiç bir güç yoktur. Ama bir çok kapitalist ülkenin hükümetleri, devlet adamları ve politikacıları da günümüzde barıştan yana tutum alıyorlar. Evet, günümüzde eskisinden farklı olarak, barışı korumak ve güvenceye almak olanaklıdır. Ama bu, ancak dünyada yeni bir düşünce tarzının egemen olmasıyla olanaklıdır.

Tek tek ülkelerin ya da toplumsal sistemlerin askersel blokların güvenliklerini kendi başlarına sağlamaları olanaksız olmuştur. Ya karşılıklı, ortak güvenlik olacaktır ya da güvenlik olmayacaktır. Nükleer caydırıcılık doktrini artık geçersizdir. Evet, iki toplumsal sistem arasında varolan askersel—stratejik denge, barışın korunması için gereklidir. Ama yalnızca bu, artık güvenliğin istikrarı için yeterli olmamaktadır. Ancak, bu dengenin adım adım, eşit güvenlik ilkesini bozmadan indirilmesiyle, güvenlik ve barış istikrarlı bir şekilde korunabilir. Sovyetler Birliği'nin dinamik barış politikası bu amaca yöneliktir. Ama bu yeni düşünce tarzı, henüz egemen olabilecek yeterli güce ulaşmış değildir. Bu nedenle, dünya barış güçlerine daha pek çok iş düşmektedir. Dünya çapında sağduyulu ve gerçekçi tüm güçlerden oluşan çok geniş bir barış koalisyonu etkin olursa, ABD'nin şahinlerini, dev nükleer silah tekellerini engelleyebilir, nükleer silahsızlanmayı başlatabilir. Eğer Reagan yönetimi, görüşmeleri süren orta menzilli roketler sorununda "çifte sıfır çözümü"ne razı edilebilirse, Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki militarist güçlerin torpilleme, militarist güçlerin torpilleme girişimleri önlenebilirse, tarihte ilk kez gerçek anlamıyla silahsızlanma yolunda adım atılmış olacaktır. Böylece, 2 bin yılına kadar nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya hedefine bir adım yaklaşılacaktır. İnsanlığı daha güvenli bir geleceğe ulaştırmada kilit sorun, yeryüzünden nükleer silahları kaldırılması, gökyüzünün nükleer silahlarla kaplanmasını, Reagan yönetiminin "yıldızlar savaşı" projesini gerçekleştirmesini engellemektir.

YARIN □ *Türkiye'nin barışın korunmasına katkısı olabilir mi? Nasıl?*

H. KUTLU □ Günümüze, küçük büyük her ülkenin barışın korunmasına katkısı olabilir. Bu durum özellikle bizim gibi ülkelerin sorumluluğunu arttırıyor. Artık eskiden olduğu gibi, "barışı korumak ABD ile SSCB'nin işidir; biz küçük ülkeyiz; bize onların anlaşmasını beklemek düşer" gibi sözde bir taraflsızlık politikasının ya da "biz NATO ülkesiyiz; NATO ne karar alırsa uyarız" gibi açık NATO'cu, Amerikancı bir politikanın hiçbir dayanağı kalmamıştır. Nükleer bir savaş felaketi, barışı torpilleyenleri de, onları engellemek için mücadele etmeyenleri de, eşit olarak yok

Devamı 26'ncı sayfada.

askeri sanayi kompleksine bağlı olarak kendi çapında yerli bir askeri—sanayi kompleks oluşturmaya çalışıyorlar. Özel sektörün kodamanları silah sanayiinin geliştirilmesine katılmaya ve bu maksatla yabancı silah tekelleriyle ortaklık kurmaya teşvik ediyor. Ordunun ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp silah ihraç etme hesapları yapılıyor.

Türkiye ekonomisi öteden beri IMF'nin kontrol ve baskısı altındaydı ama ona tümüyle teslim olmuş değildi. Uygulanan ekonomi politikasında eleştirilecek çok olumsuzluklar vardı ve zamanında çok eleştirildi de. Yine de Türkiye ekonomisi ve toplumu bugünkü duruma düşmemişti. Şimdi Özal ve ekibi IMF ve benzerlerinin ekonomi anlayışını ve politikasını kendi anlayış ve politikaları olarak benimsemişler, kraldan ziyade kral taraftarıdırlar.

Durmadan artan işsizlik ve hayat pahalılığına, yoksullaşmaya ve sefalete, toplumun manevi değerlerinin yozlaşmasına boşveren bir anlayış ve politikadır bu. Oysa ekonomi insanlar içindir, insanlar ekonomi için değil. Bir ekonominin başarısı belli endekslerle ölçülmekten ibaret değildir. Kaldı ki Özal ekonomi politikası kendi koyduğu endekslerine göre dahi başarısızdır. En başta hedef, enflasyonu aşağı çekmek ve ihracatı sürekli arttırmak olarak konuldu. Bu hedeflere erişilmiş değildir. Yüzde 20'ye hatta daha aşağısına çekileceğinden sözedilmesine karşın enflasyon yüzde 40'ların üstünde seyrediyor. İhracat artışı ise ne kadar gerçektir o da şüpheli tıkandı kaldı. Diğer taraftan bütçe açıkları büyük; devletin iç ve dış borçları trilyonları çok aştı; daha kötüsü, borçlar ödendikçe azalmıyor tersine çoğalıyor. Türk lirasının değeri kalmadı. Devlet kendisi döviz endeksli tahviller çıkarıyor. Kira mukaveleleri döviz üzerinden yapılıyor. Neresinden bakılırsa ekonomi politikasının iflası emareleriyle karşılaşılıyor.

Türkiye'nin barışçı ve ulusal çıkarlarını gözeten bir politika izleyebilmesi için herşeyden önce yakasını ABD'nin pençesinden kurtarması gerekir. ABD, Türkiye'yi bölgedeki kendi politikasının stratejisinin bir kaç yıl önce bir Amerikalı Senatörün deyimiyle "Otomatik temsilcisi", sözcüsü olarak görmek istiyor. Türkiye'nin egemen güçleri buna yatkın. Günümüzde NATO, aslında ABD yardımıyla havaalanlarının geliştirilip onarılması, depolar ve sair "müştemilat"ın inşaatı ve kimi üslerin "modernize" edilmesi, ileride Türkiye'yi ABD çevik müdahale kuvvetlerinin bir sıçrama tahtası olarak kullanabilmelerinin hazırlığıdır. Böyle bir olasılığın gerçekleşmesine kesinlikle olanak tanınmamalıdır. ABD, Türkiye'nin doğrudan veya dolaylı aracılığı ile bölgedeki ülkelere baskı yapmamalı, onları tehdit etmemelidir. Türkiye, ABD'nin aracısı olmaktan kesinkes çıkmalıdır.

Ayrıca, Amerikan üslerinin tasfiyesine yönelik bir politika izlenmelidir. Bunların, Türk silahlı kuvvetlerinin savunma tesisleri olduğu iddiaları doğru değildir. Kapılarında bir Türk bayrağının dalgalanması, bir erin nöbet tutması ve üste bir Türk komutanın bulunması durumu değiştirmez. Önemli olan bu bölgedir; nükleer silahlar ve ağır bombardıman uçakları oradadır ve bu bölge bir Amerikalı komutanın yönetimindedir. Bir savaş vukuunda Türkiye bu üsler yüzünden ilk hedeflerden biri olacaktır. Ulusal güvenliği sağlamak ve korumak bakımından Türkiye'nin yeri bir askeri blokta değil, bağlantısız ülkeler safındadır.

Bu arada, üslere yeni füzeler ve nükleer başlıklar konulmasına da elbette karşı çıkılmalıdır. Balkanların nükleer ve kimyasal silahlardan uzak tutulması önerisi benimsenmeli, görüşme masasına oturulmalıdır. Bölgede barışı gösterecek barışı güçlendirici her gelişmeye Türkiye sahip çıkmalıdır.

Orta Doğu ve Kıbrıs sorununa ilişkin olarak uluslararası bir konferans toplanması önerisine taraftar olunmalıdır; Çünkü her iki sorunun da doğrudan ilgili halkların ötesinde, uluslararası durum ve ilişkiler içinde ilgilendiren cepheleri vardır. Uluslararası konferansın toplanması, ikili diyalog ve görüşmeleri dışlamaz. Varılacak sonuçların, çözümlerin kalıcı ve pratikte geçerli olabilmesi, barışa hizmet edebilmesi için uluslararası mütabakat ve taahhüt gereklidir.

B. BORAN □ Barış ve silahsızlanma Türkiye'de birinci derecede önem verilmesi gereken konulardır. Sanki silahsızlanma ve dünya barışı konuları 35 yıldır NATO üyesi ve topraklarında Amerikan üsleri barındıran Türkiye'yi pek fazla ilgilendirmezmiş gibi bir hava var. Kamuoyu bu konuda gereğince uyarılmış değil. Bu değişmedi.

Demokrasi mücadelesi barış için mücadeleyle birlikte yürütülmektedir. Bu ikisi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Demokrasi için uğraş verebilmek ve demokrasiyi gerçekleştirebilmek için herşeyden önce insanların ölmemesi sağ ve sağlıklı olması gerekir. Bu da doğal olarak nükleer savaşın önlenmesi, silahlanma yarışının durdurulmasını gerektirir.

Öte yandan, demokrasi yolunda atılan adımlar ve alınan mesafe savaşa karşı, barış için mücadeleyi ve olumlu sonuçlar alınmasını kolaylaştırır. Türkiye'de demokrasi güçleri bu çifte görevin bilincinde olarak hareket etmek durumundadırlar. Özellikle de gençlik. Özellikle de gençlik derken yalnızca öğrenci gençliği kastetmiyorum. Gençlik savaş—barış sorunlarıyla ve genelinde toplumsal sorunlarla daha yakından ilgilidir, ilgili olması gerekir; çünkü önünde yaşanacak bütün bir ömür var. Gelecek gençliğindir.

Savaşa karşı barış için mücadele elbette örgütlülük ister. Örgütlenmeden tek bir iş yapılamaz. Barış Derneği Davası kesin sonuca bağlanmamıştır, onun için "Barış Derneği açılsın talebi gündemdedir. Bu talep işlenmelidir, ister Barış Derneği'nin açılmasıyla olsun, ister bu olanağın yokolduğu koşullarda yeni bir örgütlenmeyle olsun, yapılması gereken iş hareketi kitleselleştirebilmektir, kamuoyuna maledebilmektir. Bunun için de savaş—barış sorunlarını, Türkiye'nin somutuna indirebilmek, kitlelerin yaşamıyla bağlantılarını kurabilmek gerekir.

edecektir. Günümüzde, barış sorununun yeni boyutu karşısında hiçbir ülke kayıtsız kalamaz. Dikkat ederseniz, ülke diyorum. Halk, sınıf, parti vb. demiyorum. Türkiye'de, ABD'nin nükleer silahlanmasından ekonomik bir kazanç sağlayan bir kimse olduğunu zannetmiyorum. Bundan politik yarar umanlar ise, nükleer bir savaşın sonuçlarının kendileri için de kül olmaktan başka bir perspektif açmadığını henüz kavrayamamış olanlardır.
Beyinleri anti—komünizm zehiriyle büsbütün çürümemiş, gelişmeleri ayağı yerden kesilmeden değerlendirebilen herkes, hangi sınıftan ve partiden olursa olsun, ister dindar ister ateist, ister türk ister kürt olsun, Türkiye'nin dünya barışına katkıda bulunması için vargücüyle çalışmakla yükümlüdür. Türkiye'nin NATO üyesi olması buna engel değildir; Bir NATO üyesinin, hem NATO hem de Varşova Paktının karşılıklı dağıtılması istemini savunması, blok dışı bir ülkenin aynı istemi ileri sürmesinden elbette daha etkili olacaktır. Öte yandan NATO'dan çıkmak da ülkemizi bir nükleer savaştan yok olmaktan kurtaramaz. Ama NATO ülkelerinde oluşan barış hareketlerinin, hükümetleri, barışın korunmasına katkı yapan bir dış politika izlemeye zorlamaları olanaklıdır. Türkiye'de rejimin getirdiği bütün kısıtlamalara karşın bu saptama ülkemiz için de geçerlidir. Dünya barışını korumaya katkı, dış politikanın temel ölçütü olmalıdır. Günümüzde ulusal çıkarları korumanın en yüksek ifadesi budur. Bunun yolu, hiç kuşkusuz, ulusal egemenliği güçlendirmekten geçiyor. Ancak, ABD yönetiminin Türkiye'yi kendi çıkarları doğrultusunda kullanma, saldırgan politikasına alet etme girişimlerine karşı, ulusal onurumuzu çiğnetmemeyi amaç edinmiş bir dış politika, dünya barışına destek olabilir. Türkiye, yakın doğu, Akdeniz, Ege Denizi ve Balkanlarda gerginlik odaklarının giderilmesine önemli katkılarda bulunarak, bölgede bugün giderek azalan saygınlığını hızla yükseltebilir. Yeter ki, barış sorununa yeni anlamına bağlı olarak, yeni düşünce tarzıyla, bölge sorunlarına ABD'nin getirdiği formüller dışında ve kendi ulusal çıkarlarına uygun olarak gerçekçi çözümleri aramaya başlasın. Bölgedeki bütün ülkelerin ulusal egemenliklerine saygı gösterme ulusal güvenliği ortak ve karşılıklı güvenlik ilkesi temelinde sağlama, anlaşmazlık konusu olan bütün sorunların karşılıklı diyalog yoluyla ve karşılıklı ödünler vererek çözmeye hazır olma, bölgede hiçbir sorunun çözümünde şiddete veya şiddeti kullanma tehdidine başvurmama, bölgede nükleer ve kimyasal silahlardan arındırılmış alanlar yaratma, bütün komşu ülkelerle dostça ilişkiler geliştirme, bölge çapında barışçı bir politikanın bileşenleri olabilir.

YARIN □ *Barış hareketinin yeniden örgütlenmesi konusunda düşünceleriniz nedir?*

H. KUTLU □ Türkiye'de barış hareketinin yeniden örgütlenmesi kuşkusuz tüm barış güçlerinin birlikte kararlaştırması gereken bir konudur. Ancak bazı düşüncelerimi söylemem gerekirse, ülkemizin, günün gerçeklerine yanıt getiren güç ve kapsamda bir barışhareketine ihtiyacı olduğunu söylemek isterim. Nükleer bir savaşta yok olmak istemeyen bütün insanları, dil, din, mezhep, milliyet, sınıf ve parti farkı gözetmeksizin kucaklayabilen ve barışın korunmasına Türkiye'nin katkıda bulunması yolunda harekete geçirebilen bir barış hareketine ihtiyaç vardır. Bu hareket son derece farklı güçlerin kendi özgün politik ve kültürel katkılarıyla zenginleştiği oranda güçlenebilir ve yığınsallaşabilir. Barışa en küçük katkısı olabileceğini düşündüğümüz tek bir insan bile kendisini bu hareketin dışında görmemelidir. "Ya birlikte yaşayacağız ya da toptan yok olacağız." Bu ikilemin yalın mantığı, dünyanın her yerinde olduğu gibi kanımca ülkemizde de, yeni barış hareketinin olabildiğine geniş kapsamlı ve çok renkli bileşikteliğini oluşturmakta yol gösterici olacaktır.

BARIŞ İÇİN NE DEDİLER?

FİKRİ SAĞLAR

"Gorbaçov'un silahsızlanma önerilerinin ciddiye alınması gerektiği kanısındayız."

SHP olarak, silahlanmayı ve savaş tehlikesini insanlığın önündeki en büyük sorun gibi görüyoruz. Sadece geçen yılsilahlanmaya dünyada 900 milyar dolar harcandı, bu rakam 1960'ta 100 milyar dolardı. Azgelişmiş ülkelerin silahlanma yarışı içindeki payı aynı dönemde % 10'dan % 22'ye çıktı. Dünya üretiminin % 6'sı silahlanmaya gidiyor. Birleşmiş Milletler, gelişmiş ülkelerin ulusal gelirlerinden binde 7'sini azgelişmiş ülkelere yardım olarak verecek olurlarsa bir çok sorunun çözüleceğini belirtmişti, sosyal demokrat İsveç dışında bu öneriye uyan bir ülke olmadı.

Şu anda dünyada silahlanmaya dakikada 1.7 milyon dolar harcanırken, o bir dakika içinde açlıktan ve ilaçsızlıktan 30 çocuk ölmektedir. Ve ABD hükümeti, 100 milyon dekar alanda ekim yapmamaları için çiftçilerine havadan para verirken, dünyada 450 milyon insan açlık çekmektedir. Bir tek nükleer denizaltının maliyeti, okul çağındaki çocuklarının sayısı 160 milyonu bulan 23 azgelişmiş ülkenin eğitim bütçesine denktir. Ve bu dünyada 120 milyon çocuk okula gidemiyor. Modern bir tankın maliyeti, 50.000 öğrencinin okutulmasına elverecek okul maliyetini karşılayabilmektedir.

1980 yılında, kişi başına düşen askeri harcamalar bakımından Türkiye, 142 ülke arasında 62. sırada yer alıyordu. Ekonomik-sosyal göstergeler bakımından 80. sırada, kişi başına düşen asker sayısı bakımından da 10. sırada bulunuyorduk. Kişi başına eğitime ayrılan kaynak bakımından 81., öğrenci-öğretmen oranı bakımından 85., okullaşma oranı bakımından 99., kızların üniversiteye devamı bakımından 86., okur-yazarlık oranı bakımından 74., sağlık harcamaları bakımından 79., çocuk ölümleri bakımından 109. sırada yer alıyorduk.

Bu veriler daha uzatılabilir. Fakat, bir şey çok açık bir biçimde kendisini göstermektedir; Kaynakların telef edildiği bir dünyada, Türkiye'de de aynı etkenler kendisini göstermektedir. Böyle bir dünya, yalnız savaş zamanında değil, barış zamanında da sosyal demokratların inançlarına ve ideallerine ters düşmektedir.

Biz silahsızlanmadan v barıştan yanayız. Kuşkusuz ki silahsızlanma güvenliğimizi tehlikeye düşürecek bir biçimde yapılmamalıdır. Fakat, asıl tehlikenin, uzun dönemde silahsızlanmadan değil, silahlanmadan geldiğine inanıyoruz. Bugün bir çok stratejistin bel bağlamış gözüktüğü "Terör dengesi"nin geçici bir durum olduğunu, er veya geç dengelerin bozulması ile tehlikeli günlerin gelebileceğini düşünüyoruz. Ayrıca, bu terör dengesinin kesintisiz sürdürüldüğünü varsaysak bile, yukarıda gösterilen veriler ışığında, bir silahlanma yarışının insanlığa nelere mal olduğu unutulmamalıdır.

Bu çerçevede, Cenevre'deki nükleer silahsızlanma görüşmeleri ve Viyana'daki klasik silahsızlanma görüşmelerini dikkatle izliyoruz ve Türkiye'nin de, insanlığın da bu konuda çok büyük çıkarları bulunduğunu düşünüyoruz.

Birçok batılı devlet adamının gösterdiği tereddüde karşın, Gorbaçov'un silahsızlanma önerilerinin ciddiye alınması gerektiği ve bu konuda Sovyetlerin içtenliğine inanılmasının yararlı olacağı kanısındayız. Hele, "Sovyetler ekonomik bakımdan sıkıştı, o nedenle silahsızlanma ve yumuşama peşindeler, onlara fırsat vermeyerek iyice sıkıştıralım, silahlanma yarışını iyice arttıralım" türünd n görüşlerin bütün dünyanın geleceği açısından çok büyük tehlikeler taşıdığına inanıyoruz.

Sovyetlerin, yalnız getirdikleri silahsızlanma önerileri ile değil, iç politikada izledikleri "açıklık" "demokratikleşme" ve "yeniden yapılanma" politikaları ile de, uzun dönemde barışa büyük katkıda bulunacak, yumuşamayı sağlayacak, dünyanın yeni'den ve daha yapıcı bir yoruma elverecek dinamikleri devreye soktuğunu görüyor ve bu gelişmeleri büyük bir dikkatle izliyoruz. Sovyetlerin iç ve dış siyasetleri arasında çok büyük bir ilişki bulunduğunu, bunun barış ve d mokrasiye katkı yapacak ögeleri içerdiğini söylemek, her halde aşırı bir iyimserlik sayılmamalıdır.

Doğu ve Batı bloklarında güçlenmeye başlayan barış ve silahsızlanma eğilimini, hem dünyanın, hem azgelişmiş ülkelerin hem de ülkemizin çıkarları açısından olumlu ve desteklenmesi gereken bir hareket olarak görüp değerlendiriyoruz.

Bu çerçeve içinde, Türkiye'nin kendi komşuları ile olan (özellikle Yunanistan'la olan) sorunları çözmek için, Ortadoğu'daki saçma savaşın sona erdirilmesi için, Bulgaristan'da ırkdaşlarımıza yapılan baskıların sona erdirilmesi için, Doğu bölgemlade gelişen ve dışardan belirli bir destek aldığı bilinen olayların sona erdirilmesi için yapacağı çok şey var. Türk barış hareketi, barışı soyut ve genel bir olgu olarak değil, bu somut ve güncel sorunlar çerçevesinde görüp, değerlendirip, çözümler önerirse başarılı ve inandırıcı olabilir. Hem bölgesel, hem de evrensel silahsızlanma, yumuşama ve barışı sağlamanın, somut siyasal sorunların çözümü ile yakından bağlı olduğunu unutmamak gerekir.

NEVZAT HELVACI

"Silahlanma, korkudan ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğüne karşı bir tehdittir."

İnsan haklarının en yoğun biçimde ihlâl edildiği dönemler, savaş dönemleridir. Savaşlarda yaşama hakkına yönelen doğrudan saldırılar "onaylanabilir bir durum" olarak karşılanmaktadır. Oysa savaş insanlığa karşı işlenen bir suçtur. ve onaylanabilir bir yanı yoktur. Bir yandan silahlardan arındırılmış bir dünya isterken, öbür yandan silahlanmayı uzaya sıçratma çabası da kuşkusuz, ciddi bir çelişkidir.

Silahlanma ve özellikle nükleer silahlanma, insanların korkudan ve yoksulluktan kurtulma özgürlüklerine karşı bir tehdittir. İkinci Dünya Savaşında atılan nükleer bombaların, etkilerini halen sürdürmekte oluşu, bugün nükleer silah stoklarının dünyayı bir kaç yüz ke-

re yok edebilecek düzeye ulaşması, tehlikenin büyüklüğünü ve ciddiyetini göstermektedir. İnsanlık, her an yapılabilecek çılgınlığın tehdidi altındadır. Bu koşullarda "korkudan kurtulma özgürlüğü" kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur.

Bugün dünya nüfusunun yaklaşık altıda biri, ya aç, ya işsiz, ya eğitimsiz, ya da sağlık hizmetlerinden yoksundur. Oysa bir yılda silahlanmaya harcanan para, 800 milyar Doları aşmıştır. Bu paranın her yıl onda biri, beslenme, iş, konut, eğitim ve sağlık sorunlarının çözümüne ayrıldığında, sekiz yıl içinde bu sorunların tümüden çözümlenebileceği hesaplanmıştır. Kuşkusuz silahlanma, yoksulluktan kurtulma özgürlüğünün önünde büyük bir engeldir. Bu sorunların çözümü, kalıcı bir barışın sağlanmasına bağlıdır.

Bu ortamda Türkiye'de barıştan yana olan güçlere önemli görevler düşmektedir. Barıştan yana olmak, insanlıktan yana olmaktır, savaşa ve silahlanmaya karşı çıkmaktır. İnsan haklarını ve insanlığın kültür ve uygarlık birikimini savunmaktır. Barış güçleri, barış düşüncesine ters düşen politikaları izlemeli, bunların yaratacağı tehlikeleri kamuoyuna açıkça anlatmalı, karşı çıkmalı ve her koşulda barışı savunmalıdır.

Barış Derneği, mahkeme kararıyla kapatılmış olmakla birlikte bu karar henüz kesinleşmemiştir. Kesin sonuç alınıncaya kadar bu konuda yeni bir örgütlenme çabasına girişmeyi doğru bulmuyorum. Barış Derneği, tüzel varlığını sürdürebilirse, amacına uygun işlevini de yerine getirebilir. Eğer karar kesinleşirse, Türkiye'deki barış güçleri, etkinlikleriyle dünya barışına katkıda bulunmak üzere yeniden örgütlenme görevi'yle karşı karşıyadır. Böyle bir örgütlenmede genç veya yaşlı kuşak ayrımı bence fazla önemli değildir.

ÇAĞATAY ANADOL

"Barış, eğer gençlerin sorunu değilse hiç kimsenin sorunu değildir."

Türkiye'de yaşayan insanlar, halk toplulukları, bir yandan kendi ağır sosyal sorunlarını çözmeye çalışırlarken, bununla bir ve aynı şey demek olan dünyaya kalıcı bir barış ortamını egemen kılmak için de çaba göstermek zorundadırlar. Barış sorunu, birinin çıkıp bir başkasına öğreteceği sorunlardan olmayıp, insan olanın, salt yaşamak güdüsünden hareketle ulaşabileceği bir bilinç, bir tavırdır.

Bu arada "barış güçleri" kavramından neyi anladığımı da belirteyim. Ben bundan toplumun tamamını anlıyorum. Barıştan yana olmayanları ve bunun için çaba göstermeyenleri toplumdan ve insandan saymıyorum. Somut göreve gelince, Türkiye'nin ABD ve NATO ile olan militer ilişkilerine karşı mücadele.. işte bu barış mücadelesidir. Zengin detayları elbette vardır.

Türkiye'nin bölgemize ve komşularımıza ilişkin dış politikasını halkımızın ve insanlığın yararına "etkileyebilmek" için "belirleyici" güç ve genişliğe ulaşmış olmak gerekir. Bu güç potansiyel olarak var, pratik ve politik olarak henüz yok. Her somut olayda ve politikada Türkiye'nin değil, haklının yanında saf tutmak, haksız dış politikayı tecrit etmek, bunu başarabilmek için de ulusal önyargılardan kurtulmaya çalışmak gerekir.

Türkiye'deki barış güçlerinin yeniden örgütlenmesine gelince. Birincisi, sürekliliği sağlayacak bir noktadan çıkılmalıdır. Bu yetmez, darlığı aşmaya çalışmak değil, onu inkar etmeye çalışmamak gerekir. Her şeyin tekeli olur ya, barışın ve barışçılığın olmaz. Yola bir tek kişiyle de çıkılsa "ulusal" bir barış örgütü yaratmayı ve bunun gereklerine sonuna kadar sadık kalmayı inatla benimsemiş olmak gerekir. Tek bir kişi "ben de barışçıyım ama dışarda kaldım" derse bu yapısal bir sakatlığın delili olacaktır.

Ben bazırım. Gençliğin görevlerine gelince. Barış eğer onların sorunu değilse başka hiç kimsenin sorunu değildir.

JÜLİDE GÜLİZAR

"Gençleri, barışın örgütlenmesinin gelecekteki gücü olarak görüyorum."

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de barış güçleri'nin sorumluluğu - şu çizdiğiniz tabloya da bakarak- bu dönemde her zamankinden çok daha fazla büyüktür. Bu sorumluluk her şeyden önce YAŞAMA SAHİP ÇIKMAKTIR. Çünkü silahlanma yarışına yeryüzünü az bulan bir ABD'nin en küçük çılgınlığı ve sorumsuzluğu, yaşamın ve insan soyunun sonu olacaktır. Ben "insanları yok edip, onların içinde yaşadıkları binaların kılına bile dokunmayan TEMİZ BOMBA'dan sonra, tüm insanları yerlebir ederken, yalnızca Amerikalıları koruyucu TERTEMİZ BOMBAYI yapabildiği gün" ABD'nin bu çılgınlığa da kalkışacağını düşünüyor ve korkuyorum. Bu bir fantezi, ya da çok ileri derecede bir hayal, bir korku olarak görülebilir. Unutulmasın ki, 1945 öncesinde Atom Bombası da bir hayaldi. Sonra geride 300 bin ölü ve gerek fiziksel gerekse psikolojik etkilerini bugün bile taşıyan Hiroşimalıların, Nagazakililerin acılarını hep birlikte yaşadık.

- Her şeyde olduğu gibi, bu saydığınız konularda da olumlu ve kalıcı bir şeyler yapabilmek önce İKTİDAR OLMAYA bağlıdır. Ama bu, "o güne kadar hiçbir şey yapılamaz, eli-kolu bağlayıp meydanı savaş yanlılarına bırakmaktan başka" anlamına alınmamalıdır. Bence barış güçlerinin büyük sorumluluğu bu ERKEK toplumu BARIŞ'ı anlatmaktır. Barışın, bir toplumun erkekliğini sünnet etmek olmadığını anlatmaktır. Savaşın, yalnızca ondan maddi-manevi çıkar bekleyenlere yaradığını, halka ise acıdan başka bir şey getirmediğini anlatmaktır. Dünyanın bütün halkları gibi halkımız da savaşın acılarını hep yaşadı. Onlara, bu savaşların yalnızca bir avuç silah tüccarıyla yandaşlarına bolluk, bereket, servet getirdiğini, kahramanlık masallarıyla uyutulan, poh pohlanan halkın ise acılarına acılar kattığını anlatabilmek güçtür, ama olanaksız değildir. Bu anlatımda, bulunan her fırsatın ve her yolun değerlendirilmesi, bunun bıkmadan, usanmadan ve sürekli olarak yapılması gerekir.

- Dernek kapatmakla, barıştan yana güçlerin köklerinin kurutulacağını sananlar ve barış kavramının arkasında ideolojiler arayanlar gene yanılıyorlar. Bir düşünceyi, bir örgütlenmeyi yasaklamanın, ondan kurtulmayı sağlamadığını tarih pek çok örneklerle yazmıştır. Son örnek bizde yaşandı. İşte 12 Eylül.. İşte kapatılan siyasi partiler, işte tüm mal varlıkları ellerinden alınan ve kapatılan DİSK, Halkevleri ve çeşitli dernekler, meslek kuruluşları.. 12 Eylül'den kısa bir süre sonra, bu saydıklarımızın gölgeleri, 12 Eylül'cülerin ve yandaşlarının üzerine bir karabasan gibi çöküyorsa, bunun bir anlamı olsa gerek.

- Her güzel, olumlu, yararlı ve çağdaş örgütlenme içinde gençliğin çok önemli yeri olduğuna inanıyorum. Barışçıların örgütlenmesinde de gençler bu örgütün taze ve inançlı gücü, dinamik güçlü olacaktır. Gençleri ayrıca, bu örgütlenmenin gelecekteki güvencesi olarak da görüyorum.

- Barış Derneği mahkeme kararıyla kapatıldı. Ne var ki insanların inançları her dönemde, mahkeme kararlarından daha ağır basmıştır. Elbette Barış Derneği'nin yenisi Türkiye'de on yılda bir darbe geleneği sürdükçe de yenileri - kurulacaktır. Barış önemli bir kavram ve çok önemli bir düşünce biçimidir. Bu düşünce çerçevesinde örgütlenmenin zamanını ve biçimini tek başına kişilerin belirlemesi bence yanlış olur. Barıştan yana güçlerin geniş katılımıyla, konunun enine boyuna ve derinlemesine tartışılmasından sonra bu zamanın ve çerçevenin belirleneceğine inanıyorum.

ARADA BİR FUTBOL

Sinan Deniz

Kör inanışlar yaşamın hangi alanına egemen olursa olsun, insanı kendine yabancılaştıracak, kültürel bir kimliğinse, alabildiğine uzağına atacaktır. İnsanı aydınlatıp ruhunu tazeleyen siyaset ve ideoloji değil, kuramdır, dünya görüşüdür. Ancak kuramsal birikimle siyasal ve ideolojik seçimler güvenilirlik kazanıp kültürel kimliğe kavuşabilir.

Dünya görüşü aydınlık olduktan sonra, futbolun da böyle bir kültürel kimlikte yeri olabilir. Ne futbolu yoksayanların ne de dünyayı futboldan ibaret sayanların açık bir kafası, geniş bir ufku vardır. İkisi de sisli bir dünyaya açarlar pencerelerini. Olsa olsa birinin penceresi ön cepheye, öbürkününki arkaya açılır.

Stadlar ve yeşil alanlardır futbola can veren. Kazanmaktır amaç. Toplumsal yaşamın kıyasıya rekabete dayandığı kesitlerinden biridir futbol. Yirmi iki futbolcunun yeşil alandaki rekabetinin akla dayandığı sıkça görülmekle birlikte, stadları dolduranların sürüklendiği rekabetin akıldışı olduğu söylenebilir.

Bir futbol kültürü olabileceğini hiç düşünmeyen bu olumsuz rekabet yanlıları, futbolun güzelliğini de doğrusu pek önemsemiyorlar. Yabana atılır gibi değil, stadları dolduran on binlerce futbolsever ortak sevgiler, özlemler, inançlar doğrultusunda buluşmaya geliyor. Tek sesli, tek yürekli bir kitle.

Gelgelelim, stadlardaki on binlerin tanrısı aslında ne takımlar ne renkler ne yıldız futbolculardır. Onların tanrısı, bireysel kimliklerden soyunup tekil bir varlıkta bütünleşmenin dayanılmaz büyüsüdür. Bu yüzden fanatizm, tribünlerin birleştirici noktası, harekete geçirici manivelası oluyor, "hooliganlar" türüyor.

Kazanılmayı bekleyen bir futbol kültürü var. İlkin ortak bir dünyanın paylaşmasına dayanıyor bu kültür, çıplak ayaklıyla kravatlı, açla tok aynı inancı paylaşırlar tribünlerde yanyana otururken. Rekabeti kazanma uğruna ayrımları bir an için de olsa yoksaymanın besbelli olumsuz bir yanı var.

Biz futbol kültürünü genel insanlık kültürüne dayandırmak, barışçılık, demokratizm, hümanizm üstünde yükseltmek istiyoruz.

Hiç kimsenin, rekabeti düşmanlığa değil de dostça yarışmaya dönüştüren bir kültürü olumlamamak için

Futbol Kültürü

nedeni yoktur. Ancak bu temelde estetize edilecektir futbol. Salatanın yararı içine konan asıl unsurlarındadır ama, onun sofraya getirilirken kazandığı biçim her zaman olumlu bir kültürün göstergesi sayılabilir. Futbol önünde sonunda "ayaktopu"dur ama, onun yeşil alanda sergileniş biçimi keyifli, güzel bir tad verebilir.

Futbol kültürünü altyapısından çok, onun estetize ediliş biçimi ve bilinçli kavranışı oluşturuyor. Kendimize dönüp bakalım Derwall ve Galatasaray'la birlikte futbol kültürümüzün biraz olsun zenginleştiğini kim yadsıyabilir. Ya da Prekazi'nin topla buluştuğu anlardaki becerileri, apayrı bir kültürü resmetmiyor mu? Derwall'in öğrencisi Mustafa Denizli'nin milli takıma kazandırmaya başladığı bilinç, hiç kuşku yok, yine farklı bir kültürün ipuçlarını veriyor. Sözgelimi büyük bir futbol adamı olan Stankoviç'in futbol anlayışı da ayrı bir kültüre dayanıyor. Farklı olarak, onun yararcı ve sonuç almayı öne koyan futbolunun bir lezzet getiremediği söylenebilir.

Ülkemizde henüz bir futbol kültürü oluşmuş değil. Ne çekiyorsak bundandır. Uluslararası alandaki başarısızlığımızla devlet küçüklerimizin olur olmaz biçimde futbola karışmasının nedeni de bu kültür yoksunluğudur. Alaylıların egemenliği kırılıp yerlerini mekteptiler aldığında, futbolumuzun da önü açılacaktır. Gerçekten aşılması zor bir engeldir bu. Demokratizm tüm bir toplumun iliğine kemiğine işlemedikçe, bu engelin arkasında kalmaya mahkumuz.

MUSTAFA DENİZLİ'NİN SEÇİMİ DOĞRU

Demokratlıktan doğru dürüst nasibini alamamış olanların çoğunluk'ta olduğu futbol camiamız, milli takımın seçiliş biçimine kazan kaldırdı. Spor basınımız mal bulmuş mağribi.

Mustafa Denizli Galatasaray'dan 12 futbolcuyu birden milli takıma hangi hakla seçiyor? Soru bu.

Mustafa Denizli alaylılar içinde ayrıksı bir örnek. Rekabeti değil iyi futbolu, hezeyanları değil demokratik bir tavrı korumaya çalışıyor. Korumak için içinde yaşadığı ortama karşı direniyor.

Aydın kafaların bunca az bulunduğu futbolumuzda, Denizli gibi aydınlık kişilikleri titizlikle korumak zorundayız. Sayıları zaten çok az olan Denizlilere anımsız inisiyotifler verdiğimiz ölçüde futbolumuz uyanacaktır.

Milli takım için daha önceleri de sayısız yol denendi, tutmadı. Şimdi Denizli kendi özgün yöntemleriyle çalışıyor. Saygı duyulmalı, desteklenmeli.

Galatasaray'ın milli akımın iskeletini oluşturması düşüncesi, yürekli olduğu denli, yerinde atılmış bir adımdır da. Geride kalan adlara bakıldığında, Galatasaraylı 12 genç adamdan fazlalıkları olmadığı hemen görülecektir. Göze yasak olmaz. Gelgelelim Denizli gerçeğine bakmayı bilmek gerekiyor.

Bu arada Mustafa Denizli'ye de bir yanlışını anımsatmakta yarar var: Denizli, Eindhoven maçları nedeniyle böyle bir seçim yaptığını belirterek, "Eindhoven maçı da milli maç kadar önemlidir, onu da düşünmek zorundayım," diyor.

Oysa Beşiktaş da Avrupa'nın en önemli takımlarından Inter'le karşılaşacak. O da önemli. Galatasaray ve Beşiktaş'ın 12'şer futbolcusuna ise, milli takımda istense de yer bulmak olanaksız.

kıbrıs bir barış adası olmalıdır!

Zeki Erkut

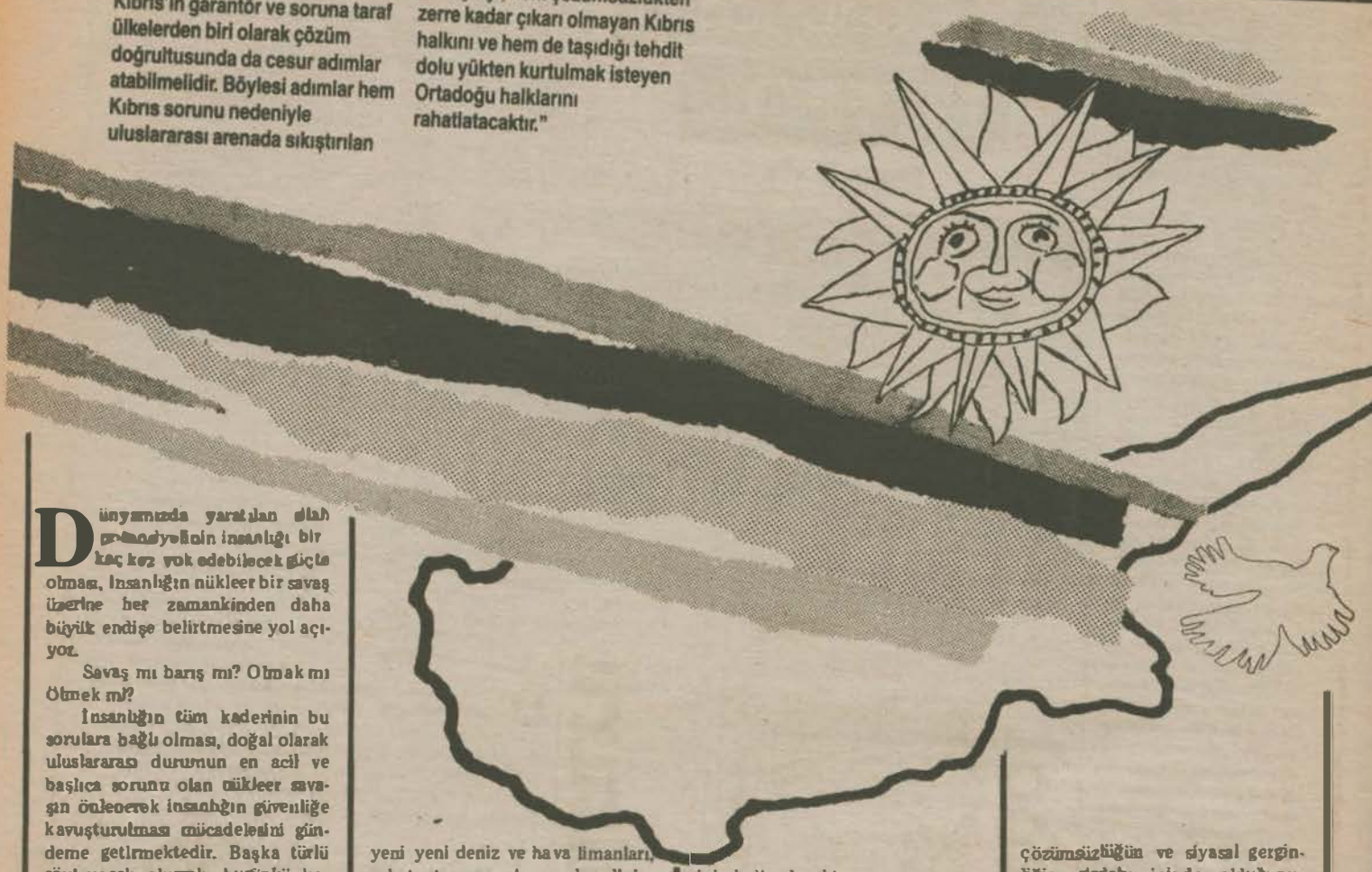

Dünyamızda yaratılan dlah potansiyelinin insanlığı bir kaç kez yok edebilecek güçte olması, insanlığın nükleer bir savaş üzerine her zamankinden daha büyük endişe belirtmesine yol açıyor.

Savaş mı barış mı? Olmak mı Ölmek mi?

İnsanlığın tüm kaderinin bu sorulara bağlı olması, doğal olarak uluslararası durumun en acil ve başlıca sorunu olan nükleer savaşın önleneerek insanlığın güvenliğe kavuşturulması mücadelesini gündeme getirmektedir. Başka türlü söyleyecek olursak, bugünkü koşullarda insanlığın gündeminde, başka şeyler yanında, en başta, biyolojik bir tür olarak insan soyunun yokedilmesini önleme mücadelesi vardır.

Tüm barışseverler bu mücadeleyi Pentagon'daki savaş şahinlerinin ve Reagan yönetiminin izlediği emperyalist politikanın nükleer bir savaşa yönelik olması koşullarında yürütmek zorunda olduklarının bilincindedirler.

Bu bağlamda, biz Kıbrıslı barışseverlerin Reagan yönetiminee idam fermanı imzalanan insanlığı ölüm hücresinden kurtarmak ve onu güvenliğe kavuşturmak için mücadelesini diri tutması hiç de rastlantı değildir.

Çünkü Kıbrıs, herşeyden önce tarihsel ve coğrafi konumu nedeniyle emperyalizmin dikkat merkezindedir ve olguların da kanıtladığı gibi Kıbrıs'taki fiili durum ABD emperyalizminin hem egemen İngiliz üslerini kullanmasına hem de askeri amaçları için yeni yeni deniz ve hava limanları, roket atış rampaları, radyo dinleme tesisleri kurmasına yol açmıştır. Bu durum, Kıbrıs halkının kendi güvenliği ile bölgenin barış ve güvenliğinin pratik olarak birbirinden ayrılamayacağını göstermektedir.

Başka bir deyişle Kıbrıs'ı Ortadoğu'da çıplak bir sinire benzetebilirsiniz. Dokunulduğu zaman yaratacağı sızının dalga dalga yayıldığı çıplak bir sinir...

Öte yandan, olguların kanıtladığı bir diğer gerçek daha vardır: ABD emperyalizmi Türkiye de içinde olmak üzere, bölgemizde nükleer silahlarla donatılmış bir askeri üsler şebekesi kurmuştur. Nükleer bir savaşın çıkması halinde Washington'daki çılgınlar bir NATO üyesi olan Türkiye'yi de bu maceraya sürükleyeceklerdir ki, kuzey kesimi Türkiye'nin denetimi altında olan Kıbrıs, ABD'nin *yeni globalizm* politikasının hedeflerinden biri olan Ortadoğu' ya zahmetsiz bir sıçrama için kullanılacaktır.

Böylesi bir durumda Kıbrıs barış güçleri Türkiye'nin askeri bir maceraya sürüklenmesini arzu etmiyorlar. Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti bugün kendisini barışa karşı savaşçı bir politika izlemeye zorlayan emperyalist güçlere karşı her türlü bağımlılık ilişkilerine son verecek cesur adımlar atabilmelidir.

Bu cesur adımları atma zorunluluğunun bir diğer gerekçesi de Kıbrıs sorunudur. Çünkü, Kıbrıs'a yönelik emperyalist komplo. ların ardı - arkası kesilmemesi halinde Kıbrıs er veya geç daha tehlikeli ve daha tayin edici bir şekilde Ortadoğu'ya bir sıçrama için kullanılacaktır. Kıbrıs böyle bir maceraya alet edilirken, tahmin edileceği gibi, Türkiye'nin de bu konudaki rolü sözkonusu olabilecektir.

Bunu ileri sürerken, en başta, Kıbrıs sorununun yıllardan beri çözümsüzlüğün ve siyasal gerginliğin girdabı içinde olduğunu, Atina - Ankara - Lefkoşe üçgeninde egemen olan yönetimlerin her iki toplumun aralarındaki güvensizlik duvarını yıkma ve yeniden yakınlaşma arzularına taban tabana ters politikalar ürettiklerini ve bununla Amerikan - İngiliz emperyalizminin Kıbrıs'ı Ortadoğu'ya sıçrama tahtası olarak kullanmalarını kolaylaştırdıklarını hatırlatmak istiyoruz.

Bu noktada, *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Kıbrıs'ın garantör ve soruna taraf ülkelerden biri olarak çözüm doğrultusunda cesur adımlar atabilmelidir. Böylesi adımlar hem Kıbrıs sorunu nedeniyle uluslararası arenada sıkıştırılan Türkiye'yi, hem çözümsüzlükten zerre kadar çıkarı olmayan Kıbrıs halkını ve hem de taşıdığı tehdit dolu yükten kurtulmak isteyen Ortadoğu halklarını rahatlatacaktır.*

Bugüne dek izlenen politikalar Kıbrıs sorununun adil ve kabul

"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Kıbrıs'ın garantör ve soruna taraf ülkelerden biri olarak çözüm doğrultusunda da cesur adımlar atabilmelidir. Böylesi adımlar hem Kıbrıs sorunu nedeniyle uluslararası arenada sıkıştırılan Türkiye'yi, hem çözümsüzlükten zerre kadar çıkarı olmayan Kıbrıs halkını ve hem de taşıdığı tehdit dolu yükten kurtulmak isteyen Ortadoğu halklarını rahatlatacaktır."

"İnsanlık adına işlenen cinayetlerin bir başka türü de bu olsa gerek. Bu duruma derhal son verilmeli ve Türkiye Barış Derneği üzerindeki yasağın kaldırılması en samimi dileğimizdir."

15. KONGRESİNE DOĞRU IUS

Dünya Öğrencilerinin Gündemi Gene BARIŞ

Kasım ayının son günlerinde dünya öğrenci hareketinin yüreği Kuba'nın başkenti Havana'da atacak. Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS) nin 15. Kongresi, 15-22 Kasım tarihleri arasında ilk kez bir Latin Amerika ülkesinde yapılacak. IUS yöneticileri, bu çerçevede kongrenin ayrıcalıklı yönlerinden birinin de Orta ve Latin Amerika öğrenci hareketinin uluslararası dayanışmaya kathılarının kamuoyuna yansıtılmasının oluşturacağını bildiriyorlar. IUS Genel Başkan Yardımcısı ve Basın - İletişim Dairesi Başkanı Jose Castillo, YARIN'a göndediği mektupta,kongrenin gündemine gelmesi planlanan konuları şöyle sıralıyor: 1) Uluslararası durumun gözden geçirilmesi, değişimlerin ptanması, 2)Barış, silahsızlanma, uluslararası güvenlik konularının, nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya yaratılması hedefinin ele alınması, 3) Çeşitli bölgelerdeki bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerinin incelenmesi, öğrencileri'n katılımı ve uluslararası dayanışmanın önemi, 4) Eğitim sorunları ve öğrenci hakları, 5)Global sorunların çözümüne ve toplumsal gelişme konularına öğrencilerin sağladığı katkılar, 6) Bu konularda ve kültür spor, turizm alanlarında IUS'un temel yaklaşımları, 7) Öğrenci basını, 8) IUS bürolarının çalışması, tüzük, örgütsel etkinlikler ve yönetim organlarının değerlendirilmesi, yeniden oluşturulması.

Kongre'nin bir önemli özelliği de, her yıl 10 - 17 Kasım tarihleri arasında kutlanan Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası'nın bir devamı niteliğini taşıması. Bu kapsamda, Kongre'ye paralel olarak bir dizi uluslararası etkinlik düzenlenecek ve bu etkinliklere tüm dünyadan öğrenci örgütlerinin, dergilerinin katılması hedeflenecek. Anti emperyalizm, uluslararası dayanışma, dostluk ve barış ilkelerine dayandırılacak bu etkinliklerden ilk akla gelenler şunlar:

- *Çağdaş toplumun kurulmasında öğrencilere düşen rol ve toplumsal sorumluluk üzerine bir Dünya Öğrenci Konferansı,*
- *13'üncü Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ne yönelik bir karnaval,*
- *Dayanışma yürüyüşleri, ziyaretler, kültür etkinlikleri,*
- *Liseli gençliğin sorunlarına ve liseli gençlik örgütlerine ilişkin bir seminer,*
- *Uluslararası Öğrenci Araştırma Merkezi (ISRC)'nin çalışmalarına ilişkin bir değerlendirme konferansı.*

IUS Yönetim Kurulu tarafından Etyopya'nın başkenti Adis Ababa'da yapılan hazırlık toplantısında alınan kararlar ise, 15. Kongrenin önemine ilişkin bir bildiride özetlendi. Bildirinin son bölümü Türkiye demokratik öğrenci hareketini de yakından ilgilendiriyor.IUS yönetimi, dünya barışına adanacak kongreye tüm dünya gençliğini davet ederken şöyle diyor:

"Dostluk ve iyiniyetle, elimizi IUS saflarına katılması olanaksız olan ancak karşılıklı anlayış ve saygıya dayalı bir işbirliğinden yarar uman herkese uzatıyoruz. Diğer uluslararası gençlik ve öğrenci kuruluşlarını ve tüm arkadaşlarımızı IUS'un15'inciKongresi'ne katılmaya ve örgütümüzün üyelerine açık, adil yaklaşımını gözlemlemeye çağırıyoruz. Tüm ülkelerdeki ilerici öğrencilerin bu kongreyi ortak bir etkinlik ve ortak bir sorumluluk olarak görmelerini istiyoruz. Barış, bağımsızlık, demokrasi, ekonomik ve toplumsal gelişme ve halklar arasında karşılıklı anlayış birbirindenayrılamayacakhedeflerdir. Bu hedeflere ancak birlik olursak ulaşabiliriz!

IUS'un 15'İNCİ KONGRESİ'NE DOĞRU İLERİ! HAVANA'DA BULUŞMAK ÜZERE!"

bir çözüme kavuşmasına yardımcı olamamıştır. Olumsuzluklar birbirini izlemiş ve bugün içinde bulunulan durum gerçekten bir karmaşaya dönüşmüştür. Kıbrıs sorununun düğümlendiği bu aşamada, en başta Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine görev düştüğü ve bu çıkmazı aşmada Türkiye'nin anahtar rol oynaması gerektiği söylenebilir. Bugün için T.C Hükümeti, hiçbir önkoşul öne sürmeden, B M Genel Sekreteri gözetiminde toplumlararası görüşmelerin yeniden başlamasını sağlayabilir. Bunun yanısıra iki toplum arasında her düzeyde teması ve yakınlaşmayı sağlamakla, Kıbrıs Türk toplumunun içişlerine müdahaleden ve Denktaş - UBP - YDP yönetimini desteklemekten vazgeçmek e, toplumlararası görüşme erin yerine geçmeyen ama onun bir tamamlayıcısı ve Kıbrıs sorunun dış yönlerinin çözümüne yardımcı olacak B M gözetiminde temsili bir uluslararası konferansın toplanmasını kabul etmekle Kıbrıs'ın gerginliklikten çıkarak barışçı bir ortama kavuşmasına yardımcı olabilir.

T. C hükümeti, Kıbrıs halkının beklentilerine ve özlemlerine yanıt verecek şekilde ve Ortadoğu üzerindeki çirkin emelleri önüne set de çekebilecektir.

Aksi takdirde, Kıbrıs ve Türkiye halklarının insiyatifleri dışında kendilerini her an bir savaşın ortasında bulmaları hiç de sürpriz sayılmayacaktır.

İşte bu tehlike. Kıbrıs barış güçlerini bir yandan insanlığı nükleer bir giyotinin altına sokmağa çalışan emperyalist güçlere karşı dünya çapında sürdürülen mücadeleye yakınlaştırıyor, öbür yandan da şövenizmi geriletme, toplumlararası güveni geri getirme ve Kıbrıs'ı Akdeniz'de bir dostluk ve barış adası konumuna sokma görevi'yle donatıyor.

Ne var ki, Kıbrıslı barışseverlerin pekçok ülkeye kıyasla sürdürmekte olduğu eşitsiz ve zor mücadeleye, seslerini ve güçlerini birleştiremedikleri Türkiye barış güçlerinin ve Türkiye Barış Derneği'nin yasaklanmış konumlarından doğan dezavantajlar da eklenliyor.

İnsanlık, topluca imhasına yol

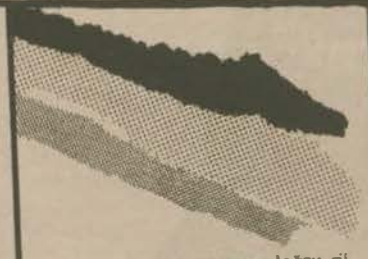

açabilecek bir uçuruma doğru sürüklenirken bunu önlemeye çalışan insanlar yargılanacak ve faaliyetlerine yasak konulacak!

Bunun ne anlaşılır bir yanı vardır ne de insanlığın nükleer bir sulkastc ya da başkatürlü maceralara kurban gitmesini haklı gösterecek bir yanı.

Ama barış düşüncesi yargılanıyor, soylu bir amaç etrafında birleşik mücadele verilmesi yasaklanıyor.

İnsanlık adına işlenen cinayetlerin bir başka türü de bu olsa gerek. Bu duruma derhal son verilmesi ve Türkiye Barış Derneği üzerindeki yasağın kaldırılması en samimi dileğimizdir.

Burada, ANAP hükümetinin desteklediği Kıbrıs Türk liderliğinin de, Türkiye'dekine benzer şekilde Kıbrıs Barış Derneği'ne yönelik engeller ve yasaklar gündeme getirdiğini vurgulamak istiyoruz. 1982 yılında dernek çatısı altında faaliyete başlayan barış hareketi, " toplumu barışseverler ve barışçı olmayanlar diye ikiye ayırıyor" ve "barış fikirlerini savunmakla politika yapıyorlar" gerekçeleriyle bugüne dek tescil etmedikleri gibi şimdi de " tescil olunmamış bir dernek faaliyet sürdüremez" şeklinde bir yasa çıkarmağa çalışıyorlar.

Çıkarılacak yasalarla K.T. Barış Derneği'nin faaliyetlerine yasak konulabilir,yöneticileri - üyeleri çeşitli cezalara çarptırılabilir. Ama, K.T. Barış derneği "tescilsiz bir dernek" olarak faaliyet gösterdiğinden değil, Kıbrıs'ın bağımsız, bağlantısız, egemen, toprağı bütün, tüm yabancı üs, tesis ve askerlerden arındırılmasını savunduğu ve bu görüş kitlelerin bilincinde yer etmeğe başladığı için cezalandırılacaktır.

İlerşe karşın Kıbrıs Türk barış güçleri barış mücadelesini bir gün dahi ertelemiyorlar. Bu mücadeleyi yeni koşullara uygun olarak sürdürmek ve güçlendirmek için daha şimdiden kendilerini hazırlıyorlar.

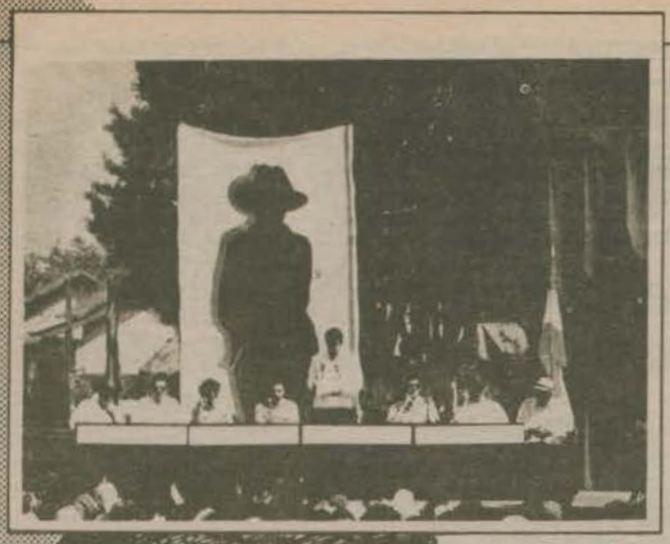

Cem Sey

Anti-Emperyalizmin Yeni Hamlesi:

Orta Amerika Barış Planı

Ağustos ayı başında Guatemala'da biraraya gelen beş Orta Amerika ülkesi devlet başkanı Orta Amerika'da sürekli bir barış sağlanması amacına yönelik bir barış planı üzerinde anlaştılar.

Kostarika Devlet Başkanı Oscar Arias'ın hazırladığı barış planı bölgede çatışma halinde olan tüm taraflar arasında 90 gün içinde ateşkes sağlanmasını, bu ateşkese uymayı kabul eden tüm gerilla gruplarının affa uğramasını ve yapılacak genel seçimlere katılma hakkı elde etmesini, son olarak da bölgedeki taraflara başka ülkelerden her türlü müdahaleye derhal son verilmesini öngörüyor. Yine plana göre, ABD gizli haberalma servisi CIA tarafından eğitilen, beslenen, silahlandırılan ve Honduras'taki üslerden kalkarak Nikaragua topraklarına saldırılar düzenleyen karşı-devrimci çeteler de artık Honduras'ta barınamayacaklar.

Bu barış planı her ne kadar beş Orta Amerika ülkesi tarafından imzalanmışsa da, özellikle bunlardan ikisi özel önem taşıyor. Yıllardan beri hemen hergün gazete manşetlerine çıkan Nikaragua ve El Salvador.

1979 yılındaki devrime kadar uzun yıllar süren iç savaşlarda 60 bin kişinin öldüğü Nikaragua'da son 8 yıl içinde ABD destekli karşı-devrimci "contra"ların saldırılarında 43 bin kişi yaşamını yitirdi. Bu ilan edilmemiş savaşta Nikaragua'nın verdiği maddi kayıp 3 milyar dolara yükseldi. Savaşa paralel olarak ABD'nin 1985'te başlattığı ekonomik ambargo ülkenin ekonomisinde önemli sıkıntılar yaratırken, bir de savunma harcamalarının tüm Nikaragua bütçesinin yarısını oluşturması, ülkede devrimin getirdiği kazanımların günlük yaşamda da kendini hissettirmesini önemli ölçüde engelliyor.

Ülkedeki durumu Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi (FSLN) Ulusal Yönetimi Üyesi ve Tarımsal Kalkınma ve Tarım Reformu Bakanı Jaime Wheelock'un ağzından "Ülkemiz bir yeni sömürgeydi. İlk defa sosyalist ülkelerle ekonomik, ticari ilişkiler oluştu. Ayrıca Arap ülkeleri, Batı Avrupa ve diğer Latin Amerika ülkeleriyle de yararlı ilişkiler kuruyoruz. Bugünkü sıkıntıların ana nedenleri ABD'nin durmaksızın sürdürdüğü askeri, politik ve ekonomik saldırganlığında, Nikaragua'nın geleneksel ihraç ürünlerinin fiyatlarının düşmesinde genel uluslararası ekonomik bunalımda aranmalıdır. Sandinist devrimi kendini henüz bürokratik çalışmadan, ekonomik hatalardan ve kötü işletmecilikten kurtaramadı." şeklinde değerlendiren Sandinistler, bu sorunların üstesinden gelmek için yeni girişimlerde bulunmaya hazırlandıkları şu dönemde, öncelikle huzura ve barışa gereksinim duyuyorlar.

Ülke içinde serbest çalışan muhalefet partilerinin ve ABD'nin kiralık ordusu durumundaki "contra"ların tabanının çok dar ve halkın büyük çoğunluğunun desteğinin FSLN'in arkasında yeralıyor olması da, Sandinistlerin ülkelerine karşı yürütülen ilan edilmemiş savaşın ve "contra" saldırılarının önünün alınmasına öncelik vermesine yol açıyor.

Nikaragua'nın kuzey komşusu El Salvador'da ise ülkedeki gerici

Duarte diktatörlüğüne karşı savaşan devrimci FMLN FDR gerillaları bir yıl öncesine kadar Arias Planı'ndaki koşullara uygun bir ateşkes anlaşmasının sağlanması için hükümetle görüşmeler yürütüyorlardı. Gerillalar hükümet temsilcileriyle yaptıkları görüşmelerde, ölü sayısının 61 bini aştığı ülkede savaşa bir an önce son vermeyi ve geniş temsil yeteneği olan bir koalisyon kurmayı önermişlerdi. Yapılan iki görüşmeden sonra hükümet temsilcileri önerileri reddetmiş ve görüşmelere son vermişlerdi. 1986 Eylül'ünde görüşmelere son verilmesinden sonra devrimci güçler operasyon alanlarını bütün ülkeye yaydı, başkent San Salvador'a 50 kilometre kadar yaklaştı. Bunun üzerine Duarte rejimi teröre hız verdi. Ancak Duarte bir yandan kendisini "ülkeye düzen getirememek ve gerillaları ezmemekle" suçlayan faşist partilerin baskısı altında buldu, diğer yandan da yıllardır kendisini desteklemekte olan ABD'nin desteği giderek azalmaya başladı. Bu koşulların da baskısıyla bugün Arias Planı olarak anılan barış planının altına imzasını atmak zorunda kaldı.

Arias Planı'nın imzalanmasıyla aynı günlerde Reagan yönetiminin bazı planlarını da suya düşürdü. Bir Orta Amerika ülkesinin devlet başkanı Guatemala City'de bir araya geldikleri sırada ABD yönetimi de bir Orta Amerika Barış Planı" üzerinde çalışıyordu. Regan yönetiminin hesabı,kendi hazırladıkları planı Nikaragua nın reddedeceği ve böylece "contra lara ABD'nin tekrar para yardımı yapmasına bahane bulunacağı üzerine kuruluydu.

Bu nedenle planın açıklanması ABD'de ve "contra"lar arasında telaşa yol açtı. Böylesi bir barış planına açıktan karşı çıkamayan ABD yönetimi, "Bu planı olumlu karşılıyoruz, ancak..." şeklinde başlayan açıklamaları ardarda sıralamaya başladı. Reagan "contra" liderleriyle yaptığı görüşmelerde Nikaragua tamamen "demokratikleşinceye" kadar "contra"ları desteklemeye devam edeceğini söyledi. "Contra"lar da "her türlü ateşkes anlaşması sonuçta bizim onayımıza veya reddimize bağlıdır" diyerek anlaşmanın uygulanmasının zor olacağını gösteren ilk işaretleri verdiler.

Gerçekten de anlaşmanın uygulanması ilk bakışta oldukça zor görülüyor. Hele anlaşmanın ayrıntılarının henüz belirlenmemiş olması bu izlenimi daha da güçlendiriyor. Ancak ilk defa Orta Amerika'da, aralarında ABD güdümündeki ülkelerin de bulunduğu beş ülkenin, ABD'den tamamen bağımsız olarak ortak bir davranış içine girmiş olmaları da bölgede yepyeni bir ortamın ve umut ışığının doğmasına yolaçıyor.

Bu yılın yaz ayları başında Honduras'ın artık "contra"ları topraklarında barındırmak istemediğini açıklaması, Guatemala Devlet Başkam Vinicio Cerezo Arevalo'nun ABD'nin girişimleri kendi girişimleridir, Orta Amerikalıların girişimleri ise tamamen b'tün girişimlerimizdir" demesi. Orta Amerika'da sorunların ABD emperyalizminden bağımsız olarak çözülebileceği düşüncesinin giderek gelişmekte olduğunu gösteriyor. Bu da bölgedeki ilerici, devrimci, anti—emperyalist güçlere yeni olanaklar sağlıyor.

XIMENA HINRICHS
"Birlik, diktatörlüğe karşı verilen ortak mücadele içerisinde oluşuyor."

Şili demokratik öğrenci hareketi, darbenin 14. yılında demokrasi güçlerinin en etkin bileşenlerinden birini oluşturmaya devam ediyor. Bu hareketin liderlerinden Ximena Hinrichs'le arkadaşımız *Cem Sey*, Batı Berlin'den Şili'nin Conception kentiyle yazışma yoluyla bir söyleşi yaptı. Hinrichs, Conception Üniversitesi Öğrenci Derneği Başkan Yardımcısı, aynı zamanda da Şili Öğrenci Dernekleri Konfederasyonu (CONFECH) yönetim kurulu üyesi.

YARIN □ Ximena, Şili'de 1973 yılındaki askeri darbeden önceki ve sonraki yüksekokul sistemleri arasındaki farkları anlatırmısın ?

HINRICHS ■ 1973 öncesinde üniversitelerözerkti. Yani rektörlük seçiminde ve tüm yapılacak çalışmaların belirlenmesinde öğretim üyeleri, öğrenciler ve diğer çalışanlar (işçiler) rol oynarlardı. Yine bu gruplar hükümetle birlikte yüksekokul politikasını belirlerlerdi.

Eğitim en azından yüzde 90 oranında devlet tarafından finanse edilirdi. Böylece işçi çocuklarının da yüksek öğrenim görmesi sağlanırdı.

Eğitimde çoğulculuk ilkesine bağlı kalınır, böylece markizmin de öğrenilmesine olanak tanınırdı.

Üniversiteler tüm toplumun gelişmesiyle içiçeydi. Öğrenciler de böylece toplumsal gelişmenin içinde yeralırlardı.

1973 yılından sonra üniversiteler diktatörlük tarafından politik ve askeri baskı altına alındılar. Birçok öğrenci öldürüldü, tutuklandı ve üniversiteden atıldı. Sadece Concepcion Üniversitesi'nden 6000 öğrenci atılmıştır. Özerklikten ve çoğulculuk ilkesinden eser kalmadı. Bütün rektörler Pinochet tarafından atanmıştır. Hemen hemen bütün rektörler askerdir. Devletin maddi desteği önemli ölçüde azalmıştır. 1974 - 1986 arasında yaklaşık yüzde 54,6 lık bir gerileme olmuştur. Bu yüzden yükseköğrenim gören işçi çocuklarının sayısı giderek azalmaktadır. O sırada varolan tüm öğrenci dernekleri de yokedilmiş ve yasaklanmıştır.

YARIN □ Şili Öğrenci Dernekleri Konfederasyonu (CONFECH)' nun kuruluşu ve yapısı hakkında bize biraz bilgi verebilir misin?

HINRICHS ■ Hemen hemen ülkenin tüm üniversitelerinde öğrenci dernekleri yeniden örgütlendikten sonra, 1984 yılında bütün yasaklamalara ve cezalara rağmen, bir ulusal konferans toplanmış ve bu konferansta CONFECH kurulmuştur. Bugün CONFECH yasal bir örgüt olmamasına rağmen 120000 öğrenciyi temsil etmektedir.

CONFECH'in bir sekreter, üç sekreter yardımcısı ve dört direktörden oluşan bir Yürütme Kurulu 9 öğrenci derneğinin başkan ve başkan yardımcılarından oluşan bir Yönetim Kurulu; şu anda sayıları 56'ya ulaşmış bulunan öğrenci derneklerinin ve bölge öğrenci derneklerinin başkanları ve başkan yardımcılarından oluşan bir Ulusal Konsey'i vardır.

YARIN □ Bugün CONFECH'te çok çeşitli dünya görüşlerine sahip öğrenciler biraraya gelmiş bulunuyor. Bu birlik nasıl sağlanıyor?

HINRICHS ■ CONFECH çeşitli dünya görüşlerine sahip öğrencileri birleştiriyor. Bu birlik, diktatörlüğe karşı verilen ortak mücadele içerisinde oluşuyor. Sol görüşlü olsun, hristiyan demokrat olsun tüm gençlerin, görüş ayrılıklarına rağmen tek bir düşmanları var. Pinochet ve onun üniversitelere atadığı rektörler. Sorunlarımız aynı ve bunlar görüş ayrılıklarımızdan çok daha fazla, çok daha önemli.

YARIN □ Bugün CONFECH'in savaşım hedefleri nelerdir?

HINRICHS ■ CONFECH'in çalışmaları üniversiteye yapılan devlet yardımının azalmasını engellemek ve öğrencilerin fakülte ve üniversite yönetimine katılmalarını sağlamak amaçlarına yöneliktir. Bu kısa erimli hedef daha büyük bir hedefe bağlanıyor. Diktatörlüğe karşı ve yeni bir demokrasinin kurulması için verilen savaşım kapsamında, üniversitenin demokratikleştirilmesi hedefine.

Birlikte Mücadeleye Hazır Mıyız?

Ali Sel

Bir elin nesi,
İki elin sesi var...
Üç elin daha çok.
On elin daha çok.
Yüz elin, yüzbinlerce elin daha çok.
Yüzbinlerce el bir de kenetlendi mi,
Yüzbinlerce el bir de işe girişti mi.
Sanmayın ki arkası gelmez...

12 Eylül ülkemiz yakın tarihinin "*Milat*"ı. 12 Eylül, halkımızın, halkımızın geleceği gençliğin bağımsızlık ve demokrasi uğruna, ileri-devrimci istemler uğruna verdiği mücadelenin ortasına sokulmuş kanlı bıçaktır. Açtığı yaradan akan kan henüz dinmiş değil.

Yalnızca akan kanı durdurmak yetmiyor işte şimdi. Bir daha böyle bıçaklar halkımıza, onun gençliğine, onun hakları uğruna verdiği mücadeleye saplanmasın... Ne niyet tek başına yeterli bunun için, ne de tek tek ellerin mücadelesi.

12 Eylül öncesi gençliğimizin ayrı ayrı güçleri daha insanca bir yaşamı uğruna, canlarını çekinmeden verme pahasına yılmadan mücadele ettiler. Hatalarıyla, yanlışlarıyla, bize bıraktıkları olumlu mirasları yla, onlar ortak geçmişimizdir. Onların hiçbiri bu mücadeleden özel bir çıkar umm adı. Onların hepsi, bu mücadeleyi en iyi kendileri vermek için uğraştı. Ama, kimse tek başına o utkuya ulaşamadı. Düşmanları ulaştı... Kimsenin kuşkusu olmasın ki, kalıcı olmayacak... Yine kimsenin kuşkusu olmasın ki, düşmanı ilahi güçler yenmeyecek... Ne de sihirli sözcükler. Ne de kaflarımızda kurduğumuz o hayran olunası yüce hayaller. Bastığımız zemin, toprak.. Ne yapacaksak biz yapacağız.

12 Eylül, tüm demokratlara, devrimcilere saldırdı. Kendisine uymayanlara saldırdı. İşçiye, köylüye, öğrenciye, bir bütün olarak gençliğe saldırdı. Onun farklı görüşler, farklı yöntemler izleyen temsilcilerine saldırdı. Acımasızca, barbarca saldırdı. Daha az ya da daha çok; ama kimseyi unutmadı. Daha az ya da daha çok onları ortak bir kadere itti...

12 Eylül'den önce ayrışmanın koşulları daha güçlüydü; şimdi birleşmenin...

Şu sevindirici; şimdi herkes birlikten bahsediyor. 12 Eylül yenilgisinin bizlere en büyük iyiyiği(!) belki de bu. Üzücü olan, ama daha çok düşündürücü olan şu; hemen herkesin birlikten farklı şeyler anladığı.

80 öncesi ülkemiz gençliğinin yaşadığı koşullar öylesineydi ki, çoğu kez durup düşünmeye, "nereye gidiyoruz?" un yanıtlarını aramaya zaman yoktu. Okulda, işyerinde, mahallede ve hatta köy yerinde somut, açık düşünmeye izin vermeyen kanlı bir kavganın ortasındaydı gençlik. Toz, duman içinde kimin kime saldırdığı, kimin asıl hedefinin ne olduğu karıştı çoğu kez. Kavga öyle şiddetli ve öyle karışıktı ki, 70'li yılların sonuna doğru örneğin üniversiteli gençlik, kendi öz çıkar ve istemlerine sahip çıkmanın önüne ister istemez başka mücadeleleri koymak zorunda kaldı. Katliamlara varan faşist saldırılar, siyasal açıdan parçalanmış ileri-devrimci gençliğin kendi iç çekişmeleri hemen çözüm bekleyen sorunlar olarak hep gündemde kal-

Denilebilir ki, 70'li yılların sonunda üniversiteli gençlik kendi öz çıkarları için doğrudan mücadele etme zamanı bile bulamadı. Yine, üniversiteli gençliğin en ileri, en yiğit kesimleri gündemlerindeki (yada gündemlerine sokulmuş) bu sorunları çözmek için uğraşırken, geniş öğrenci yığınlarını kucaklayamadılar.

Şunu herkez kabul edebilir sanırım, şimdi, üniversite gençliğinin değişik görüşlerden en ileri kesimlerinin önündeki sorunlar 80 öncesinden farklıdır...

80 sonrası birlik eğilimini güçlendiren nedenler yalnızca öznel değildir. Ortak bir yenilgi ve ortak bir kaderden (baskı, işkence, ölüm, zindan) kaynaklanmıyor. Aynı zamanda, ağır koşullarda zayıflayan demokrat-devrimci güçler, yığınlara ulaşabilmekte buldukları en küçük olanağı da, birlikte çalışmadan değerlendiremeyeceklerini gördüler. Üniversitelerde de bu böyle oldu... Kimileri daha önce gördü, kimileri daha geç, ama şimdi herkes şunu biliyor, öğrenci dernekleri öğrenci yığınlarına ulaşmada önemli bir olanaktır. Kurulma çalışmaları yapılan bütün derneklerde bu güçlü olanağı kullanabilmek, seslerini duyurabilmek için tüm demokratik-devrimci güçler birlikte çalıştılar. Ne yazık, bugün kurulu derneklerde kuruluş sürecindeki birlikte çalışmanın yerini ayrışma, derneği tek başına ele geçirme çabaları aldı. Kimse, "ben yapmadım, yapmıyorum" demesin.

Biz YARIN okurları, tüm demokrat devrimci güçler şapkalarını koyup masaya "ben neyi eksik yaptım da bu hale geldi" diye düşünmelidir. Sorumlu anlayış budur.

Bugün var olan somut koşullar hepimizi öğrenci Derneklerinde birleştiriyor. Bu, üniversite gençliğinin ulusal çapta tek bir örgütlenme içinde birleşebilmesi açısından tarihsel bir fırsattır.

Bu fırsatı iyi değerlendirebiliyor muyuz? Bugün Öğrenci Derneklerinin çalışmalarından bütünüyle memnun olan, veterli bulan beri gelsin. Öğrencilerin yaklaşık yarısı Öğrenci Derneklerine üye olmayı düşünürken (Cumhuriyet veri araştırması 1 mart 1987) toplam üye sayısının tüm öğretmenlere oranının yüzde 5 lerde, 7 lerde dolaşmasından kim memnun olabilir?

Öğrenci Derneklerinin çalışmalarını yeterli bulmayanlar düşünmelidirler. Başarılı olmak için hangi sorunları çözmek zorundayız? Derneklerin, yığınların sorunlarına vaklaşımı sorununda, yığınsallaşma sorununda, dernek içi demokrasi sorununda ve daha bir dizi sorunda çözülecek düğümler vardır. Ama tüm bu sorunların çözülmesine neden olacak ana düğüm 'birlik" sorunundaki düğümdür.

Hemen herkesin şu veya bu düzeyde birliği savunduğunu daha önce söyledik. Birlik sorunu bir uzlaşma sorunudur. "Benim görüşlerim doğrudur, birlik sözkonusuysa benim görüşlerimle birleşilebilir" mantığı birliğe kapalı bir mantıktır. Birliği en çok isteyen, verebileceği en çok ödünü verendir. Ama hangi konuda ödün verilecek? Burada, çok ünlü "ilkeler" sorunu gündeme geliyor. Kimileri birliğin anti-faşist, anti-emperyalist olması gerektiğini, kimileri buna ek olarak, anti-şovenist ve olması gerektiğini, reformistlere ve revizyonistlere kapalı olması gerektiğini savunuyor. Kimileri de birliğin önündeki engelin (sol) sekterlik olduğunu söylüyor.

Ne oluyor? Bütün bu nitelendirmeler siyasi nitelendirmeler değil mi? Kim Öğrenci Derneklerini öğrenci yığınlarının politik temsilcisi olarak görüyor? Öğrenci Derneklerine politik misyonlar yüklemek, onları yalnızca ve yalnızca politik örgütler olarak görmek, temel ilkelerinin politik ilkeler olmasını savunmak doğru mudur? Bakın, şunu söylemiyorum, Öğrenci Dernekleri şu veya bu şekilde geniş yığınları kucaklayabildiği oranda politik gelişmelere aktif katılan, politik gelişmelerde yeri olan örgütler olacak, olmalıdır da. Benim sorduğumu şu: Yalnızca sınav yönetmeliklerine karşı olan, yalnızca yurt yönetmeliklerine, yalnızca paralı öğrenime, yalnızca YÖK'e karşı olan ama yukarıda sözü geçen nitelendirmelerden hiçbirine sahip olmayan öğrenciler nerede örgütlenebilecek?

Biz demokratlar-devrimciler onlara örgütsüzlük mü öğütlüyoruz? Onlar derdiğim küçük bir kesim değildir. Şu dunıma sayıları yüzbinleri bulan ve neredeyse üniversite öğrencilerinin yarısına yakın bir kesimdir. Onların anti-faşist, anti-emperyalist, anti-şovenist vb. olmalarını bizim dışımızda ilahi bir gücün mü gerçekleştirebileceğini düşünüyoruz? Onları biz kucaklayamazsak, onların kendi sorunları temelinde mücadele vermelerini sağlamazsak, onlara daha önemli sorunların da çözüm beklediğini nasıl anlatabiliriz?

Ya da, daha değişik bir soru: Üniversite gençliğinin kendi öz sorunları akademik-demokratik haklarını doğrultusunda mücadele vermesini örgütlemek önemsiz bir iş midir?

Ya da öğrenci derneklerine deyim yerindeyse taktiksel bir yaklaşım gösterip, akademik demokratik sorunlara sahip çıkarak, öğrencilerin güvenini kazanıp, yönetime gelinen yerde öğrenci derneklerini hemen bir politik çizgi örgütü haline getirmeyi amaçlamak doğru mudur? Böyle bir olay henüz yaşanmamışsa da, varolan gelişmelerden kimi grupların ya da hemen tüm grupların kimi insanlarını bu görüşlere sahip olduğunu söylemek pek yanlış olmaz.

Peki şu yapılamaz mı? Ulusal çapta her görüşten üniversite öğrencisinin akademik-demokratik haklarına sahip çıkacağı, istemlerini yaşama geçirmek için mücadele edebileceği "sendikal tipte" bir örgütlenme kurulamaz mı? Bu görüş, "halk savaşından", "öncü savaştan", "sosyalist devrimden", bunları küçümsemek için örneklemiyorum, daha mı uzak bir hedef?

Sonuç olarak: Öğrenci Dernekleri doğrudan politik misyonlar yüklenmiş örgütlenmeler olamaz, daha doğrusu olmamalıdır. Sorunlar için mücadale edebileeek her görüşten öğrenciyi barındıran "sendikal tipte" örgütlenmeler olmalıdır. Bütün bu yazılanlardan sonra, şu soru sorulabilir: Anti-faşist, anti-emperyalist doğrultudaki gençlerin birliği sorununu nereye koyuyoruz? Bu önemli değil midir? Önemlidir, hem de çok önemlidir. Hatta o kadar önemlidir ki, öğrenci derneklerinin öğrencilerin önemli çoğunluğunu kucaklayabilmesi, onların sorunlarına sahip çıkmaları için mücadele etmelerinin sağlanabilmesi bu gençlerin omuzlarındadır. Omuzlarımızdaki bu yükü kaldırabilmek ancak ortak mücadeleleyle ve birlikle mümkündür. Ama anti-emperyalist, anti-faşist gençlerin birliği sorunu doğrudan siyasal bir sorundur. Akademik-demokratik mücadeleyi temel alan -sendikal tipte- örgütlenmeleri'n dışındaki bir platformda, doğrudan siyasi platformda çözümlenebilir. Böylesi siyasi birbirlik en azından zıt kutuplaşmalara engel olabilecek bir yanyana gelme ve ortak mücadele sağlanamadıkça da kimse öğrenci derneklerinin yığınları kucaklayabilmesini, onların istemlerine sahip çıkabilmesini beklemenemelidir.

Ne açıdan bakılırsa bakılsın, birlik sorunu en önemli sorunumuzdur. Yeniden tekrar ediyorum. Birlik sorunu uzlaşma sorunudur. Birlik, ödün vermekle mümkün olabilir. Ödün vermek için, kimsenin ideolojik görüşlerini değiştirmesi gerekmez, ödünü birlik için en çok çalışan ortakçıkarlardoğrultusunda mücadele etmek dışında hiçbir ağır hesabı olmayanlar verebilir... Öncelikle biz, Yarın okurları, ortak çıkarlara hizmet ettiği ölçüde hiçbir kişiye, görüşe ödün vermekten kaçınmamalıyız. Herkezin bizim ölçünüzde ödün vermesini, esnek davranmasını da bekleyemeyiz. Bu bekleyiş, herkesin ilk adımı için diğerini kolladığı, ama hiç kimsenin adım atmadığı bir bekleyiş olabilir.

Son olarak, yukarıda değindiğim konulara duyarlı herkese sormak istediğim şu: Öğrenci dernekleri gibi sendikal tipte örgütlenmelerde, rejimi karşıtı anti-faşist, anti-emperyalist gençliğin birliği sorununda uzlaşmaya hazır mıyız? Ödün vermeye hazır mıyız? Birlikte mücadeleye hazır mıyız?

AKADEMİK-DEMOKRATİK MÜCADEL

"Somut hedeflere yönelik eylemler içinde, sorunlara karşı çıkan öğrencilerle, demokrat, devrimci öğrenciler birlikte mücadele ederler. Burada, demokrat, devrimci öğrencilere düşen görev, her an mücadelenin içinde ve yığınların bir adım önünde olmak, onların kendi deneyleri temelinde öğrenmelerine ve siyasal bilinçlenmelerine yardımcı olmaktır."

Bugün ülkemizde yüksek öğrenim gençliğinin mücadelesi akademik demokratik istemlerin öne çıktığı, hızla yükselen bir eğri izlemektedir. Bizce bu durum henüz pek çok eksikliği bağrında taşısa da devrimci gençliğin üzerinde birleşebileceği, en geniş gençlik kesimlerinin savaşımına önderlik edebileceği, ve en önemlisi de en geniş gençlik kesimlerinin uğrunda aktif savaşıma çekilebileceği bir temel oluşturması açısından tarihsel önemdedir. Ülkemiz gençlik hareketinin hızla serpilip boy vermesi, demokrasi mücadelesinin aktif bir bileşeni olabilmesi açısından çok zengin olanaklar sunmaktadır. Gençliğin geleceğini bugünden hazırlalaması anlamında gelişkin bir perspektif açmaktadır.

Durum böyleyken kimi arkadaşlar bu istemlerin öne çıkartılmasının mücadeleyi sınırlandıracağı kaygısını taşımakta, bu nedenle savaşımın siyasal hedefleri de içermesi gerektiğini söylemektedirler. Sözkonusu arkadaşlar derneklerin örgütlenmesine de bu anlayışa uygun bir biçim ve içerik kazandırmaya çalışıyorlar. Bu çevreden bir arkadaş şöyle diyor: " Demek elbette öğrenci sorunlarıyla ilgili çalışmalar yapmalı, ama sorunun reformlarla çözülmemeyeceğini göstermeli, bunu eylemlerinde ortaya koymalıdır."

Böylesi bir anlayış öncelikle demokratik kitle örgütü-polltik örgüt kavramlarının karıştırılması anlamına gelse de, bizce bu bir sonuçtur. Daha temel bir kavram kargaşasının sonucudur. Yazarmısın konusu da bu olduğundan tartışmaya bir dergiinin, birinci sayısındaki "Öğrenci Genclik Ayakta" başlıkb yazısından bir alıntı ile girmek istiyorum.: "...44. Madde, harçlar gibi bazı somut uygulamalara karşı çıkılırken bütün bu uygulamaları meşrulaştıran, YÖK yasasının gözden kaçırılması şeklinde anlayışlardır. Biz şu veya bu somut talep için mücadele edilmeyeceği fikrinde değiliz. Aksine, bu gereklidir, yürütülmelidir. Ne var ki söz konusu somut talepler için mücadele edilirken hiçbir şekilde onların kaynaklandığı zemine göz yumulamaz. Ve o zemine yönelmenin önüne geçilemez."

Bu saptama, ilk bakışta doğru gibi değerlendirilebilirse de, vurgu açısından önemli bir yanlışı içermektedir. Yazıda vurgu, mücadelenin yükseltilmesi hedeflenen belgilerine yapılmıştır. Burada YÖK'tür. Bu vurgu, bir başka yazıdafaşizme karşı savaş ya da sosyalizm için savaş şeklinde de olabilir. Bu vurguyla yapılmak istenen şu veya bu somut istem temelinde hareketlenen yığınlara devrimcilerin göstereceği bir üst savaşım hedefi, yığınların siyasal bilinçlenmeleri açısından yapılacak siyasal ajitasyon propagandanın üzerinde yükseleceği temeli göstermek ise, bu elbette doğrudur. Fakat yapılan, sorunların asıl kaynaklarını gösteren belgilerin (örneğimizde bu belgi YÖK'tür) yığınların bu kaynağın bir sonucu olan sorunlar temelinde yürüttüğü savaşının başını çeken belgilerin (örneğimizde bu belgi 44. Madde'dir) önüne geçirilmesi ise, bu tartışmasız yanlış olacaktır. Söz konusu çevreden arkadaşların pratik tutumları, ikinci saptamanın doğrulanması yönündedir. Burada kaçırılan, somut istemler temelinde yürütülen savaşımların mücadelenin yükseltilmesi hedeflenen bir üst aşamaya ulaşması yönünden oynadığı devrimci roldür.

Kanımızca böylesi bir anlayış mücadelenindoğru bir,hatta yönlendirilmesi mümkün değildir. Açarsak, soyut eylem olmaz.
Her eylem somut hedeflere yöneliktir. 44. madde çevresinde yönetilen çalışmalar 44. maddenin değiştirilmesi hedefine yöneliktir. Budoğrultuda yürütülen bir kampanya 44 Madde uygulamasından doğrudan zarar gören herkesi, yani tüm öğrencileri kapsar. Hatta, kampanyanın başarısı bu uygulamadan dolaylı olarak zarar gören, örneğin öğrenci velilerini, öğretim üyelerini vb kesimleri de mücadeleye çekmesiyle bağlıdır. Elbette, bu mücadele sürecinde farklı bilinç düzeyleri söz konusudur. Sadece 44. Madde'nin Demokles'in kılıcı gibi tepesinde sallanmasına karşı çıkan öğrencilerle, demokrat. devrimci öğrenciler bu kampanya içinde birlikte mücadele ederler. Bu mücadele, en sıradan öğrenciye bile çok şey kazandıracak bir dizi süreci bağrında taşır. Hareketlenen yığınlar, kendi deneyleriyle öğrenirler. Kendi özgüçlerini görürler ve bu gice güvenmeyi öğrenirler. Öğrenmeye her dönemdekinden daha çok açık hale gelirler. Burada demokrat devrimci öğrencilere düşen görev, bu mücadele içinde her an yığınların içinde, onların bir adım önünde olmak, onların kendi deneyleri temelinde öğrenmelerine, siyasal bilinçlenmelerine yardımcı olmaktır. İşte bu süreç, 44. Madde ile YÖK hağının yakalanmasının, 44. Madde mücadelesinin "YÖK'e Hayır" istemiyle bağlanmasının önünü açacaktır. Veya, önümüzdeki öğretim döneminde büyük olasılıkla yükseltilebilecek geniş öğrenci yığınlarının uğrunda savaşıma atılabileceği 'YÖK'e Hayır" istemi etrafında yürütülecek bir mücadelenin bir üst aşamaya sıçraması olanaklı olacaktır.

Aksi durumda "44. Madde'ye hayır, ama YÖK kalkmadan sorunlarımız çözülemez, ya da YÖK'e hayır. ama rejim varoldukça yeni YÖK'ler yaratılabilir." vb gibi karikatürize söylemler ortaya çıkar ki, böylesi belirlemelerle yığınların savaşıma etkin bir biçimde çekilemeyeceğini söylemek kahinlik olmaz.

Kanımızca burada karıştırılan, tek tek kişilerin bilinçlenmesi ile yığınların bilinçlenmesi arasındakl farklılıktır. Sıradan bir öğrencinin çeşitli etkilenmelerle bir süre sonra devrimci görüşlere sempati duyması ve hatta devrimci hedefler uğrına savaşıma atılması olanaklı ise de, aynı şeyin yığınlar içinsöylenmesi söz konusu değildir. Elbette burada söylenmek istenen, yığınların bilinçlenmesinin önce 44. Madde, sonra paralı öğrenim, sonra üniversite yönetimine katılma, sonra YÖK, sonra rejim vb bir sıra izleyeceği değildir. Ama, yığınlar bugün hareketete geçirebilmek için onların şu anki bilinç düzeylerine denk düşen, uğrunda savaşıma atılabilecekleri istemleri öne çıkamak gerekli. Bir sonraki evrenin istemleri mücadele süreci içerisinde şekillenir, açığa çıkar. Hiçkimse yığınların savaşımının izleyeceği aşamaların şemasını çıkaramaz. Çıkarmaya yeltense bile yığınların savaşımı şemalara uygun gelişmez. Devrimcilerin görevi, verili koşullarda, yığınların en geniş kesimlerini harekete geçirecek, onları mücadele alanlarına çekecek istemleri formüle etmek, bu savaşımın en önünde olmak, doğru bir önderlikle mücadele içinde hareketlenen yığınların siyasal bilinçlenmelerinde savaşımın bir üst aşamasının görevlerini kavramasında etkin bir rol oynamaktır.

Bu noktada sık sık kullanılan devrimci istemler-reformist istemler ikilemlerinin üzerinde de durmak istiyoruz. Lenin, devrimcilerin ne zaman reformlar için mücadele etmek, ne zaman iktidar hedefini ileri sürmek gerektiği konusunda titiz davranmaları gerektiğinin altını çizmiştir. Eğer, yanlış anlamıyorsak buradan mücadelenin kimi evrelerinde devrimcilerin görevlerinin yığınların reformlar uğrundaki müdaelelerine önderlik etmesi gerektiği sonucu çıkar.

Bu nedenle, Bolşevikler çeşitli dönemlerde yığınların savaşımında reform taleplerini öne çıkarmışlardır. Buna iktidar için mücadeleden vazgeçtikleri için değil, yığınları iktidara almak için savaşıma çekebilmeye mücadelenin o anki evresine denk düşen araçlar oldukları için gereksinim duymuşlardır. Öyleyse, yanlış olan reformlar için mücadele değildir. Yanlış olan, reformizmdir. Karıştırılan ise reformlar için mücadele ile reformizmdir. Halbuki, ikisi birbirinden apayrı şeylerdir. Lenin, Çarlık Rusyası koşullarında "Demokratik Cumhuriyet" talebinin bir reform talebi olduğunu vurgularken, bu talebin mücadelenin o anki evresine denk düşen devrimci bir istem olduğunun altını çiziyordu. Yine Lenin'e göre, reformizm yığınların iktidara yürüdüğü bir anda "Durun, daha demokratik cumhuriyeti gerçekleştirmedik" demektir.

Buradan bizim çıkarttığımız sonuç şudur. Biristemin devrimci içerik taşıyıp taşımadığı, söz konu-

E ve POLİTİK MÜCADELE ÜZERİNE

suistemin demokratik-ekonomik karakterine bakarak belirlenemez. Önemli olan, söz konusu istemin mücadelenin hangi evresinde öne sürüldüğüdür. Bu nedenle bugün ek sınav, 44. Madde, paralı öğrenim, disiplin yönetmeliği vb istemler temelinde yürütülen mücadeleyi devrimci içerikten yoksun görmek, bunları reformist olarak değerlendirmek, yukarıda vurgulamaya çalıştığımız basit gerçeği görememek olur. Biraz daha açarsak, bu istemler reform talepleridir. Tıpkı, YÖK'ün kaldırılması, özerk-demokratik üniversitenin kurulması vb gibi. Yanlış olan, bu talepler uğrunda mücadele etmek değil, gençliğin YÖK'e hayır diye öne atıldığı bir dönemde "Durun, daha 44. Madde'yi değiştirmedik, önce onu değiştirelim" demektir. Anladığımız kadarıyla, reformizm de, tam da bu noktada başlamaktadır.

Eğer, önümüzdeki dönem yükseköğrenim gençliği "YÖK'e hayır" istemiyle öne atılabilirse (ki, bu elbette devrimcilerin görevidir.) bu hiç de YÖK'ün bir sonucu olan 44. Madde, paralı öğrenim vb gibi istemler uğruna yürütülen mücadelenin hedeflerine ulaşmış olmasının, yani buradaki somut taleplerin (44. Madde'nin kaldırılıp, alternatif 44' le değiştirilmesi, paralı öğrenime son verilmesi) gerçekleşmiş olmasının bir sonucu olmayacaktır.

Kuşkusuz, bu taleplerin gerçekleşmiş olması büyük bir kazanımdır. Fakat, asıl önemli olan bu talepler uğrunda savaşımın, mücadelenin bir üst evresi olan YÖK'e hayır boyutuna yükseltilmesinde oynadıkları devrimci roldür, sıçrama tahtası nitelikleridir.

Tersi bir biçimde "YÖK'e hayır" belgisinin yükseltilmesinin hemen ardından yığınların bu hedef doğrultusunda savaşıma çekilebileceğini düşünmek olur ki bu da büyük bir yanılgıdır. Eğer yükseköğrenim gençliğinin mücadelesinin bugünkü evresinde YÖK'e hayır istemi giderek reel, yığınların uğrunda savaşıma atılabilecekleri bir hedef haline gelebiliyorsa, bu, bugünün dünden hazırlanmasının bir sonucudur. Bir an için, geçen birkaç yıl içinde yükseköğrenim gençliğinin yürüttüğü somut istemler uğrundaki mücadelesini yok sayalım. İşte o zaman bugün için reel bir savaşım hedefine dönüşen YÖK'e hayır istemini de yok saymak gerekecektir.

Tüm bunların sonrasında söylenmesi gereken şu olmalıdır. Devrimciler politik hedef ve taktiklerini belirlerken devrimci ağırlığı, yığınları daha ileri mücadelelere yönlendirme yeteneğine vermelidir.

Bizce bu noktada bu arkadaşların en temel yanılgısı, akademik-demokratik istemler uğrunda yürütülen mücadele ile politik mücadele arasındaki diyalektik bağı kavrayamamış olmalarında yatmaktadır. Elbette, akademik-demokratik mücadele ile politik mücadele birbirine karıştırılmaması gereken ayrı ayrı şeylerdir. Fakat, bir o kadar önemli diğer bir yanı da, bunların birbirinden kopartılamayacağını, aralarında diyalektik bir içiçe geçme, birbirine geçişme olduğu gerçeğidir. Sınıflı toplumlarda en basit bir ekonomik, demokratik, akademik istem bile öz olarak politik bir içerik taşır. Burjuva demokrasinin en gelişkin olduğu, en gelişmiş kapitalist ülkelerde bile bu gerçek değişmez. Kısa bir süre önce Fransız Hükümeti'nin çıkartmaya çalıştığı Antidemokratik yükseköğrenim yasasına karşı Fransız öğrencilerin giriştiği savaşım, kısa sürede diğer toplumsal kesimlerin de içine katıldığı milyonluk gösterilere dönüşmüş, bakanın istifası, yasanın bir bölümünün geri çekilmesi, gösterilerin durdurulmasına yetmeyince, hükümet yasayı tümden geri çekmek zorunda kalmıştır. Bu, Fransız egemen sınıflarına karşı başta Fransız öğrencileri olmak üzere Fransız halkının elde ettiği siyasal bir başarıydı.

Burada önemli olan akademik-demokratik mücadeleyle politik mücadele arasındaki bağ açısından somut koşulların (yer, zaman, siyasal durum vb) oynadığı roldür.

Ayrıca, bugün ülkemizdeki siyasal koşullar da bu bağın değerlendirilmesi açısından belirleyici önemdedir. Bugün ülkemizdeki siyasal rejim, ABD emperyalizminin ve onun ülke içerisindeki işbirlikçilerinin erkini temsil etmektedir. Tüm hesaplar, söz konusu kesimlerin gelecekteki çıkarlarının da garanti altına alınmasına yöneliktir. Bu nedenle gençlik, özellikle de yükseköğrenim gençliği rejimin boy hedefi dir. YÖK ve diğer bir dizi gerici yasa ve uygulamalarla yapılmak istenen, düzenin sadık bekçisi bir gençlik yaratmaktır.

İşte bu nedenle, ülkemizin içinde bulunduğu siyasal koşulların bir sonucu olarak en basit bir istem bile rejimin en azgın saldırısına maruz kalmaktadır. Söz konusu istemler, en geniş kesimleri siyasal iktidarla karşı karşıya getirecek bir karakter taşımaktadır. Ve yine bu nedenle en basit bir istem bile emperyalizmin, rejimin planlarını bozmaya yönelik olduğu için anti-faşist, anti-emperyalist bir karakter taşımaktadır.

Bu açıdan bakıldığında, akademik-demokratik istemler temelinde yürütülen savaşım, mücadeleyi sınırlandırmak bir yana, mücadelenin boyutlarının genişletilmesi, siyasal hedeflerle iktidar için verilen mücadeleyle bağlanabilmesi açısından çok zengin olanaklar içermektedir. Fakat burada asıl önemli olan nokta, akademik-demokratik istemler temelinde mücadelenin yığınların kendiliğinden bilinçlenmesini ve siyasal hedefler uğruna savaşıma katılmasını sağlamak gibi bir misyonu olmadığıdır. Onun misyonu, bu temelde açtığı zengin olanaklardır. Bu olanakların gerçeğe dönüştürülmesi ise devrimcilerin görevidir.

Öz olarak devrimci gençliğin önünde duran bugünkü görev, gençliğin akademik-demokratik istemler temelinde yükselen mücadelesine önderlik etmek, bu mücadele içerisinde hareketlenen yığınların kendi deneyleri temelinde siyasal bilinç kazanmalarına ve siyasal hedefler uğrunda savaşıma atılmalarına dolaysız etkide bulunmaktır.

Burada, akademik-demokratik istemler temelinde mücadelenin politik mücadele ile olan sıkı bağı konusunda Lenin'den bir alıntı yapmak istiyoruz:

"... Akademik bir hareketin siyasal hareketi geriletiği ya da onu dağıttığı ve ondan uzaklaştığı durumlar olabilir. Böyle bir durumda sosyal demokrat öğrenci gruplarının görevi doğal olarak böyle bir harekete karşı ajitasyonlarını yoğunlaştırmak olurdu. Fakat, günümüzdeki objektif siyasal koşulların başka türlü olduğunu herkes görmektedir. Akademik hareket, dar bir özerkliğe az ya da çok alışmış olan yeni bir öğrenci gençlik "kuşağı" hareketinin başlangıcı anlamına gelmektedir. Üstelik, bu hareket kitle savaşımının başka biçimlerinin olanadığı bir zamanda, geniş yığınların daha sessiz, yoğun ve yavaş bir şekilde üç devrim yılının deneyimlerini özümlediği bir geri çekilme döneminde başlamaktadır.

Bu koşullar altında eğer "akademik" bir harekete karşı çıkarsa, sosyal demokrasi büyük bir yanılgıya düşmüş olacaktır. Hayır bütün öğrenci grupları tüm çabalarını bu hareketin desteklenmesi, yayılması ve bundan yararlanılması üzerine yoğunlaştırmalıdır. Bizim görevimiz, "akademik" protestocular yığınına bu çatışmanın objektif temelini açıklamaktır. Bizim görevimiz, bunu bilinçli bir siyasal çatışma haline dönüştürmek, sosyal demokrat öğrenci gruplarının ajitasyon faaliyetlerini on katına çıkarmak ve bütün bu faaliyetler boyunca son üç yılın tarihinden devrimci dersler çıkarılması için çaba göstermektir." (Lenin, Gençlik Üzerine, Öğrenci Hareketi ve Günümüzde Siyasal Durum başlıklı yazıdan, sayfa 226.)

Son olarak yazının bütün içerisinde tartışmaya çalıştığımız ana fikrin altını bir kez daha çizerek tartışmamızı noktalandırmak istiyoruz.

Bir belginin ortaya atılması, tek başına yığınların o belgi uğrunda savaşıma atılmaları sonucunu doğurmaz. Şayet öyle olsaydı, bu, devrimcilerin görevinin koşulların her nasılsa olgunlaştığı bir ortamda yığınları gidilmesi gereken yolu gösteren bir yol işaret levhasına indirgenmesi anlamına gelecektir. Bu nedenle devrimcilerin görevi, sadece savaşımın nihai hedeflerinin propagandası ile sınırlandırılması, yığınları bu hedefler uğrunda savaşıma çekebilecek doğru bir politik savaşını hattı oluşturmak gerekmektedir. Bunu başarabilmek, bugünün görevlerini doğru bir biçimde görebilmekle, bunun için yığınların içinde olmakla, onların ruh halini bilinç ve savaşkanlık düzeylerini bilmekle, yığınlarla ilgili herşeyi bilmekle olanaklıdır.

Böylesi bir politik hattın oluşturulması, yığınların bugünden uğrunda savaşıma atılabilecekleri hedeflerin öne çıkartılması, yığınların kendi deneyleri temelinde öğrenmelerinin önünün açılması mücadelenin bir üst aşamasının görevlerinin ve hedeflerinin kavratılması, en geniş yığınların nihai savaşım için hazırlanması anlamında belirleyici bir rol üstlenecektir. Sözü, yine Lenin'den bir alıntı ile bitirmek istiyoruz:

"... Sadece siyasal ortak eylem ilan etmek ve devrim derslerinin" son sözünü tekrarlayıp durmak yetmez, siyasal bir eylem için ajitasyon yapabilmeyi becermek gerekir. Bunun için her olanaktan, her koşuldan ve özellikle şu ya da bu ileri unsurun otokrasi ile düştüğü, kitleleri etkileyen her büyük anlaşmazlıktan yararlanmayı bilmek gerekir." (agy, syf 225)

Sol, Devrimci Güçlerin Birliği ve Demokratik Öğ

Ülkemiz gençliğine son yedi yılda çıkartılan faturanın yükü ağır olmuştur. Bir yandan örgütlenme ve söz söyleme özgürlüğü baskı ve yasak altına alınırken, diğer yandan YÖK belasından düşük ücrete, işsizlikten angaryaya kadar uzanan sorunlar gençliğin başına sarılmıştır. 12 Eylül sadece yasaklama ve sınırlama ile yetinmemiş, aynı zamanda yürüttüğü ideolojik saldırılar ile gençliğin düşünsel yapısını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu koşullarda; gençliğin örgütlenmesi, kendi hak ve çıkarları için kavgaya kazanılması ve gençliğin örgütlenmesi kendi hak ve çıkarları için kavgaya kazanılması ve demokrasi savaşımına aktif olarak katılmasının sağlanması görevi, öncelikle olarak sol, devrimci güçlerin omuzlarındadır.

Sol, devrimci güçler 12 Eylül ile birlikte ağır kayıplara uğramış, yığınlar ile olan bağları derin yaralar almış, varlığını sürdürme savaşımı vermek durumunda kalmıştır. Ancak, 12 Eylül'ün yoketme planı başarıya ulaşamamış, daha ilk günden gösterilen direnç ve sesini duyurma gayreti gün geçtikçe geniş bir yelpazeye yayılmış, toplumsal pratiğin çeşitli alanlarında kendini ortaya koyma konumuna yükselmiştir. Özellikle hareketliliğin geliştiği öğrenci gençlik alanında, sol, devrimci güçler; demokratik öğrenci hareketinin yaratılmasında ve savaşımının yükseltilmesinde belirleyici rol oynamış, hareketin önderliğini üstlenmiştir.

Demokratik öğrenci hareketinde sol, devrimci güçler elde ettikleri konuma; örgütsüzlük düşüncesine karşı örgütlenmeyi aktif biçimde savunarak, zeminler ve araçlar yaratarak, güncel görevleri yerine getirmek için savaşım vererek ulaşmışlardır. Demokratik öğrenci hareketinin elde ettiği başarılar ve biriktirdiği deneyimden sonra gelinen noktada, örgütlenme ilke ve anlayışlarında ortaya çıkan farklılıklar sol, devrimci güçleri birbirinden ayırmakta ve bir bütün olarak harekete önderlik edilmesinin, yığınların kazanılmasının önüne dikilmektedir. Bu durum; sol, devrimci güçler arasındaki ilişkinin yeniden gözden geçirilmesini ve yeni bir biçime büründürülmesini zorunlu kılmaktadır.

> "Farklı anlayış ve yaklaşımların tartışmayı zorunlu kılmasına karşın, tartışmanın sürdürüldüğü ve pratikte yansımalarının sonuçlarına tekrar dikkat çekilmesi gerekir."

Sol, devrimci güçleri birleştiren etmen temel konulara bakıştaki ortak değerlendirmeleridir. Ülkenin dünya kapitalist sistemine ekonomik, politik, ve askeri olarak bağımlılığının saptanması, kapitalist toplumun uzlaşmaz sınıfsal yapısının zorunlu kıldığı savaşımın kabul edilmesi ve sömürüsüz, yeni bir dünya hedefine yönelinmesi en genel ortak özellikler olarak belirmektedir. Bu durum; sol, devrimci güçlerin değişik kanallardan aynı hedefe yürüdüklerinin tanımlanmasını beraberinde getirmektedir.

Sol, devrimci güçler önemsiz olmamakla beraber, farklılıkları ve kökenleri bir yana-içinde bulunulan tarihsel anda-toplumdaki değişim yanlısı güçler, hareketin önlerine koyduğu güncel görevleri yerine getirecek öncülerdir.

Sol, devrimci güçlerin sadece bugünün değil aynı zamanda yarının güçleri olması ve bugünden atılacak her olumlu adımın yarını kurmanın bir parçasını oluşturması ilişkilerin biçiminin üstlenilen görevleri yerine getirmeye uygun olmasının önemini arttırmaktadır.

Öğrenci gençlik içerisinde dağınıklık, aşılması gereken temel bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Öğrenci gençliğin örgütlenme alanlarının yaratılmasında önemli adımlar atılmasına karşın henüz yığınsallaşma sağlanabilmiş değildir. Tek başına dönemsel gelişmeler ve anlık yükselişlere bağlı kalmanın ana yaklaşım yöntemi olarak ele alınamacağı düşünüldüğünde, yığın çalışmasının özelliklerinin ve sol, devrimci güçlerin görevlerinin temelinde netleştirilmesi gerekmektedir.

Örgütlenmelerin yara-

tildiği ve çalışmaların sürdürüldüğü alanlarda sol, devrimci güçler arasındaki ilişki biçimi ve çalışma yöntemi, yığınların çalışmalara olan ilgi ve katılımı üzerinde önemli bir etki yaratmakta, çalışmaların kapsayıcılığı ve etkinliğini belirlemektedir. Bu yanıyla, sol, devrimci güçler arasındaki ilişkinin olumsuzluğu daraltıcı bir etki yaratmaktadır. Bunların başında birbirini dar, kalıpçı yöntemlerle tanımlama gelmektedir. Ayrım noktalarını öne çıkartma gayreti, somut, güncel görevlerin yerine getirilmesinde henüz kısıtlı olan güçleri birbirinden koparmakta, eylemin alanını daraltmaktadır. İlk olarak geliştirilmesi gereken tüm farklılıklara karşın, eylemde birliğin gerçekleştirilmesi ulaşılır. Yığınların en küçük hakları için yürüttüğü savaşımda bile, karşılarına baskıcı, otoriter kurumlaşmanın uygulamaları çıktığı düşünüldüğünde, eylemlerin bir bütün olarak gericiliğe ve onun uygulamalarına karşı bir direniş biçiminin ulaşmasında ve etkinliğinin artmasında güçlerin birleştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Sol, devrimci güçler ortak değerler ve temeller üzerinde yükselmelerine karşın, farklı yaklaşım ve anlayışlar taşımakta, bu farklılığı tartışmaktadırlar. Farklı anlayış ve yaklaşımların tartışmayı zorunlu kılmasına karşın, tartışmanın sürdürüldüğü ve pratikte yansımalarının sonuçlarına tekrar dikkat çekilmesi gerekir. İlk olarak farklılıkların olacağına ve bu farklılıklar içerisinde birlikte yürüneceğinin kavranması gerekir. Farklılıkların ortadan kaldırılmasını, eylem içinde tartışma ve ikna süreci yaşaması olarak kavramak yerine, birbirini ortadan kaldırmak olarak anlamak, esas olarak tartışmayı gerçekçilik ve uygulamalarından uzaklaştırarak, sol, devrimci güçleri birbirlerine hasım konumuna itmek demektir. Sol, devrimci güçler arasındaki tartışmanın iki önemli unsuru ortaya çıkmaktadır. Birincisi, karşılıklı güçlerin farklılıklarını neden, süreç, sonuç ilişkisi içerisinde ortaya koymalı ve ikna yönelmelidir. Burada öz (amaç), biçimi (uslubu) belirlemelidir. İkincisi, tartışmalar yığınların içinde bulundukları durum ve savaşıma kazanılmalarının yol ve yöntemleri üzerinde yoğunlaşmalıdır. Böylesi bir tartışma sol, devrimci güçler arasındaki toplumsal pratiğin gereksinim duyduğu yakınlaşmaya yanıt verecektir.

Sol, devrimci güçler arasındaki birliğe hizmet elmeyen tartışmaların, demokratik öğrenci hareketine bir diğer olumsuz etkisi, akademik-mesleki örgütlenme zeminlerini sol, devrimci güçlerin kapışma alanlarına çeviriyor olmasıdır. Tartışmaların akademik-mesleki örgütlenmeler platformunda aynı biçimde sürdürülmesi, öğrenci gençliğin öz örgütlerine ilgisini azaltmakta, bu alanları politik bilince sahip gençlerin aralarındaki tartışma platformu olarak görmelerine neden olmakta ve uzakta kalmayı kendi durumuna en uygun davranış olarak belirlemeleriyle somutlanmaktadır. Bu ise, yığınların politik savaşıma çekileceği, demokratik örgütlenmeleri daraltmaktan ve işlevlerinden uzaklaştırmaktan başka bir sonuç yaratmamaktadır. Güncel savaşımın görevlerinin yerini etkinlik kazanma almaktadır. Yığınların örgütlenmeye olan ilgisine olumsuz bir etki yaratmaktadır. Aynı zamanda sol, devrimci güçlerin birliğinin örgütlenme zemininde sağlanamaması, çok başlılığı doğurmakta, çalışmaların ve eylemlerin bulunduğu her yerde en geniş katılım ile güçlü önderliklerin yaratılması, önünüzdeki dönemin görevlerinden biri olmalıdır.

Demokratik öğrenci hareketinin gelişmesi, sol, devrimci güçlerin birbirleri ile her alanda her olaydan yararlanarak kuracakları olumlu ilişkilere bağlıdır. Sol, devrimci güçlerin önünde, yığınları kazanmak ve savaşıma seferber edebilmek için başkaca bir yol yoktur.

Hayri Ekinci

enci Hareketi

okuma notları

Büyükdedem Karl Marx

Robert J.Longuet
De Yayınevi, 1987

Yaşamın hemen her alanındaki sistemli düşüncelerini tartışmaya sunan Marx ın düşünsel yaşamı, ne sevindiricidir ki, artık bizim için bilinmeyen bir alan değil, Ya düşünceyi asla somuttan, eylemden ayırmadan sürekli mücadele içinde geçen yaşamı Biyografileri yayınlandı Şüphesiz. Arkasında birşeyler bırakan herkes gibi, Ama *"Marks'ın sahte duyarlıktan ve içini dökmekten tiksinen iradeli, gururlu, kapalı kişiliği"* bunların kronolojik; yapıtlarının anlaşılmasına yarayan bilgilerle dolu incelemeler olmasına yolaçtı. Belki de ancak torununun oğlu gerektiği gibi tanıtabilirdi bize insan Marx'ı.

Aile üyelerinin biraraya geldiğinde anlatıtan ve hepbirlikte gülünen oolaylar, acıyla anılan ölümler, ülkeden ülkeye göçler, mektuplar... Robert—Jean Longuet, eski aile geleneğine sadık torun oğlu bunlarla yetinmemiş. Ciddi bir çalışmayla biyografileri, yazışmaları, enstitü belgelerini, polis raporlarını toplamış. Tüm bunları sevgi ve saygının bütünleştiği bir üslupla aktarmış.

Bitmez tükenmez bir enerji ile yaşanan kendini aşma, yaratma süreçleri gündelik yaşamın sıkıntılarıyla içiçe geçmiş olarak lümi kitap boyunca Marx'ı tanımlıyor.

"Marx Spree'nin Atina'sı, felsefenin rakipsiz merkezi Berlin'de kurumsal bilgilerin tümünü, her yönüyle inceler.

Köln'de kuramla pratiği karşılaştırır, gerçek yaşama girer.

Sosyalist düşüncenin merkezi Paris'te tarihin anlamını ve tarihin motor gücü olan sınıf mücadelesini keşfeder. Brüksel'de araştırmalarını somutlaştırır.

Ardından ekonomi dünyasının merkezi ve ideal bir gözlem yeri olan Londra'ya gelir."

Biryerlerde mutlaka okumuş veya duymuşsunuzdur, tüm sosyalist düşünür ve eylem adamlarının getirdiklerini çürütemeyenler özel yaşamlarını hedef alan karalamalar yaparlar. Marx kibirli miydi? *"Marks'ın kibirli olarak nitelenen saldırgan, otoriter davranışları, esas olarak bir bilim adamının, yaşamını incelemeye adamış, kelleyi koltuğa almış bir adamın, cahillerin çelişkilerini, söz cambazlarının yarım yamalak bilgilerini ve herşeyden önce, entellektüel dürüstlükten yoksun olmanın ne demek olduğunu bilen ve bunlara katlanamayan bir adamın davranışıydı."*

İdeal uğruna özveride bulunma düşüncesi üzerine kurulu yaşamı canlı coşkulu doğası, tüm yaşamı boyunca koruyacağı iradeli kişiliğinin yaratıcı ingelem gücü, sevdası, çocuk sevgisi.. Kilap, Marx denince hemen akla geliveren sadece düşünüp üreten beyin imajını silip ete kemiğe bürünmüş insan Marx'ı hemen yanıbaşınıza getiriyor. Bu anlamda en çarpıcı bölüm de galiba Nil helin Liebknecht ın anılarından oluşuyor.

"Komün sürgünlerinden Longuet ile evlenen Jenny, başta dedesinin gözdesi Johnny olmak üzere, ona birçok torun verdi. Johnny Marx'a her istediğini yaptırabilirdi ve bunu çok iyi bilirdi. Londra'ya ziyarete gittiğim bir gün, ana babası tarafından oraya yollanmış olan bu yılda birkaç kez olurdu. Johnny'nın aklına 'Mahr'u (Almanca Arap gür ve kömür gibi siyah saçları ve sakalı olan Marx'a yakınlarının taktığı lakap,) posta arabası yapmak gibi bir düşünce geldi. Omuzlarına çıkıp ata biner gibi oturdu. Bu arada Engels'le benim arabanın atları olmamız uygun görülmüştü. Arabaya iyice koşulmamızdan sonra, bir av hoşusu, demek istediğim, Marx'ın Maitland Park Yolu'ndaki küçük kır evinin arkasındaki küçük bahçede vahşi koşu başladı.(...)

"Ve yola koyulundu. Deh! Ve Go on; Plus Vite; Hurra; gibi Almanca, Fransızca, İngilizce uluslararası çığlıklar yükseliyordu. 'Mahr' ter tanağından damlayana kadar dört nala zorundaydı. Engels ve ben yavaşlamaya kalktığımızda, acımasız sürücünün kırbacı ıslık çalarak üzerimize patlıyordu 'Haydi bakalım kötü at, ileri!' Ve bu, dermanı kalmayan Max'ın Johny ile görüşüp bir barış antlaşması yapmasına değin böyle sürdü."

H. Hocaoğlu

OKTAY ETİMAN "TİP ve FKF, yeraldım. Amacım daha adil, eş

OKTAY ETİMAN

1947'de Adana'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini bu kentte tamamladı. 1966 yılında önce ODTÜ ve daha sonra A.Ü SBF'ye girdi. Gençlik hareketi içinde aktif olarak yer aldı. 12 Mart öncesinde bir kaç kez tutuklandı ve cezaevinde kaldı, 12 Mart'tan sonra, DEV–GENÇ ve THKP–Ç örgütlerindeki eylemlerinden dolayı ölüm cezası aldı. 1974 yılında çıkan af ile cezası 30 yıla indi. 14 yıl cezaevinde kaldıktan sonra, 1986'da, infaz yasası uyarınca serbest bırakıldı. Şu anda çevirmenlik yaparak yaşamını kazanıyor.

"Bir hareketin ya da kişinin hedefinin sosyalizm olmasıyla, söz konusu hareket ya da kişinin eylemlerinin sosyalizme ulaştıran yol içinde olup olmadığı, bence, farklı şeyler. Nesnel dünya ile öznel niyetler her zaman çakışmıyor. O zaman ortaya hiç kimsenin başından arzu etmediği toplumsal sonuçlar da çıkabiliyor."

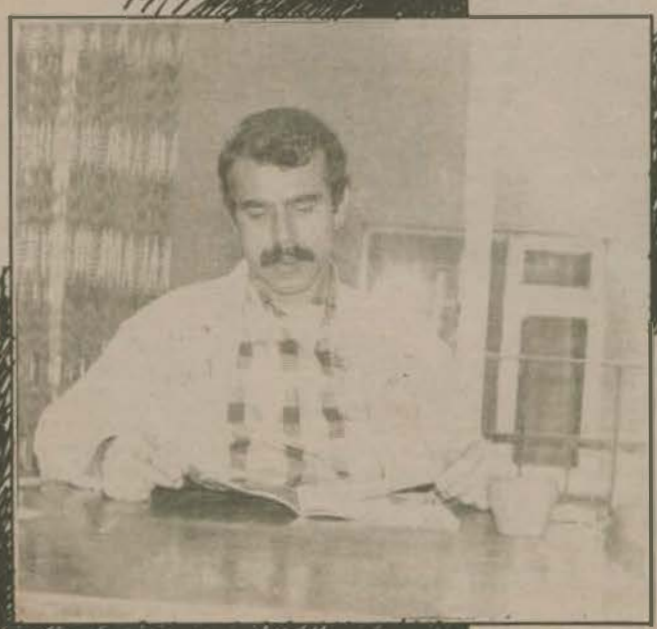

YARIN □ 1968 Öğrenci olaylarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce o günlerdeki, mücadele grafiği neye karşılık geliyordu? 1960 70 dönemi toplumsal muhalefet, bu muhalefeti yükselten kurumlar ve özellikle gençliğin bu muhalefet içindeki yeri konularındaki düşüncelerinizi açıklar mısınız?

OKTAY ETİMAN ■ 68 Öğrenci olayları, 27 Mayıs hareketi sonrasında gelişen görece demokratik ortamda, bir ölçüde açıkça ifade edilebilen toplum sorunları karşısında sorumluluk duyan üniversite öğrencilerinin, dünyanın başka kesimlerinde cereyan eden olaylardan da etkilenerek, ve bir bakıma o olayları örnek alarak giriştikleri, topluma ses duyurma amacına yönelik radikal bir hareketti. Hareketin içinde yer alan kişilerin farklı kafa yapılarında olması bence, hareketin bütününün karakterini değiştirmez.

O yıllarda, Türkiye'de, derinlerde değişmekte olan bir şeylerin yarattığı sonuçlardan etkilenen insanlar, tepkilerini, gerektiği ya da istedikleri biçimde ifade edecek ortam bulamamalarından dolayı, belki de, o sırada toplumun tutuşmaya hazır bir kesiminin, çoğunluğunu köklü değişiklikler yapılması gerektiğine inanan öğrencilerin oluşturduğu kitlenin aracılığıyla ifade etmişlerdir. Kuşkusuz, toplum kimseye bu konuda bir yetki vermemiştir ama unutmayalım ki o sırada da üniversitede değişik toplum kesimlerinden gelen öğrenciler bulunmaktadır. Bundan dolayı '68 olayları, haklı noktalardan hareket eden ve toplumsal ve tarihsel meşruiyeti olan bir kitlesel protesto idi.

60-70 dönemi muhalefetini, meslek örgütleri, sosyalistlerin içinde yer aldıkları TİP, öğrencilerin oluşturdukları FKF ve daha sonra da DEV–GENÇ teşkil ediyordu. Örgütsel bir yapıya ya da yasal bir örgütsel yapıya sahip olmayan küçük gruplar, aydın topluluklar da kuşkusuz bu muhalefetin ayrılmaz parçaları durumunda idiler. Bu örgütler, gruplar ya da topluluklar arasında hem dikey temaslar ya da daha yakın ilişkiler kurulabiliyordu hem de bazı örgüt, grup ve topluluklar birbirinden kopuk hatta birbirini dışlayan tutumlar içine girebiliyorlardı. Dönemin, radikaller denen ve daha çok bir askeri darbeye dönük çaba harcayan kesimleri ile, örneğin, TİP arasında dolaysız bir ilişkiye ben tanık olmadım. Olduğunu da sanmıyorum.

TİP, anti-emperyalizm ve sosyalizm ağırlıklı bir politika izlerken, başka kesimler, salt anti-emperyalizme ve devletçiliğe ağırlık veren bir politik tutum içindeydiler. Haliyle, bu iki kesim arasında ortak platform kurulamazdı. Bence, söz konusu on yıl içinde bu unsurların her biri de kendi görüşlerine uygun bir muhalefet birlikimi sağlamıştır. Bazı kesimler hükümete karşı, bazı kesimler sisteme karşı. Ancak, sosyalist muhalefetin oluşumuna TİP birinci derecede katkıda bulunmuştur. Bence, Türkiye'de sosyalizm fikrinin kitleselleşmesi TİP'in armağanıdır. Ve TİP o yıllarda bünyesinde daha sonra farklı örgütlenmeler içinde yer alacak ya da bizzat o örgütlerin kuruculuğunu yapacak devrimcileri de barındırıyordu. Herşey TİP idi o sırada. Gençlik örgütleri de, dinamizmleriyle toplumsal muhalefetin yükselmesine katkıda bulunmuştur. DEV–GENÇ ve önceli FKF, özellikle 65'lerden itibaren genel olarak sosyalizm fikrinin somutluk kazanmasında, gerek TİP içinde yer alan üyeleri gerekse DEV–GENÇ döneminde sosyalist düşünceli DEV–GENÇ üyeleri aracılığıyla bence önemli bir rol oynamışlardır. FKF ve DEV–GENÇ arasındaki farklılıkları şu anda genel bir konu ile ilgilendiğimiz için bir yana bırakıyorum. Ama, iki örgütün de sosyalizm düşmanlarının hedefi olması, fikrin yaygınlaşmasına katkıları olduğunu bence kanıtlar.

YARIN □ 12 Mart'ı Türkiye'deki toplumsal muhalefetin önemli unsurları şaşkınlıkla karşıladı. Bunların arasında gençlik de vardı, DEV GENÇ de vardı. 12 Mart'a geliş ve hemen sonrasında gençlik hareketinin tutumunu ve Türkiye'nin geleceğine ilişkin yaklaşımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

O. ETİMAN ■ 12 Mart'tan önce, Türkiye'de belirli çevrelerde yaygın bir askeri darbe beklentisi vardı. Bu kesimler düğümün bir "sol" darbe ile çözümlenebileceğine inanıyorlardı. Çünkü, toplumda devlet iktidarının ciddi bir alternatifi yoktu. 15-16 Haziran işçi olayları bu kesimlerin düşüncelerini ne ölçüde etkilemiştir, bilemem. Fakat, bazı güçlerin endişeye kapılmasına neden olduğu çok açık. Ben, şimdi, bu "sol" darbe beklentisi ya da isteğinin nedenleri üzerinde durmayacağım. Ancak olay buydu. Aslında, 12 Mart muhtırası verilince, daha önce, kısa bir süre içinde devrim olacağı fikrine kapılmış olanlar, beklediklerinin bu olduğunu düşünmüş olabilirler. Sorunuzu yanıtlamak için, ancak kendimi ve o sırada birlikte olduğum arkadaşlarımın tepkileri-

...ha sonra DEV-GENÇ ve THKP-C içinde ...likçi bir toplum düzeninin kurulmasıydı."

ni aktarmak zorundayım. Biz o sırada eylemler için İstanbul'da geçmiş bulunuyorduk. Bazı arkadaşlar da Ankara'daydılar. Gazetelerde, DEV—GENÇ'in, muhtırayı koşullu olarak destekleyebileceği yönünde bir açıklama yaptığını okudum. Ortada ilginç bir durum vardı. Bulunduğumuz yerdeki arkadaşlarla bu tartışıldı. Mahir Çayan Ankara'daki arkadaşlarla bu konuda görüşmesinin olmadığını, açıklamanın geri alınması doğrultusunda haber gönderilmesi gerektiği fikrinde olduğunu açıkladı. Orada bulunanlar da bu fikre katıldılar. Zaten, 12 Mart muhtırası verildiğinde, İstanbul'da bulunan arkadaşlardan biç kimse bu hareketin olumlu bir gelişme olduğu hakkında bir yorum yapmadığı gibi, harekete karşı bir tutum vardı aramızda. Bu konuşmalar sonunda Ankara'ya ulaştırılması düşünülen haberin ulaşıp ulaşmadığını bilmiyorum. O sırada, eylemler ve hazırlıkları, zamanımızın büyük bir kısmını alıyordu. Ayrıca ben THKP'nin politik hattını ve olaylar karşısındaki tutumunu belirleyen kişilerden biri değildim. Bundan dolayı, olayın gelişim seyrini izleyemedim. Fakat, sonraları bu açıklamanın geri alındığını öğrendim.

12 Mart'a gelişte gençlik hareketinin tutumu bence belirleyici olmamıştır. Darbe gelecekti. Bizim dışımızda da gelecekti. Bizim hareketimizden, olsa olsa toplumsal psikolojinin yaratılması doğrultusunda yararlanıldı. Yani darbe ortamının toplumsal psikolojisi. Ancak, bu, hareketimizin tarihsel haklılığına gölge düşürmez. Pratik politika açısından yanlış olan, tarihsel bakımdan haklı olabilir. 12 Mart muhtırası verildikten sonra, THKP—C, eylemlerinin en önemlisini, İsrail Başkonsolosu'nun kaçırılması olayını gerçekleştirdi. Bu, darbeye karşı politik bir tavır olarak düşünülmüştü. İşte bu yüzden, o dönemin Başbakanı Erim, konuşmalarında, "bizleri 12 Mart'a getiren olaylar" derken bu eylemi olumsuz kabul etmeyi tercih ederdi. Ancak, konsolosun kaçırılmasından sonra, baskılar doruk noktasına ulaştı. Bir gecede yaklaşık bin aydın gözaltına alındı. Bu olay, 12 Mart döneminin gelişiminde bir dönüm noktası oldu. Konsolosun kaçırılmasına çok sert bir tepki geldi. Biz bu kadar beklemiyorduk doğrusu. İdam edilmeleri beklenen arkadaşların idam edilmeyecekleri şu ya da bu şekilde açıklansaydı, öyle sanıyorum ki, bu olay öncekiler gibi olumlu sonuçlanacaktı.

YARIN □ *Bir dönemin eylemliliğiyle öne çıkmış bir örgütlenmesi içinde ve üst kademede bir kişi olarak yeraldınız. Düşüncelerinizi, eylemlerinizin amacını, Türkiye'ye ve dünyaya, gençliğin toplumsal mücadele içindeki yerine nasıl baktığınızı anlatır mısınız? O dönemde birlikte olduğunuz arkadaşlarınızla paylaştığınız ortak hedef neydi? Bugünkü bakışınızla değerlendirince nasıl bir sonuca varıyorsunuz?*

O. ETİMAN ■ Gençlik hareketi, 12 Mart'tan kısa bir süre önce mevcut yapısını değiştirerek, THKO, THKP—C gibi üst biçimlere geçmişti. Eylem tarzında da buna paralel değişiklikler, nitel değişiklikler oldu. Kent ya da kır gerilla hareketleri gündeme gelmişti. Ben, içinde bulunduğum örgüt için, bir gerilla hareketinin ya da örgütünün gereklerini bir çok bakımdan yerine getirdiğimizi söyleyemem. İşin ilginç yanı, böyle olmasına rağmen, o zamanın yönetimi, bizi olduğumuzdan daha büyük bir tehlike olarak gördü ya da öyle göstermek işine geldi. 12 Mart'ın nedeni, gençlik hareketleri yada THKO ve THKP—C'nin eylemleri değildi. DEV—GENÇ'in biç değildi. Elindeki silah sayısı en fazla 30-40 olan örgüt yada örgütlerin, "Anayasayı tağyir, tebdil ve ilga" etmeleri mümkün müydü? Ama öyle gösterildi. Kaldı ki, anayasayı, 27 Mayıs anayasasını kimlerin değiştirdiği de ortada. Bunlar gazete sütunlarında çok tartışıldı, Ben, toplumda adaletsizlik çarpıklıklar gördüğüm için ve yeni bir toplum düzeninin kurulmasına katkıda bulunmak amacıyla önce TİP ve FKF, daha sonra DEV—GENÇ ve THKP-C içinde yeraldım. Amacım, daha adil, eşitlikçi bir toplum düzeninin kurulmasıdır. Üniversiteye geldiğim yıldan itibaren, benim gibi düşünen arkadaşlarla birlikte oldum ve davrandım. Gençlik hareketinin, gerek 68 öncesi gerek sonrası dönemlerinde geçtiği evrelerde amacım, insanların, mümkün olduğu ölçüde eşitlikçi bir düzende yaşamaları olmuştur.

Gençlik, bütün ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de toplumun en duyarlı kesimlerinden birini teşkil ediyordu. Ancak, gençlik mantalitesini aşamayan yapılar, bu amaçlara dönük eylemlerinde çoğu kez doğru çizgiyi tutturamıyor. Türkiye'de de bence böyle olmuştur. Hiç bir ülkede gençlik hareketiyle devrime ulaşılmadı. Bir gençlik hareketinin, kendisine politik örgüt kimliğini vermesi de sonucu etkilemez. Fakat, genç insanlar, her yerde özverileriyle içinde yaşadıkları topluma bir şeyler verebilmişler, toplumlarının kendilerinden sonraki gelişimine katkıda bulunabilmişler. Bu, Türkiye için de geçerli bence. Tarih tekerrür etmez denir. Ama, tekerrürde inat, toplumsal sonuçlarıyla bireyleri de aşan olumsuzluklar doğurabilir. Bütün olumlu yönlerine rağmen. Bizim neslin devrimci öğrencileri, toplumsal sorunlar karşısında özverili tutumlarıyla sınıflar arası çelişkide alttakilerden yana tavır alan ve daha adil bir toplum için mücadele eden insanlardı. Ortak hedefimiz s yalizm idi.Farklıdüşünenler olabilir. Bu, hareketimizin genel karakterini bence etkilemez.

Bir hareketin ya da kişinin hedefinin sosyalizm olmasıyla, söz konusu hareket ya da kişinin eylemlerinin sosyalizme ulaştıran yol içinde olup olmadığı, bence, farklı şeyler. Nesnel dünya ile öznel niyetler her zaman çakışmıyor. O zaman ortaya hiç kimsenin başından arzu etmediği toplumsal sonuçlar da çıkabiliyor. Ben, o gün doğru bulduğum için katıldığım eylemlerimle ilgili olarak hiçbir zaman "keşke" demedim. Başka türlü davransaydım vicdanen rahat olmayacaktım. Ancak, aynı haksızlıkların ve eşitsizliklerin boyutlarının daha da genişlediği bugünün Türkiye'sinde sorunun aynı yöntemlerle çözülebileceğini sanmıyorum.

YARIN □ *12 Eylül öncesi gençlik hareketlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Verilen silahlı mücadele, fraksiyonlaşma ve birlik anlamında bu hareketin doğruları, yanlışları nelerdir?*

Sizce genel anlamda demokrasi güçlerinin birliği, özelde gençlik hareketi içinde birlik nasıl sağlanabilir koşulları nelerdir, getirecekleri neler olabilir?

O. ETİMAN ■ 12 Eylül öncesi gençlik bereketleri hakkında şu an ayrıntılı konuşmak istemiyorum. Ancak, en azından faşizme ve emperyalizme karşı çok daha yakın ilişkiler kurabilir ve daha sağlıklı sonuçlar ortaya çıkarabilirlerdi gibi geliyor bana. Bizim kuşakta farklı örgütlenmeler içinde yada daha sonra farklı örgütlenmeler haline gelecek gruplaşmalar içinde yeralan arkadaşlarla, faşistlere karşı çok daha yakın, sıcak, pratik ilişkiler kurmuştuk. Bu, bizim doğal halimizdi. Daha sonra bu doğallık yok olmuş. Bence bu bir zaaf.

Demokrasi güçlerinin birliğinin sağlanması için, önce kimlerin gerçekten demokrat güç olduğu saptanmalı. Bu,günümüzde özellikle önemli. Zira, bir çok politik güç ya da kişi, kendisinin demokrat olduğu görünümünü vermeye çaba gösteriyor. Türkiye öyle bir noktaya geldi ki, kendi yönetime geldiğinde işkenceyi kaldıracağını açıklamak gereğini duymayanlar bile demokrat olduklarını iddia edebiliyorlar. Örneğin, Demirel. Darbe karşısında "demokrat" ama işbaşında öyle değil. Ben, o dönemde de işkence görmüş bir kişi olarak, demokrasi için somut katkılarda bulunmaya niyetli görünmeyen kişi ve kurumlarla demokrasi gücü oluşturulması denemelerine girilmesini doğru bulmuyorum. Fakat, pratikte demokratik tutumunu kanıtlamış kurum yada kişilerle bütün önyargıları, dar pazarlıkları bir yana bırakarak, pratik sonuçlara ulaşmak için her türlü çabanın gösterilmesinden yanayım.

Demokratik öğrenci hareketi içinde birlik, cenahların karşılıklı önyargılarını bir yana bırakıp somut sorunların çözümü konusunda, o sorunları çözmeye gerçekten niyetli olan herkesle oturup konuşması ve gerekeni yapması ile mümkün olabilir sanıyorum. Sıcak ilişkiler kurulmalı. Bunun demokratik kazanımlara büyük katkısı olacağı kanaatindeyim. Örneğin, şu an bu söyleşiyi yapıyor olmamız, sizinle benim, önyargıları, eğer varsa, bir yana bırakıp, olumlu bir çaba içinde olduğumuzu gösteriyor.

Hatice Hocaoğlu

YÖK Mahkemelerinde Yeni Celseler

"Hedef, Demokratik Yönetmelik"

Disiplin soruşturmalarıyla ilgili olaylar, dergi sayfalarına daha önce de yansıdı. Yönetmelik değişmedikçe uygulamalar böyle sürdükçe, üzerinde durulan konulardan biri olmaya devam edecek.

13 Ocak 1985 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan bugünkü Yüksek Öğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliği toplumumuzun yaşadığı genel düzenlemenin bir parçası, baskı rejiminin kurumlaştırılıp yasallaştırılmasının ürünü. Yüksek Öğretim Kanunu ile vizelere boğulmuş, her an atılma korkusu ile yaşayan, kendine yabancılaşan, toplumsal olaylarla ilgilenmeyen yükseköğretim gençliği hedeflendi. Her nasılsa bu çerçevenin dışına çıkmaya çalışanlar için de anti-demokratik disiplin yönetmeliği öngörüldü. Disiplin yönetmeliğinin amacı bu noktada oldukça açık: "düzene uygun işlemeyen kafaları kırmak".

Öğrencilerin ilgi, gereksinmeleri düşünülmeden, öğrencilerin katılımı olmadan hazırlanan yönetmelik pek çok anti-demokratik hükmü içeriyor. Uygulamanın da biçbir aşamasında öğrenci katılımı yok. Tüm bunlar özerk-demokratik üniversite isteyen öğrencilerin, şimdiki yönetmeliğe karşı çıkacaklarını ve değişmesi için çaba harcayacaklarını gösteriyor. Bu uğraşı, uygulamaya karşı verilen mücadele ile atbaşı gitmek zorunda. Çünkü bugünkü rahatsızlıkların önemli bir kısmı da uygulamadan doğuyor.

Türkiye'nin kaç fakültesinde, kaç yüksek okulunda girişte disiplin yönetmeliği veriliyor öğrencilere? Ancak bazılarında. Yönetim çok gerekli gördüğü hallerde, örneğin çağdaş kılık kıyafetle ilgili 7/h maddesinde olduğu gibi, mad-

deyi teksir kağıdına yazıp giriş kapılarına asıyor. Bunun dışında öğrenciler yönetmeliği bilmiyor. Sonuçta öğrencilerden bilmedikleri disiplinyönetmeliğine uymaları bekleniyor. "Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz." şüphesiz. Ama AÜ Hukuk Fakültesi'nde olduğu gibi Öğrenci rehberine sınav yönetmeliğinin yanısıra disiplin yönetmeliği eklenemez mi? İyi niyetli bir yorumla ihmalkarlık olarak nitelendirilebilecek idare tasarruflarından birini örnekliyor bu. Ama öğrencilerin çoğunlukla karşılaştığı, önyargılı, yanlı, amacı cezalandırmak olan uygulamalar.

4 bini aşkın öğrencisi bulunan AÜ SBF kantininde 50—60 dolayında sandalye bulunması sonucu çıkan bir tartışmaya siyasal bir boyut kazandırma ne ile açıklanabilir? Olaya karışanlardan biri olan Öğrenci Derneği Kurucusu hakkında, sadece onun hakkında disiplin soruşturması açılması nasıl açıklanabilir?

a — İdare işgüzardır ve bir yerlere yaranmak istemektedir.

b — İdare tüm engellemelere rağmen dernek kurmak isteyen muzır şahıstan kurtulmak istemektedir.

c — İdare öğrencileri bir bahane ile ne pahasına olursa olsun cezalandırmak amacındadır.

d — İdare şahsa karşı hasmane duygu ve düşünceler beslemektedir.

e —Herbiri

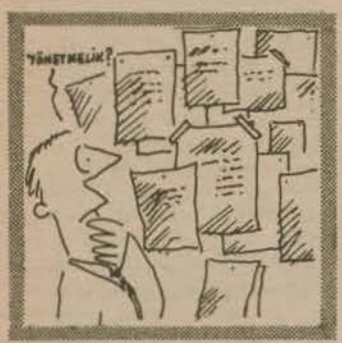

Hangi şıkkı seçerseniz seçin. Olayın gelişimi idarenin her yolu mübah saydığını göstermektedir. Çünkü idare, Danıştay İçtihatlarını gözönünde bulundurmadan cezanın azami haddini uygulamıştır. Usulüne uygun olarak disiplin cezasını vermeden önce öğrencinin savunmasını alması gerekirken bunu da yapmamıştır. Hatta ve hatta disiplin soruşturması yönetmelikte belirtilen süre içinde açılmadığı ve sonuçlandırılmadığı gibi, düzenlenen ceza da öngörülen süre geçtikten sonra verilmiştir. Sürelere uyulmamıştır, çünkü öğrencinin birinci ara sınavlara girmemesi hesaplanmıştır, vize alamaması, iki yıl aldığı dersten atılması planlanmıştır. Sonuç: Öğrenci Ankara 5. İdare Mahkemesi'ne dava açar, yürütmeyi durdurma kararı alır.

"Uygulamanın hiçbir aşamasında öğrenci katılımı yok. Tüm bunlar özerk-demokratik üniversite isteyen öğrencilerin, şimdiki yönetmeliğe karşı çıkacaklarını ve değişmesi için çaba harcayacaklarını gösteriyor."

Sürelere uyan idareler de var. Amaç yine aynı: Öğrenci atmak. AÜ Hukuk Fakültesi Disiplin Panosundan:

"Dekanlık Makamına,

Yüksek Öğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliği'nin 7/h maddesi hükmünü ikinci defa ihlalden dolayı . . . . . hakkında açılan soruşturmanın tarafımdan yürütülmesi istenmiştir.

Adı geçen öğrenci hakkında daha önce de 'kınama' ve 'bir hafta süreyle okuldan uzaklaştırma' cezası bulunduğuna göre tedbiren 1 hafta süreyle fakülteye sokulmaması hususunu saygılarımla müsaadelerinize arz ederim.

Ek: Sınav saati olan 10.45'den itibaren tedbir talep edilmiştir. Arz olunur.

3.9.1987"

Aynı kağıt üzerine bu defa tükenmez kalemle cevap '

"—Gereği

—Tedbir talebi uygundur.
3.9.1987"

Doğrusu olağanüstü bir hız. Hem de ne için? Tedbiri sınav döneminde uygulayarak öğrenciyi cezalandırmak için.

SBF'den bir örnek daha. Bu da suç olarak görülen eylem ile uygulanan maddenin uyumsuzluğunu gösteriyor. Bilet satarak yönetmeliğin 8/a maddesi hükmünü çiğneyen, öğretim kurumunun huzur ve sükununu bozan ilgiliye bir ay süreyle okuldan uzaklaştırma cezası verilir. Oysa Ankara Üçüncü İdare Mahkemesi, bilet satmanın huzur, sükun, düzen bozma olarak nitelendirilmeyeceğini saptayacaktır.

Buraya kadar verilen örnekler "mutlu son"lu. Haksız olarak mağdur duruma düşen öğrenci mahkemeye başvurur ve yürütmeyi durdurma kararı alır. Oysa en çok verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı bir üst idari merciye itiraz edilemediği gibi idari yargı yoluna da gidilemiyor. Kısaca değiştirilemiyor takdir-i ilahi gibi birşey. Uyarma ve kınama cezasının en büyük işlevi ise yurttan atılmayı sağlamak.

"Öğrencilere sadece ilan ile bildirme yapılır, tebligat yapılmazken, ailelere yapılan tebligatlara özel bir önem veriliyor."

Disiplin soruşturmalarının, soruşturmayı yapan öğretim üyesini ilgilendiren yönleri de var. Doğrudan öğretim üyesinin kişisel sorumluluğunu gerektiren yönleri. Bu kez örnek ODTÜ'den: Yurtta yapılan aramada öğrencinin kitaplarına el konur. Yasak kitap bulundurduğu gerekçesiyle hakkında Disiplin soruşturması açılır. Soruşturmayı yapacak öğretim görevlisine bulunan kitapların listesi verilmez. Sadece yasak kitap bulunduğu bildirilir. Öğretim görevlisi listeyi ister, bulunan kitapların yasak kitaplar listesinde yer almadığını görür. Kaç öğretim üyesi bu sorumluluk bilincinde?

Ve ailelere yapılan tebligatlar. Öğrencilere sadece ilân ile bildirme yapılır, tebligat yapılmazken, ailelere yapılan tebligatlara özel bir önem veriliyor. 18 yaşını doldurmuş öğrenciler için böylesi düzenlemenin yönetmelikte yeralması mutlaka kesinlikle karşı çıkılması gerekli bir konu. Bunun yanında tebligatların içeriği de önemli. Çünkü bazı tebligatlarda fiil, alınan ceza bildiriliyor ama hangi madde hükmüne göre ceza alındığı bildirilmiyor. Anlaşılan öğrenci ailelerinin fiil ile madde hükmünü karşılaştırarak "bu nasıl iş?" deyip öğrencilerin yanında yer almalarından korkuluyor. Amaç öğrencilerle aileleri karşı karşıya getirmek.

Uygulamadan örnekler böyle. Anti-demokratik yönetmelik ortada. İşin bir de öğrenciler tarafını irdelemek gerekir. Haklara sahip çıkılabiliyor mu? Bugünkü disiplin yönetmeliğini ve işleyişi bilmek haklara sahip çıkmayı getirecektir bir ölçüde. Haksız uygulamalar için İdare Mahkemelerine baş vurmak, toplu tavır almak, basına yansıtmak yapılabilecekler arasında. Hedef elbette demokratik disiplin yönetmeliği.

Bir şehir ki zehirdir incecik gülüşlerin
bir şehir ki çevrilmiş sokakları süngüler ve zırhlarla
bir şehir ki her sabah vurguna hazırlanır
bir şehir ki
pelte pelte çocuklar dökülür sinemalardan
tokatlanıp genç kızlar alınıp götürülür
bir şehir ki yollarında aç insanlar sürünür
solgunlaşanbakışlar, sabahlar kabalaşır
bir şehir ki aşk denince sadece acılar paylaşılır,
öyleyse:
dayan yüreğim dayan gerekirse kalleşler geçeriz güzelin hasretinden
dayan yüreğim dayan
günü gelir yıkarız bu şehri temelinden

Basında, günlük gazetelerde, doğu ve güney doğu bölgeleriyle ilgili haberlerdeağırlıklı olarak 'terör' yeralıyor. 'GAP' projesiyle ilgili heberler yer alıyor. Terör olaylarının kimlere hizmet ettiği açıklanmıyor, açıklanamıyor. GAP projesinin hangi alanlarda kimlerin işine yaradığı açıklanmıyor, açıklanamıyor. İnsanlarımızın ezilmişliği, suskunluğu, bölgenin ekonomik kültürel geri kalmışlığı: maküs talih olarak nitelendiriliyor.Gerek TRT, gerek basın aracılığıyla verilen 'vaaz'lar, uygulanan sistemli sindürme politikasının halka yansıtılış biçimi. Ekonomik ve kültürel gelişim neden salt ülkenin batı bölgelerinde yoğunlaştırılıyor? Koskoca bir il orman alanı yapılmaya çalışılıyor. Şehir merkezi kuşatılıyor, taranıyor. Halk göçe zorlanıyor.

İktidarın tüm çabalarına karşın gelişen toplumsal koşullar bu bölgelerimizde ezilmişliği yaşayan bir halkın varlığını toplumun tüm kesimlerine gösterdi. Bunu encanlı yaşayan yörelerden biri de Diyarbakır.

Evet, Belki Diyarbakır halkı bunu en canlı örnekleriyle yaşamakta ama direnciyle, olayların üzerine gitmeye kararlı. Halk kendi öz kültürünü koruma ve geliştirme çabasında. Gelenek ve göreneklerini yaşamda uygulamakta. Günlük giyimden insan ilişkilerine kadar. Basit bir gözlemle bunu farketmek mümkün.

Gerek öğrencilerin gerekse halkın üzerinde 'Hukuksuzluk' ortamı kara bulut gibi dolaşıyor.

Diyarbakır halkının büyük çoğunluğu yoksul. Ekonomi ağırlıkla tarıma dayanıyor. Toprak ağaları ekonomiyi belirliyor. Küçük toprak sahipliğinin yokedilmesi sonucu oluşan tarım emekçileri, istihdam edilecek bir ucuz emek gücü haline geliyor. Bu bazda ekonomik olarak yeterli bir gelişmenin olmaması işsizlik oranını arttırıyor. İnsanları göçe zorluyor.

Şehirde doğru düzgün dolaşılacak, kültürel sportif etkinlikleri gerçekleştirecek yerler yok. Tüm sinema afişleri seks filmleriyle dolu. Belediye bünyesinde öğrencilerin yönlendirdiği tek bir tiyatro çabşması var. Bu konuda sayın Belediye Başkanı 'alt yapı çalışmalarından kültürel sanatsal etkinliklere fırsat bulunamadığını, bundan sonra konunun üzerine eğinileceğini' söyler. Arkasından 'kültür sitesi' 'bölge valiliğinin' bir ünitesi durumuna getirilir. Halk kültürel sanatsal etkinliklerden yoksun. Bütün bunlar da verilmek istenen kültürün çerçevesini gösteriyor.

Gerek Diyarbakır'da oturan, gerekse diğer illerden gelen öğrenciler, Dicle Üniversitesi'nde okuma mücadelesi veriyorlar. Örgütlenme özgürlüğünden, halka ilişkilere kadar bir çok sorunla karşılaştıklarını belirten arkadaşlar özce: ÖRGÜTLÜ BİRLEŞİK GÜÇ YENİLMEZ diyorlar. Öğrenci sorunlarıyla ilgili sorularımızı yanıtlarken verdikleri örnekler günlük yaşamı çok iyi anlatıyor.

Nihat Behram "Yinede Gülüm"

Diyarba

HAKAN ÖZEL

1- Diyarbakır'da gerek öğrenim yaşamı içinde gerekse okul dışıyaşamda ortaya çıkan sorunlara değinirmisiniz? Yöre halkıyla iletişim ağını nasıl kuruyorsunuz.

2- Kültürel, sanatsal, sportifetkinlikleri gerçekleştirme derslerden zaman kalıyorsa boş zamanları ne şekilde değerlendiriyorsunuz. Kültür yozlaşmasının etkileri, yanıma biçimleri yaşamda kendini nasıl gösteriyor.

3- Toplumun genelinde yaşanan depolitizasyon sürecinden geniş yığınlar 'nasibini' aldılar. Diyarbakır'da bunun etkileri sizlere nasıl yansıdı?

YALIN DAMATOĞLU (D.Ü HUKUK Fakültesi

"Bizim sorunumuz, mutlaka ve mutlaka geniş bir Öğrenci birliğinin kurulmasıdır."

Öncelikle batıdan gelen biri için Diyarbakırda okuyabilmek çok farklı niteliklere sahip olmayı gerektiriyor. Çünkü kültür çok farklı. Bu iki kültürü ortak noktalarda birleştirebilmek için sanıyorum okul yöneticilerinin belli bir çaba harcaması gerekiyor. Her konuda olduğu gibi bu konuda da herhangi bir çaba sarfedilmedi.

Sinemalar, tiyatrolar, çeşitli sanat etkinlikleri burada bulunmaz. Yalnız bunların olmaması, insanların hiç bir şey kazanmadıkları anlamına gelmemelidir. Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemelerinin verdiği ceza kararları, hapis cezaları, tutukluluk halleri, cezaevi koşulları, içerdeki baskılar, işkence halkı oldukça etkilemiş. Bu anlamda öğrendiği çok şey vardır. Üniversitede okuyan Diyarbakırlı arkadaşlarımızın gibisi, amcası, kardeşi içerde, nerdeyse her alleden bir kişi var. Bu insanların depolitize olabileceğini düşünebilir miyiz.?

Demek çalışmalarına 1986 yılının Ekim ayında başladık, 3 kişiydik. İnsanlarla konuştuk, çalışmaların başlamasıyla zorluklar ardarda sıralanmaya başladı. Önce yönetim baskısı, arkasından polis baskısı. Okulda, baskıları, keyfi engelleri Türkiyede gelişen anti-demokratik uygulamaları protesto etmek anlamında düzenlemeyi düşündüğümüz yemek yememe eylemine 150 - 160 polis 3 boş otobüsle geldi. 20'ye yakın da sivil polis geldi okula. Bizimle pazarlığa oturdular. 'Siz bu devletin nizamını bozamazsınız lan, hepinizi toplamaya geldik. Zaten sıkıyönetimden de izinliyiz 'diye tehdit ettiler. Sonraları okul yönetimin çeşitli baskıları ile karşılaştık. Sürekli soruşturma üstüne soruşturma. Dış baskılar, iç baskılar, yani bir kaosun içersinde bulduk kendimizi. Fakat bu çalışmalar bitmedi.

Diyarbakır'ın bir başka özelliği, öğrenci derneği bazında söylüyorum, Batıdaki öğrenci dernekleriyle, kontak kurma zorunluluğudur. Bundan başka bizim sorunumuz, mutlaka ve mutlaka geniş bir öğrenci birliğinin kurulmasıdır. Bu öğrenci birliğini hayata geçirecek oluşumun federasyon olduğuna inanıyoruz. Bu çabalarımızla akademik-demokratik haklarımız için mücadele edeceğiz. Bunlar zaten bütün derneklerin amacı da. Daha sonra biz tam uyuşamadığımız konularda, yani okul yönetiminden bilgi almak istediğimiz konularda, Türkiye'de zannediyorum ilk defa oldu bu, bir forum talebinde bulunduk okul yönetiminden. Bunun için

kır'da Öğrenci Olmak...

de oturduk kantine, yaklaşık dörtyüze yakın dilekçe topladık, yediyüz kişilik okulda. Bu dilekçeleri verdik okul idaresine ve bundan sonra forum yapıldı.

Masaya oturduk. Bir anfide hep beraber karşı karşıya geldik. Bütün öğrenci arkadaşlar sorunları iletmeye başladılar dekana. Dekan her zaman olduğu gibi öğrenci derneğine karşı olduğunu söyledi. Hatta kurdurmam diyerek, elini masaya vurarak, aşırı derecede sinirlendi, elimden gelen herşeyi yaparım dedi. Kendisine birçok dünya üniversitelerinde öğrenim harcı alınmadığını ifade ettik, niçin bizim para ve nek zorunda olduğumuzu, bunun için dernekkurduğumuzu belirttik. O da yanıt olarak, öğrenim sadece sosyalist ülkelerde parasız ır dedi. Biz bunu zaten biliyorduk. Biz de bu sistemin üyesi olduğumuz için kapitalist sistemi kastetti herhalde-paralı olacaktır dedi. Federal Almanya'da, İtalya'da bütün dünyada üniversiteler paralıdır dedi.

Rektörlerle dekanlar YÖK'ün "seçmiş" olduğu kişilerden oluşur. Bizim Dicle Üniversitesi rektörlüğünü yapan Halil Cin MHP'nin avukatıydı. Bunlar kesinlikle bilinçli tavırlardır. Bilinçli, programlı yapılan olaylardır.

Bir kısım arkadaşlar derneğin politik bir yapı olduğunu sandılar. İlk anlarda birazçekimser karşıladılar. Doğaldır, 80 sonrasınındepolitizasyon sürecinden geçen arkadaşlarımıza birlikte davranma bilincini vermek süreç sorunudur. O arkadaşlarımıza şunu ilettik; Biz öğrenci derneğimizi, demokratik- akademik haklarımızın kazanımı doğrultusunda bir yapı olarak kuruyoruz. Temel amacımız YÖK'e alternatif bir yapı oluşturmak ve özerk demokratik bir üniversite kurmaktır.

YÖK'e karşı olan, bizimle amaç birliğinde olan herkesi bu çatı altında toplanmaya davet ettik. Çünkü güçlerimizi bölmenin hiçbir anlamı voktur. Bu mücadeleye katılacak olan bütün arkadaşlarımız YÖK'e karşı olmakla zaten anti-faşisttirler.

ÖD'nin kuruluş bildirilerinin alındığı yere gittik. Emniyette tehditlere maruz kaldık. "Bırakın bu işleri, örgütlerin aleti olmayın, kim var sizin arkanızda " gibi g rip sorularla karşılaştık.

"Biz şu anda, yıkılmakta olan bir binada, her an yıkılabilir korkusuyla ders görüyoruz."

Sorunlarımız genellikle üniversite hayatından kaynaklanıyor. Ben Diyarbakır'da öğrencilere yönelik pek etkinliğin olduğuna inanmıyorum. Dolayısıyla derslerden sonra geri kalan vaktimiz yoğunluğumuzu atabilecek, deşarj yolları aramakla geçiriyoruz. Burada yurtta kalıyorum. Giriş çıkış saatlerimiz uygun değil: Birçok arkadaşımız çeşitli yollara başvurarak, o saatlerde kaçmaya çalışıyor. Buraya ilk geldiğimizde yurtta kalmak istemedik, tanıdıklarda kalmaya çalıştık. Çünkü böylelikle üzerimizde daha az kısıt ma olacaktı. Yurt ortamından da hoşnut değilim, sıcak suyundan yemeğine kadar heryerde aksaklıklar var. Doğru dürüst yemek yiyebilmek için dışarıda yemek zorunda kalıyoruz. Buda beraberinde maddi zorluklar getiriyor.

Okul olarak kullandığımız bir bina var. Bir yandan esas binanın kampüsteki inşaatı yıllardır bitirilmezken, biz şu anda yıkılmakta olan bir binada, her an yıkılabilir korkusuyla ders görüyoruz. Derslikelerin duvarları çatlak ve bu bina kullanılamaz, yıkılabilir diye rapor verilmişken, binadaki öğrenci sayısı gün geçtikçe artıyor. Dersler ya da sınavlar sırasında böyle birşey olsa o zaman bunun sorumlusu kim olacak, ailelerimize nasıl anlatacaklar? Bunu kimse üstlenemez.

Derslerimize gelince; önplanda gelmeleri gerekirken, ikinci plana kalıyor. O kadar çok problem var ki, onları çözmeye çalışmaktan, hayatı kaldırmaya çalışmaktan derslere vakit kalmıyor. Öte yandan üniversitenin bilimsellikle bağıalakası kalmamış durumda. Öğrencilere kendini geliştirmeleri için başka hiçbir olanak da tanınmıyor.

Ben, dinini başka şeylere alet etmek istemiyen akadaşlara karşı değilimdir. Ancak bazı araştırmalar sonucu, yurdumuzda bir teki hariç bütün katlarda suyun sık sık kesildiğini gördük. Yurdun 4. katında sular hiç kesilmiyor, bu katta kalanlarsa türbanlılar, Daha sonra bu katın mescit olarak kullanıldığını öğrendik. Bir mescitin yurt binasında kurulması son derece yanlış bir laikliğe aykırı bir durum oluşturuyor. Öte yandan, biz sınav sabahları elimizi yüzümüzü kolanyayla silerek ancak yetişebilme durumunda kaldık. Bu konuda şikayetçi olduk. Ancak yetkililer olayı inkar ettiler. Daha sonra bir gazete aracılığıyla tenkitte bulunduğumuzda ise olayın bir daha olmayacağını söylediler. Fakat hala devam ediyor.

Dış baskılara karşı korunmak ve kendisiyle ortak diyaloğumuz olması nedeniyle, nişanlı olan kız arkadaşımla ortak ev tutmaya karar verdik. Ama hangi kapıya gittiysek, hiçbir biçimde kolaylık gösterilmedi, çok ağır koşullar getirildi. Bir İstanbul, bir Ankara'da öğrencilere tanınan olanaklar, burada tanınmıyor.

AKIN ZEYBEK (DÜ Hukuk Fakültesi 2. Sınıf)

"Diyarbakır'ın öznel koşulları, bu çelişkiyi daha da keskinleştiriyor."

Diyarbakır Türkiyenin bilinçli bir şekilde olanaksızlık içinde bırakılmış, kültürel eksiklikler içinde bocalamış, kendi kültürünün gelişmesine olanak verilmemiş bir bölgesi. Bu nedenle gelişen teknolojiye ayak uyduramıyor ve bunlara sahiplenemiyor.

Öğrenciler ekonomik sorunlarla mücadelenin yanında, akademik demokratik mücadeleyle de ilgilenmiyorlar. Bunun yanında, güvenlik kuvvetleri de boş durmuyorlar. Yasal olan Girgir, Yarın vb. organlarının okunmasını engellemeye çalışıyorlar, büyük bir baskı var. Öğrenciler ekonomik zorluklardan dolayı kitap, dergi, hatta ders araçları gibi önemli ihtiyaçlarını karşılayamıyorlar. Akademik etkinliklerini bilinçli bir şekilde gerçekleştirmek için gerekli yayınlarını alamıyorlar. Örneğin ben, üniversiteye bir heklentiyle gelmiştim. Buradaki okuma olanaklarının yetersizliği bende büyük çelişkiler yarattı. İnsanın umduğunu bulamaması diyebiliriz. Bu da gençliği belli bunalımlara sürüklüyor. Tabi salt burarlaki öğrencilerin sorunları vardır, demiyorum. Sorunlar Türkiye genelindedir. Diyarbakır'ın öznel koşulları, bu çelişkiyi daha da keskinleştiriyor.

Barınma, beslenme sorunlarının yanı sıra korku içersinde derslere giriyoruz. Pirinçlik'ten havalanan eğitim uçakları, büyük bir gürültüyle şehrin üzerinde alçakuçuş yapıyorlar. Eğer Hukuk Fakültesinde okuyorsanız, ve o sırada derste iseniz bildiğiniz bütün 'dua'ları okumaya başlayabilirsiniz. Çünkü okul sallanıyor. Duvarları çatlak içinde, "Barınmak tehlikelidir" raporu olan binamızın ne zaman yıkılacağını, içinde olup olmayacağınızı merakla bekliyoruz.

82 Anayasasıyla, halkın,aydın kesimin ve gençlerin politikadan uzak tutulması ön plandaydı. İnsanlar sadece seçim zamanı kendisini yönetecek kişileri seçmeliydi. Alternatifler üretemez, belirli hedefler çerçevesinde örgütlenemezlerdi. Diyarbakır koşulları daha farklı, depolitizasyon sürecini fazlasıyla yaşıyor.

Burada üniversite öğrencilerinin politik yorumlarda bulunmaları sakıncalılığın temelini atıyor, gözdağı vermenin yolunu açıyor.

Öğretim görevlilerinin yorumuna dayalı derslerde en basit yorumları yaptırmaması, girişimde bulunanları sınıftan çıkarması ya da herkesin önünde hakaret etmesi güncel olaylar haline geldi. Güvenlik güçleri de okul içerisinde boy gösterisi yapmaktadırlar. Bu 'alet' gösterilerinden bahçe içresinde sohbet toplantılarına, adım adama markaja kadar uzanıyor. Bu tür uygulamaların temelinde aşağılamak, suskunlaştırmak, hayattan bezdirmek yatmaktadır.

CEVDET (DÜ Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği) "Sorunlarımız, kendiliğinden oluşmuş sorunlar değil."

Buradaki koşullar İstanbul, Ankara'dan daha ağır. Sorunlarınıza sahiplenecek öz örgütlerimizi kurma gerekliliği bir kat daha artıyor. Sorunlarımız bağımsız, kendiliğinden oluşmuş sorunlar değil. Sistemden bağımsız olarak düşünülemez. Bugün YÖK'ü 12 Eylül felsefesinden bağımsız olarak düşünmüyorsak özerk Demokratik Üniversite istemiyle yola çıkmak, YÖK'ü hedef olarak seçmek birincil görevimizdir.

Kültürel zeminin olmaması öğrencilerin hiraraya gelememesi kaynaşmayı engelliyor. Politik olmasını engelliyor. Bunu aşmaya çalışacağız.

Seneler önce bir kültür sarayı yapılmaya başlandı, Geçen sene içinde hastane açıldı, sonra lokanta, şimdi de Diyarbakır bölge valliği için hizmete sokulması düşünülüyor. Gerisini siz anlayın artık.

NAZİF SEZGİN (D.Ü. Meslek Yüksek Okulu)

"Kitap Okuma Özgürlüğümüz Yok."

Kitap okuma özgürlüğümüz yok. Bulabilirsek okuyoruz. Bulmak sorun. Başta felsefe ve sosyal içerikli kitaplar okumuyordum. Daha çok roman okuyordum. Şimdi birkaç kitap bulabiliyorum. Biz köyde yaşıyoruz, orada fazla yaygın değil Kitapçılarda iyi kitap bulunamıyor, olanları da zaten polisler topluyor...

ERGÜN GÜNDÜZ (DÜ Tıp Fakültesi 3.Sınıf)

"Gerek halk, gerek öğrenciler kültürel etkinliklerden çok az yararlanıyorlar."

Taşra üniversitelerinin eğitim düzeyi belli koşullar belli. İnsanca yaşam için gerekli ihtiyaçlar bile karşılanmıyor. Öğrencilerin örgütlenmeyi oluşturamamaları sonucu, talepler idareye düzenli olarak iletilemiyor. İletilse bile bir yerde takılıp kalıyor. İnsanlar biraraya gelmekten bile çekinmekte psikolojik baskı ve oto kontrol olayı bunda rol oynuyor. Diyarbakır ülkenin geri bıraktırılmış yörelerinden. Gerek halk gerek öğrenciler kültürel etkinliklerden çok az yararlanıyor.Bu yetersizliklere rağmen bir tiyatro çalışması yapıldı.

Tabi bu çalışmalar sırasında yaşantımızı renklendiren olaylar da oldu. 72. Koguş'un ilkoyununda 'sivil polisler'tarafından soyunma odalarımız arandı,oyunlarımız sürekli izlendi. Sonradan tekrar geldiler. Hedefleri gözümüzü korkutmaktı. Yıldırmaya çalışmaktı, başaramadılar.

BAKİ DEMİRHAN (DÜ Hukuk Fakültesi 3.Sınıf)

"Bugün buradaki baskılar katmerli olarak sürmekte ve öğrenciler bu baskıdan paylarını almaktadırlar."

Dicle Üniversitesi sorunlarını ve Türkiye'deki öğrenci sorunlarını ayrı kefelere koymak yanlış olur. Türkiye'deki Anti-Demokratik kurumlardan birisi olan YÖK ve gerici iktidarın baskılarının Diyarbakır'ın özgül koşullarında değerlendirirsek buradaki sorunların ne kadar ağır olduğunu görebiliriz. Buradaki demokrat öğrencilere daha değişik sorumluluklar düşüyor. Burada iki yönlü bir baskı var, bir Kürt olduğu için baskı var, bir de ülke genelinde bulunan baskılar. Çift başlı baskı ortamında buradaki sorumluluklar artıyor. Bu gün Türkiye'deki özgün koşullar ve varolan baskılara karşı demokrat muhalefetin Türkiye'deki tüm demokrat güçlerin biraraya gelmesinden yanayız. Bu nedenle, öğrenci geçlik arasındaki kopukluk ve demokrasi mücadelesine yakışmayan ayrılıklar, tasfiyecilik mantığı demokrasi mücadelesine büyük darbeler vurmaktadır.

Bildiğiniz gibi, bugün Diyarbakır'da büyük bir potansiyel olmasına rağmen öğrenciler kendi öz örgütleri olan öğrenci derneklerini bir türlü yaşama geçiremediler. Öğrenci dernekleri yok diye öğrenciler suskunlaşmıştır anlamına gelmez. Öğrenciler kendi sorunlarını, kendi olanakları çerçevesinde çözmeye çalışmışlardır. Sözümona sıkıyönetim kalkması öğrencilerin bu haklarını kullanmaya bir adım daha yaklaştırdı. Bu gün olağanüstü hali yaşıyoruz ve bölge valiliği denilen bir olayla karşı karşıyayız. Demokrasiye sığmayan ve bölgesel ayrımcılığa sebep olan bir olay yaşıyoruz. Süper vali bugün gerici iktidarın politikalarına bir halka daha eklemiştir.

Türkiye'nin Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinin içinde bulunduğu durum maküs talih olarak adlandırılmıştır. Oysa bu durum planlı geri bıraktırma politikalarının sonucunda oluşmuştur. Bugün, buradaki baskılar katmerli olarak sürmekte ve öğrenciler bu baskıdan paylarını almaktadırlar.

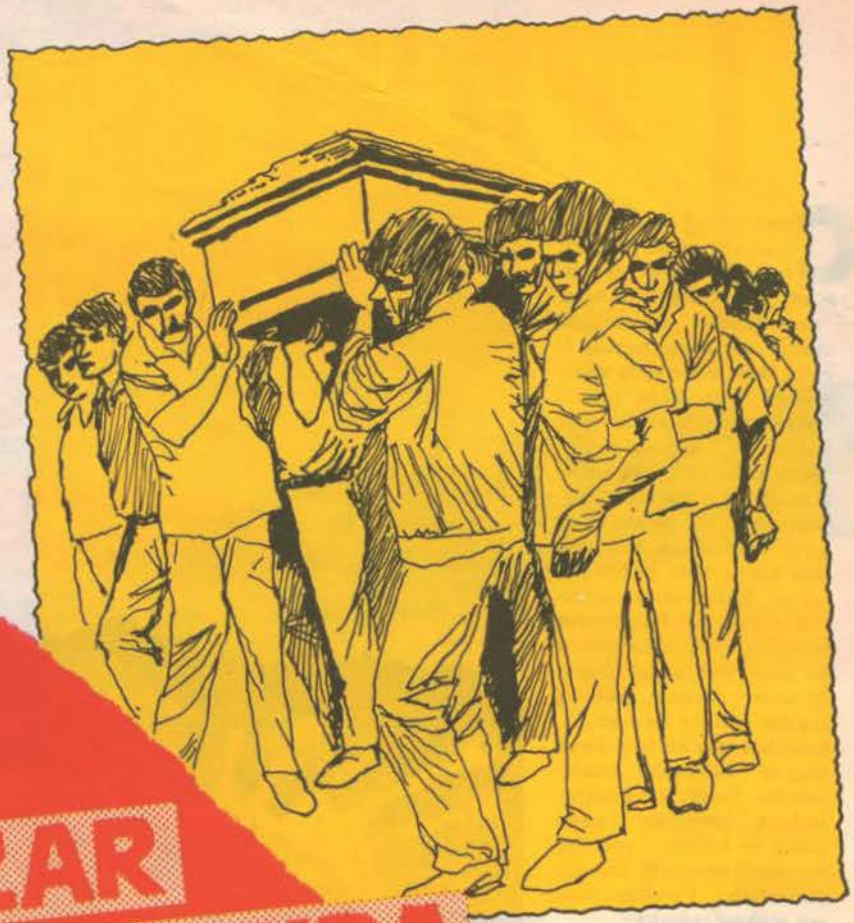

MEZAR BAŞLARINDA EDİLEN YEMİNLER UNUTULMADI...

70'li yılların ikinci yarısında faşizmin kanlı ellerinin her an, her saat bir kardeşimizi, bir arkadaşımızı katlettiği, her gün yüreğimize düşen yeni ateşlerle cenaze törenlerine koşturduğumuz günler yaşıyorduk. Böyle günlerden biri olan 1978 yılının 8 Ekim gecesi faşist cellatların görevi bu kez Bahçelievlerdeydi. Serdar Alten, Salih Gevenci, Faruk Ersan, Hürcan Güneş, Osman Nuri Uzunlar, Efraim Ezgin ve Latif Can bahçelievlerde kaldıkları evde katledildiler.

Yaşları 20-26 arasındaydı, suçları sosyalist olmak, daha güzel yaşanılası bir dünya düşlemek, dünyanın ve Türkiye'nin aydınlık geleceğine inanmaktı.

Ertesi gün mezarlarının başlarında arkadaşları, onları aralarından alan faşist güçlerden hesap sormaya yemin ettiler. Aradan dokuz yıl geçti, ne onların ne katledilen binlerce sosyalist ilerici ve demokratların ölümü; ne de mezar başlarında edilen yeminler unutulmuş değildir.

Bahçelievler katliamı 12 Eylül 1980 tarihine kadar uzanan katliamlar zincirinin önemli bir halkasıdır. Bu cinayetlerin amacı 12 Mart ile tam olarak gerçekleştirilemeyen demokratik olmayan, otoriter, baskıcı bir rejim kurmaktı. 12 Mart tersine tepmiş, toplumda demokratikleşme özlemleri daha ağır basar hale gelmiş, sosyalist düşünce toplumun geniş kesimlerine yayılmaya; yığınlar sendikal ve mesleki örgütlere akın etmeye başlamıştı. Özellikle 1 Mayıs toplantılarının yığınsallığı demokrasi düşmanlarının dehşete düşmesine yolaçıyordu.

Emperyalizmin ve işbirlikçisi tekelci sermayenin çıkarları, bu gidişin her hal ve şartta durdurulmasını gerektiriyordu. O halde yapılması gereken, toplumun örgütlenmiş kesimlerini dağıtarak, sindirmekti.

Bu amaçla hazırlanan plan "görülmeyen bir el" tarafından uygulamaya konuldu. Köşe başlarında öncü gençler, işçiler kurşunlanmaya başladı. İkinci aşamada yığınsal katliamlar, bombalamalar, da sonrasında da tanınmış, seçkin kişilerin yokedilmesi geliyordu. Yüzlerce cinayet bu plan gereğince işlendi. 1977'de Taksim Alanı bu planı doğrultusunda kana boyandı. Kahramanmaraş katliamı, Çorum ve Sivas olayları, Bahçelievler ve Piyangotepe cinayetlerinin tümü bu planın parçaları olarak sahneye kondu. Kemal Türkler, Necdet Bulut, Bedrettin Cömert, Abdi İpekçi ve diğerleri de öyle...

Bu planı adım adım uygulayan, caniyane senaryoları başarıyla sahneye koyan devlet içine yuvalanmış gizli faşist iktidar odağıydı. Bu iktidar odağı, adım adım egemenliğini pekiştirmiş ve özlenen rejime ulaşmak için yapılan planı adım adım uygulamıştı.

Aşama aşama dozu arttırılan zorbalığın iki amacı vardı. Birincisi, "özlenen rejim'in önünde engel oluşturacak, toplumun diri, öncü unsurları fiziksel olarak yokedilmiş oluyordu. Diğer yandan da geniş yığınların, yoğun bir güvensizliği yaşamaları sağlanmış oluyordu. Bu güvensizliği insanlar yaşamlarının her alanında duymalıydılar. Demokratik eylemlere katılmaktan, politik vemeslekî örgütlenmelerden uzak durmalıydılar. Giderek yaşanan güvensizlik öylesine boyutlara ulaştırılmalıydı ki, insanlar okullarında, işyerlerinde, evlerinin önündeki sokaklarda, sürgülü kapılarının ardında ve dahası yorganlarının altında bile kendilerini güvenlikte duymamalıydılar.

Böyle bir korku havasının egemen olduğuna kesin inanıldıktan sonra 12 Eylül'de topluma "ya canını ya da hak ve özgürlüklerini" sorusu yöneltildi. Yaratılan korku ortamında yanıt belliydi... Zaten 12 Eylül "müdahale"sini yapanlar da korkunun, soracakları soruya bekledikleri yanıtın verilmesini sağlayacak ölçüde egemen olmasını, koşulların "olgunlaşmasını" bekledikleri birçok kez ifade ettiler. Daha sonraları Demirel'in birçok kez istihbarattan yakınması da terörün devlet içine yuvalanmış bir odakça yönlendirildiğinin belirtilerinden birisi değil miydi?

Ülkedeki toz-duman havası dağıldıkça, yaşananlar daha iyi anlaşılır hale gelmektedir. Bu gün toplumun azımsanmayacak bir kesimi her demokratik çıkış karşısına getirilen "12 Eylül öncesine dönmek mi istiyorsun" temcit pilavının, dün kendisine yöneltilen "ya canını ya da hak ve özgürlüklerini" tehditinin bugünkü koşullarda yinelenmesi olduğunu kavrıyor, biliyor. Yaşanılan şokun etkisi geçtikçe, bu soruya "hem can güvenliği, hem de hak ve özgürlüklerimi istiyorum" yanıtını verenler çoğalıyor.

12 Eylül'le oluşturulan demokratik olmayan rejime gelinen yolda, binlerce arkadaşımızın kanı bulunmaktadır. Mezar başlarında verdiğimiz sözleri unutmadık. Dün onları ölüme götüren kirli elleri, bugünse işkencehanelerde işkence yapan zavallıları yönlendiren iktidar odağının açığa çıkartılıp yok edilmesini sağladığımızda, hem ettiğimiz yeminleri tutmuş hem de onların düşledikleri, mücadelesini verdikleri aydınlık geleceğe giden yolda önemli bir adım atmış olacağız.

FOTOGRAFLARLA CEZAEVİ GERÇEĞİ

Cezaevleri ülkemizin bir utancı Ülkemizin yıllardan beri var olan bir gerçeği. Gittikçe kötüleşiyor. Artık "ayna dökmesi" öğrenmiyor insanlarımız, cezaevlerinde. İyiden ve güzelden yana mücadelemiz yükseldikçe kötüleşiyor cezaevleri. Sinop'tan Sağmalcılar'a Sağmalcılar'dan Metris'e Mamak'a Diyarbakır'a kötüleşiyor cezaevleri. Cezaevleri cezaevleri olmaktan çıkıyor. Birer zindan, birer toplama kampı, birer 'iradeyi kırma' ve 'kişiliği ezme' merkezine dönüşüyor. İnsanlarımız direniyor. Yedi yıldır sürüyor bu onur, yedi yıldır sürüyor bu utanç. Susanlar, sesiz ve kayıtsız kalanlar bu utancı alınlarında kara bir leke olarak taşıyor. Direnenler onurumuzdur. Ve biz kazanacağız. İnsanlık onurumuz baskıyı, zulmü ve işkenceyi yenecek, bu utanç ülkemizin alnından silinecektir. Yarınlara kalacak olan onurumuzdur.

Ne ki biz biç bir şey unutmasın istiyoruz. Hiç bir şey telörgülerin, duvarların, demir kapıların arkasında kalmasın. Hiç bir acı biç bir direniş, bu büyük insanlık savaşının hiç bir muharebesiz gözü müzden ve gönlümüzden uzak kalmasın. Yedi yıldır gazeteciler, foto muhabirleri pekçok ve büyük güçlükler içinde gerçekleri yakalamaya çalıştılar. Yaşananları insanlığa ve tarihe anlatmak istediler. Pek azı yayınlanabildi. Bizler Fotoğraflarla Cezaevi Gerçeğini yazmak istedik. Her satırı, her pozu Türkiyeli demokratların onuru ve mücadelesiyle yazıldı.

Dergimiz İnsan Hakları Derneği ile birlikte çalışmanın gururunu yaşıyor. 9-18 Ekim 1987 tarihleri arasında Ankara, İstanbul ve İzmir'de Fotoğraflarla Cezaevi Gerçeği sergisini düzenliyoruz. Panelleri Dia gösterileriyle zenginleştirmek istiyoruz. Ayrıntılı programı gazetelerde bulacaksınız. Fotoğraflarla Cezaevi Gerçeğini bir albüm halinde gelecek kuşakları kazandırmak istiyoruz. Gelin tümüyle İnsan hakları Derneğine bırakılacak olan bu çalışmaya ülkemizin tüm demokratların katılımını bekliyoruz. Hiçbir acı unutulmasın. Hiçbir direniş gözümüzden ve gönlümüzden uzakta kalmasın.